УНИВЕРЗИТЕТ „Св. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“- БИТОЛА

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ

Универзитет
„Св. Климент Охридски“
Педагошки факултет
Битола

П Р О Е К Т

ВРЕДНУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Б и т о л а, 2021 година

Проектот е изработен по иницијатива на студентите од Педагошкиот факултет во Битола

Изработка на проектот:
Педагошки факултет – Битола

Време на реализација:
Јануари 2020 – Април 2021 година

Координатор:
Проф. д-р Добри Петровски, Декан на Педагошкиот факултет - Битола

Учесници во проектот:
Теоретска рамка:
Квалитет и посветеност кон знаењето од проф.д-р Љупчо Кевереcки
Значењето на интелектуалниот капитал на високообразовните институции во РСМ од доц.д-р Весна Стојановска
Вреднување и оценување на постигањата на учениците од проф. д-р Јове Д. Талевски и проф.д-р Виолета Јанушева
Управување (менаџирање) со знаењето од вонр. проф. д-р Виктор Митревски

Статистичка обработка:
Вонр. Проф. д-р Виктор Митревски,
Доц. д-р Весна Стојановска,
Доц. д-р Јосиф Петровски

Дизајн и компјутерска обработка:
Доц. Д-р Јосиф Петровски

Останати учесници и соработници:
Натали Ристовска- студент,
Александра Паскоска- студент,
Христина Ангелоска- студент,
Јана Пашовска- студент,
Јована Апостоловска- студент,
Искра Талевска- студент

СОДРЖИНА

1. Вовед....5
2. Теоретска рамка....7
   2.1. Квалитет и посветеност кон знаењето....7
   2.2. Значењето на интелектуалниот капитал на високообразовните институции во РСМ....8
   2.3. Вреднување и оценување на постигањата на учениците....10
   2.4. Управување (менаџирање) со знаењето....13
3. Предмет цел, задачи и хипотези во истражувањето....16
   3.1. Предмет на истражување....16
   3.2. Цел и задачи во истражувањето....16
   3.3. Хипотези во истражувањето....16
4. Применета методологија во истражувањето....18
   4.1. Тек и постапки во истражувањето....18
   4.2. Примерок на испитаници....18
   4.3. Примерок на варијабли....19
   4.4. Статистичка обработка на податоците....19
5. Интерпретација на резултатите....21
   5.1. Основни демографски показатели на испитаниците....21
   5.2. Квалитативни показатели....27
      5.2.1. Посветеност на знаење – Утврдување на квалитетот на подобност на исказите....27
      5.2.2. Посветеност на знаење – Утврдување на односот во исказите помеѓу испитаниците (Хи – квадрат тест на независни примероци)....35
      5.2.3. Вреднување и оценување – Утврдување на квалитетот на подобност на исказите....49
      5.2.4. Вреднување и оценување – Утврдување на односот во исказите помеѓу испитаниците (Хи – квадрат тест на независни примероци)....55
   5.3. Квантитативни показатели....64

5.3.1. Основни дескриптивни наоди за управувњето и посветеност кон знаењето 64
5.3.2. Основни дескриптивни наоди за оценувањето и вреднување на знаењето 72
5.4. Односот помеѓу квантитативните показатели 80
5.4.1. Односот на исказите за посветенос на знењето помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции..80
5.4.2. Односот на исказите за вреднување и оценување на знењето помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции............87
5.4.3. Влијние и поврзаност на посветеноста и управувањето со знење 94
5.4.4. Влијание и поврзаност на вреднувањето и оценување со знаењето.........99
6. Анализа и дискусија на резултатите од истражувањето 103
7. Заклучни согледувања 111
8. Библиографија 116
9. Прилози 119

1. Вовед

Во денешниот променлив свет, кој сè повеќе ја зголемува неизвесноста, високообразовните институции треба да се трудат да обезбедат поволни одговори на различните социјални потреби. Тековните технолошки и социјални промени во општеството се главните предизвици за образовните системи ширум светот. Како што истакнува Биргенау (Birgeneau, 2005), високообразовните институции имаат за цел да ги подготват новите генерации со вештини, културна и научна писменост, флексибилност и капацитет за критичко истражување и морален избор, неопходни за да дадат свој придонес кон општеството. За да се постигне тоа, високообразовните институции мора постојано да иновираат и да останат релевантни и оригинални со имплементирање на нови технологии и користење на релевантни бази на знаење. Веројатно, највредните ресурси на секој универзитет се стручноста, експертизата, знаењето на неговиот кадар или неговиот интелектуален капитал. Затоа, ако високообразовните институции ефикасно ги мерат, вреднуваат и управуваат (менаџираат) овие вредни ресурси, тие ќе можат поефикасно да креираат и распоредат стратегии за да ја постигнат својата цел, а тоа е да бидат клуч за националниот развој. Заради сопствениот одржлив развој, неизбежно е високообразовните институции да станат лидери во промовирањето на менаџментот со знаење на институционално и индивидуално ниво.

Поаѓајки од сите овие причини, Педагошкиот факултет - Битола како високообразовна институција којашто во своите рамки на работа треба да произведува знаења, а истовремено обезбедува професионално образование и обука за наставници се обиде да придонесе кон дебатата за разбирањето, вреднувањето и управувањето на знаењето во високообразовните институции преку истражувачки проект што го спроведе во јавни и приватни, високооообразовни институции во Преспанско-пелагонискиот регион во Република Северна Македонија, насочен кон утврдување на ставовите на учесниците во високообразовните институции за вреднувањето на знаењето и посветеноста на високообразовните институции кон истото, неговото креирање, пренесување и натамошна примена. Истражувачкиот проект имаше за цел, теоретски и практично да обработи еден од поголемите проблеми со коишто се соочуваат студентите и вработените (професори/ наставници) во високото образование, а тоа е вреднувањето на знаење. Исто така се обиде да покаже дали различните приоди на вреднување и оценување на знаењето можат да предизвикаат дискриминација помеѓу единките.

Самиот истражувачки извештај е поделен на три дела. Првиот дел започнува со теоретски контекст за значењето на квалитетот на знаењето и знаењето како невидлив имот на високообразовните институции или општо познат како интелектуален капитал, а продолжува со опишување на посветеноста и менаџментот на знаење и вреднувањето и оценувањето на знаењето на учениците кое всушност претставува појдовна основа за понатамошни достигања и напредок на индивидуите.

Во вториот дел, извештајот го опишува генералниот истражувачки дизајн избран за ова истражување, истражувачките постапки и инструменти кои се користат во истражувањето, примерокот на испитаници и статистичката обработка на податоци. Во посебни поглавја се ставени интерпретацијата и дискусијата на резултатите,

квалитативните и квантитативни постапки користени за проучување на истражуваната појава.

Извештајот завршува со заклучоците извлечени од истражувањето во однос на квалитетот, управувањето и вреднувањето на знаењата во високообразовните институции.

Во изведбата на истражувачкиот проект, теренската реализација и подготвувањето на истражувачките извештаи беа вклучени професори и студенти од Педагошкиот факултет – Битола. На сите нив, им благодариме што на различни начини ни помогнаа во неговото подготвување.

На крајот, авторите на овој истражувачки проект повикуваат на повеќе истражувања во оваа област, кои би можеле да се фокусираат на активности и вештини потребни за менаџирање со знаењето на универзитетите на успешен начин, како и на неговото мерење што понатаму може да се користи за управувачки цели на различни нивоа.

Од авторите

2. Теоретска рамка

2.1. Квалитет и посветеност кон знаењето

Ние сме предизвикани образованието да го погледнеме не од нашето минато и сегашност, туку од нивната иднина која е веќе наша сегашност. Со КВАЛИТЕТОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО се тестира неговата академска зрелост.

Ако го посматраме концептот, категоризацијата, пристапите и поимањето на квалитетот, квалитетот во образованието во еден општествено-историски континуум можеме да констатираме дека се срeќаваат две конфронтирачки ориентации во однос на операционализација и валоризација на концептот квалитет. Едната традиционалната ориентација повеќе се приклонува кон тезата дека проценката на квалитетот во принцип зависи од тоа кој го проценува и контекстот во кој се набљудува кој во себе имплицира видлива идеолошка матрица и доза на субјективна проекција. Во овој контекст можеме да констатираме дека концептот на квалитетот е повеќе „плод на политичката мода“ (Becher 1999); и кој е „непостојан и оптоварен со вредности“ (Harvey and Green, 1993), и тоа субјективно операционализирани.

Додека другата современата ориентација академски концептуалзиирана во опсервацијата на концептот на квалитетот тргнува од тезата дека тој зависи исклучиво од објективни релевантни стандарди и критериуми. Во прилог на оваа полемика зборува и McConville (1999) дека „не постои дефиниција, меѓутоа, квалитетот ќе го препознаете кога ќе го пронајдете“ што зборува дека на потребата од потрага, респект, поддршка и афирмација на квалитетот им нема алтернатива.

Што е квалитет во образованието односно како тој се опсервира во академските кругови? Од анализата на трудовите кои ја третираат оваа проблматика можеме да се сложиме со голем број на експерти кои тврдат дека постои вистинска конфузија околу неговото дефинирање која е резултат на постојниот антагонизам помеѓу традиционалните и современите концепти кои во своите теориски и емпириски елаборации нудат своја аргументација. Но, без оглед на постојната концептуална поларизација околу концептот на квалитетот можеме да идентификуваме некои сепаратни или интегрални видувања кај авторите. Тие можат да бидат основа во обликувањето на мозаикот на поимот квалитет погледнат дури и од европската образовна перспектива. Квалитетот на образованието на можеме да го погледнеме како: релативна, а не апсолутна големина, објективна, а не субјективна, динамичка, а не статична категорија, мултидимензионално, а не еднодимензионална детерминирана појава, квалитативно, а не квантитативно операционалзииран конструкт и сл. Овој пристап сметам дека повеќе отвара дивергентни отколку нудење на конвергентени пристапи и погледни кон она што следува и е во фокус на 19 тркалезна маса. Потребата да во 21. век се повеќе да се дебатира за квалитетот на образованието во академските кругови е инспирирана според мене од се повеќе очигледната теза која има длабоки општествено-историски корени, а таа е: НЕСПОСОБНИТЕ СЕ СПОСОБНИ ДА ГИ ОНЕСПОСОБАТ СПОСОБНИТЕ што зборува за еден парадоксално инверзен шок за квалитетот. Интеграцијата на квалитетното образование во проектираните образовни перпективи претставува реален индикатор за нивото за хуманистичката ориентација на образовниот концепт на секоја земја.

Како резултат на тоа образовните концепти во балканското, европското и поширокото светско окружување трагаат по универзалните атрибути кои го легимитираат КВАЛИТЕТОТ ВО ОБРАЗОВАНИЕТО. Образованието односно постигнување на поголем квалитет во нивното образование претставува мултидимензионално условена и детерминирана цел кој има свој историски континум изразен како ВЧЕРА-ДЕНЕС-УТРЕ. Европскиот образовен простор во овој континиум еволуира и бара од нашето окружување перцепирање и воспоставување на стандарди во постигнување на квалитетно образование кои се ослободени од традиционлните општествени и ментални клишеа кои кореспондираат со светските трендови и искуства. Претходните погледи, опсервации и импресии се повод да се актуелизираат, бараат и понудат одговори на неколку полемични и дискутабилни прашања и тоа: Што се подразбра под квалитет на образованието? Кои се општествените и институционалните претпоставки кои што го детерминираат квалитетот на образованието? Какво е влијанието на образовните традиции врз квалитетот на образованието? Кои се перпективите во изградувањето на квалитетот на образованието во балканско и европско окружување? Каде се движат светските трендови во перцепција на квалитетот на образованието? Кои се одговорите? Што потоа ? Кои се новите предизвици во областа на изградување и воспоставување на квалитет во образованието? Овој сет на прашања верувам дека е доволно инспиративен за нашата академска дебата која отвора можности за размена и спротиставување на идеи, концепти и решенија кои се во функција на остварување и подобрување на квалитетот на образованието.

На крајот нашите теориски и емпириски сознанија и искуства би понудиле компромисни решенија и алтернативи кои се во функција на обезбедување на услови за квалитетно образование и тоа ДЕНЕС. *До сега дебатата за квалитетот беше некаде под површината на нашите опсервации, денес дебатата е експлицитна и е на површината, а релевантнта проценката за квалитетот стигнува од учениците односно од пошироката јавност. Затоа квалитетот на образованието останува императив и предизвик во 21. век за сите нас, во академската и пошироката општествена средина*. Единствен компромис во потрагата за квалитетот на образованието на е нашата тенденција за уште поголем квалитет.

2.2. Значењето на интелектуалниот капитал на високообразовните институции во РСМ

Денес од аспект на богатството што го формираат едуцираните и квалификувани кадри, интелектуалниот капитал на една организација станува поважен во споредба со другите ресурси (Rafiee et al., 2010). Едно од најважните средства на секоја организација е токму интелектуалниот капитал бидејќи промовира конкурентна предност базирана на создавање на вредност.

Концептот на интелектуален капитал за прв пат беше развиен како рамка за анализирање на придонесот на интелектуалните ресурси во профитните претпријатија но истиот за брзо време беше преземен од од јавните и непрофитни организации поради неговата важност (Mouritsen et al., 2004; Kong and Prior, 2008; Ramírez, 2010). Исто така, постои зголемен интерес за примена на пристапот за интелектуален капитал на високообразовните институции бидејќи меѓу нивните главни цели е продуцирањето и ширењето на знаењето и нивните најзначајни инвестиции се во истражувањето и

човечките ресурси. Високообразовните институции произведуваат знаење, или преку техничко и научно истражување (резултати од студии, публикации итн.) или преку настава (обучени студенти и продуктивни односи со засегнатите страни). Нивните највредни ресурси, исто така, ги вклучуваат нивните наставници, истражувачи, административен и службен персонал, раководители и студенти со сите нивни организациски односи и рутини (Warden, 2003; Leitner, 2004; Ramírez et al., 2007). Точно е да се каже дека инпутот и аутпутот на високообразовните институции се нематеријални. Интелектуалниот капитал, кога се однесува на високообразовна установа е термин што се користи за да ги покрие сите нематеријални или нефизички средства на институцијата, вклучувајќи процеси, капацитет за иновации, патенти, премолченото знаење на нејзините членови и нивните капацитети, таленти и вештини, мрежата на соработници и контакти итн. Интелектуалниот капитал е збир на нематеријални средства што и ,,овозможува на организацијата да пренесе збир на материјални, финансиски и човечки ресурси во систем способен да создава вредност за засегнатите страни" (Европска комисија, 2006, стр.4).

Лонгвист и Метанен во нивниот преглед за дефиницијата на интелектуалниот капитал (ИК) ги идентификуваат следниве карактеристики[1]:

- ИК е невидлив;
- ИК е тесно поврзан со знаењата и искуствата на вработените, како и клиентите и технологиите на една организација;
- ИК нуди подобри можности за една организација да успее во иднина;

Компонентите на интелектуалниот капитал на вискообразовните институции се категоризирани на различни начини. Според Рамирез и Годрило (Ramírez and Godrillo, 2014) трипартитната класификација е најшироко прифатена во литературата (Leitner, 2004; Ramí rez et al., 2007; Sanchez et al., 2009; Bezhani, 2010; Casanueva and Gallego, 2010; Secundo et al., 2010). Трите главни компоненти на ИК се:

Прво, **човечкиот капитал** којшто е дефиниран како збир на експлицитно и премолчено знаење на вискообразовниот персонал (наставници, истражувачи, раководители, административен и услужен персонал), стекнати преку формално и неформално образование и процеси вклучени во нивните активности. Со други зборови, ова е знаењето што вработените го носат со себе кога ја напуштаат вискоокбразовната институција. Примерите за човечкиот капитал вклучуваат: капацитет за иновации, креативност, технолошко знаење и претходно искуство, капацитет за тимска работа, флексибилност на вработените, мотивација, задоволство, капацитет за учење, лојалност, формална обука и образование n (MERITUM, 2002 p. 10)

Второ, **структурниот (внатрешен) капитал** сфатен како експлицитно знаење што се однесува на внатрешните процеси на ширење, комуникација и управување со научното и техничко знаење на универзтетот. Структурниот капитал може да се подели на организациски капитал и технолошки капитал (Corcoles et al., 2011; Ramí rez, Godrillo, 2014). Организацискиот капитал е оперативната средина произлезена од интеракцијата помеѓу истражувањето, менаџментот и организациските процеси, рутини, култура и вредности, внатрешни постапки, квалитет и обем на информатичкиот

[1] A. Lonnquist, P. Mettanen, *Criterina for Sound Intellectual Capital Statements*, Institute of Industrial Management, Tampere University of Technology, Finland, Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/228920489_Criteria_of_sound_intellectual_capital_measures, on 20 August, 2021.

систем итн. Технолошкиот капитал ги вклучува технолошките ресурси достапни на универзитетот како што се библиографски и документарни ресурси, архиви, технолошки достигнувања, патенти, лиценци, софтвер, бази на податоци итн.

Трето, **релацискиот (надворешен) капитал** е дефиниран како сите ресурси кои се поврзани со надворешните односи на институцијата, како што се клиенти, соработници, партнери за истражување и развој, влада. Исто така, ја вклучува перцепцијата што другите ја имаат за универзитетот. Примери за оваа катергорија се имиџот, лојалноста и задоволството на студентите и другите партнери, линкови со соработници, пазарна мож, преговарачки капацитет со финансиските субјекти, активности за животната средина итн.

Врската помеѓу овие три компоненти е многу блиска и задача на раководствата на вискообразовните институции е да ги интегрира во нивните менаџерски размислувања што бара разбирање на самите компоненти. За разлика од физичкиот капитал, средствата на интелектуалниот капитал можат да се користат истовремено и со ниски трошоци и тоа е она што го прави интелекуталниот капитал многу посупериорен од физичките средства. Трите видови на капитал често работаат заедно и доведуваат до развој на суштинските компетенции што имаат стратешко влијание.

Фокусната точка на менаџментот на високообразовните институции е дека интелектуалниот капитал е истакнат извор на конкурентска предност. Во моментов, развивањето на новите производи или услуги се карактеризира со висок степен на новитет. Високо оригиналните и уникатни производи произлегуваат од клучните извори на иновациите. Во таа смисла, интелектуалниот капитал ги создава овие извори на иновации (Delgado-Verde, 2016). Тие може да се сметаат за фундаментална основа во создавање на национална и меѓународна конкурентна стратегија.

На интелектуалниот капитал се гледа како на клучен двигател во развивањето на иновативноста и конкурентната предност на една организација. Во исто време, менаџментот на знаење е препознаен како фундаментална активност за стекнување, развивање и одржување на интелектуалниот капитал во организациите. Тоа значи дека успешниот менаџмент на интелектуалниот капитал е тесно поврзан со процесите на менаџментот на знаење што се случуваат во една организација, што пак имплицира дека успешната имплементација и користење на менаџментот на знаење го обезбедува стекнувањето и растот на интелектуалниот капитал.

2.3. Вреднување и оценување на постигањата на учениците

1. Поимите оценување и вреднување

Оценувањето на постигањата на учениците е повеќедимензионална појава која е сè уште во центарот на вниманието на сите директни и индиректни учесници во воспитно-образовните институции, но и меѓу стручните лица во поширокото опкружување, што придонесува за неговата значајна улога во општеството. Во стручната литература, но и во наставната практика, покрај поимот оценување, се употребува и поимот вреднување како синоним на поимот оценување. Сепак, како што истакнува Поповски (2005: 34 – 35), вреднувањето е поширок поим од оценувањето и може да се зборува за вреднување во потесна и поширока смисла. Вреднувањето во потесна смисла, според Поповски, опфаќа вреднување на наставните програми, на наставните средства и помагала (вклучувајќи ги и учебниците), вреднување на соодветната законска регулатива и вреднување на работата на училиштето во целина.

Поповски уште истакнува дека оценувањето се однесува на работата на учениците, наставниците и директорите. Вреднувањето, пак, во поширока смисла, според Поповски, ги опфаќа вреднувањето во потесна смисла и оценувањето. Вреднувањето во поширока смисла, според Поповски, се однесува на сите промени во личноста на ученикот предизвикани не само со наставата туку со целокупната табота во училиштето. Оттука, кога станува збор за училиштен контекст, поправилно е да се употребува терминот оценување.

2. Што е предмет на оценувањето?

Што е предмет на оценувањето? Што се оценува? Во секојдневната комуникација, но и во наставната практика, како предмет на оценувањето се споменуваат знаењата на ученикот, успехот на ученикот, развојот на ученикот, неговиот напредок итн. Имајќи предвид дека сите овие поими се сфаќаат различно, дека не се еднородни и опфаќаат различни компоненти, Талевски и Јанушева (2015), надоврзувајќи се на Поповски (2005), сметаат дека е посоодветно да се користи поимот постигања научениците, што во себе вклучува различни видови знаења, и тоа, според Поповски (2005), декларативно, во смисла на факти за одреден наставен предмет, како специфични факти, термини и сл. и процедурално знаење, во смисла на вештини, стратегии и способности, како анализа, изведување заклучоци, решавање проблеми, криричко и креативно размислување и сл. Оттука, во наставната дејност, според Поповски (2005), се утврдува степенот до кој постигањата на учениците се совпаѓаат со претходно планираните цели.

3. Зошто формативно оценување?

Во стручната литература се зборува за различни видови оценувања, но, секако, посебно се истакнува улогата на формативното оценување. Кое оценување се нарекува формативно? Голем број истражувачи, како Лубиси и другите (Lubisi et al., 1997), Блек и Вилијам (Black & William, 1998), Гојков (Gojkov, 2003), Нитко (Nitko, 2004), Поповски (2005), Вигинс (Wiggins, 2012) Јанушева и Пејчиновска (Janusheva & Pejchinovska, 2011), Талевски и Јанушева (2015) се согласуваат дека формативното оценување е оценување што се врши додека учениците сѐ уште се наоѓаат во процесот на учење. Тоа претставува континуирано оценувања на постигањата на учениците во наставниот процес за да се соберат информации за тие постигања и за тие да се оценат. Овој вид оценување го нагласува процесот на стекнување знаења, а не резултатот. Најважната особеност на формативното оценување е неговиот превентивен карактер, што значи дека неговата примена во наставниот процес го спречува евентуалниот неуспех на учениците, како и неговата диференцираност, што значи дека е насочено кон постигањата на секој ученик посебно и поаѓа од неговите индивидуални карактеристики. Формативното оценување се однесува, всушност, на оценување на практичната оспособеност на учениците и затоа, тоа е автентично оценување. Во текот на формативното оценување и учениците и наставниците добиваат повратни информации за квалитетот на сопствените активности и ефектите од нив: наставникот добива повратна информација за сопственото поучување и за ефектите од него, врз основа на што понатаму тој ја планира, реализира или изменува својата работа, а учениците добиваат повратна информација за своите постигања, а понатаму, врз основа на тоа, се оспособуваат самостојно или со помош на наставникот да го планираат своето учење.

4. Значењето на повратната информација

Голем број истражувачи ја истакнуваат улогата што ја има повратната информација во процесот на формативното оценување, како Гуд и Брофи (Good & Brophy, 1984), Блек и Вилијам (1998), Пинтрич и Шанк (Pintrich & Schunk, 2002), Лин и Милер (Linn & Miller, 2005), Поповски (2005), Брукхарт (Brookhart, 2008), Јанушева и Пејчиновска (Janusheva & Pejchinovska, 2011), Вигинс (Wiggins, 2012), Шапуи (Chappuis, 2012), Талевски и Јанушева (2015). За да биде таа квалитетна и ефективна, таа треба да го насочува развојот на ученикот и да содржи пораки кои ученикот може самостојно да ги употреби. Повратната информација треба да е мотивирачка и динамична, да стимулира и да е поврзана со контекстот. Да претпоставиме дека ученикот на писмената работа добива оценка 3. Без повратна информација, кај ученикот може да се јави збунетост зашто од оценката 3 тој нема да разбере точно и прецизно на кои аспекти од неговата активност се однесува оценката, а што во таа негова активност треба да се поправи или измени. Најважно од сè е повратната информација да биде дадена со позитивен тон дури и кога се критикува, да е поврзана со планираните наставни цели и да го повикува ученикот самостојно да преземе активности во однос на подобрување на неговите постигања.

5. Формативното оценување и наставните цели

Според Гуди и другите (Good et al., 2010), наставните цели, всушност, обезбедуваат насоки за наставата, ги информираат другите за намерите на наставата и претставуваат основа за постигањата на учениците, па, оттука, учениците треба секогаш да се запознати со тие цели. Во наставниот процес, меѓу другите, особено се важни конкретните цели или крајните исходи од учењето, што претставуваат искази за она што треба да го постигнат учениците до крајот на наставната единица, односно тие се јасни искази што укажуваат на активностите што треба да се реализираат за да се постигне една конкретна цел. Конкретните цели се операционализираат во активностите што се насочени кон резултатите. Конкретните цели, исто така, му помагаат на наставникот да о подготви инструментот за оценување. Во однос на наставните цели, особено е важна Блумовата таксономија, што најчесто се поврзува со конкретизацијата на наставните цели, односно на крајните цели од учењето и што му помага на наставникот да дефинира цели од различно когнитивно ниво.

6. Стандарди, критериуми и показатели на постигањата на учениците

Поповски (2005) наведува дека стандардите се сфаќаат како референцијална точка за оценување на постигањата на учениците и како параметар со кој се утврдува што треба да знаат и да можат да направат учениците по завршување на одреден степен од образованието. Понатаму, стандардите (целите) се основа за критериумите што се однесуваат на она што треба да го постигнат учениците, односно на она што е поставено како цел со наставната програма по соодветен наставен предмет. Како што истакнува Поповски (2005), има различни поделби на критериумите, но сите тие имаат предности и недостатоци, од што, пак, може да се заклучи дека, и покрај тоа што се прават напори, многу е тешко да се изработат критериуми што би важеле за сите предмети. Во наставната практика се особено се значајни критериумите што ги изработуваат наставниците. Тие се сметаат за еден вид априористички критериуми (однапред утврдени), а во нивната подготовка треба да се внимава на прецизноста. Според Јанушева (2011), тешкотии се забележуваат особено во утврдувањето на критериуми и показатели за оценување на есејските прашања со кои се оценуваат

повисоките мисловни процеси: анализа, синтеза и вреднување. Пример за стандард, критериуми и показатели:

Стандард = Изработка на проектна задача

Критериум 1 = Дефинирање на истражувачкото прашање

Показатели = (5) Ученикот самостојно го дефинира истражувачкото прашање; (4) Ученикот го дефинира истражувачкото прашање со мала помош на наставникот итн. Токму показателите од типот со голема помош, со мала помош, добро, одлично, солидно се зборови со релативно значење, што го отежнуваат оценувањето на процесните вештини, како решавање на проблеми, критичко и креативно размислување итн.

Овој краток преглед е доволен за да се заклучи дека оценувањето на постигањата на учениците е еден од најсложените процеси во наставата и дека со оглед на неговото општествено значење и на неговата повеќедимензионалност, тој постојано ќе биде актуелен и ќе предизвикува дискусии и дебати.

2.4. Управување (менаџирање) со знаењето

Знаењето како капитал и способноста за управување со истиот претставува една интегрирана функционална целина во која постои силна поврзаност помеѓу човекот, процесите кои се одвиваат и информатичките технологии. Поточно се работи за еден процес во кој постои висока поврзаност и меѓусебна зависност на овие три компоненти, и во кои секако дека човечкиот фактор претставува најзначајната карика.

Вложувањата во знаењето како во наставниот кадар, професорите/ наставниците, исто така и во корисниците (студенти) односно вложувањата во сопствениот интелектуален капитал претставува најголемата инвестиција која може да ја подигне и направи конкурентна секоја високообразовна институција. Денес, секоја современа високообразовна институција ориентирана е сè помалку кон традициите и природните ресурси, а се повеќе се потпира на интелектуалниот капитал и негово обременување, каде што менаџментот на знаење се јавува како еден од најзначајните, ако не и клучен фактор во создавањето на конкурентската предност пред другите. По многу нешта денеска образованието не претставува само процес на собирање информации и католизација на факти, туку и систем во кои се селектираат сознанијата и кои како мотиватори влијаат на човековото сваќање за модерните погледи кон светот. Секако дека денеска не е доволно само да се има знаење, способноста на високо-обрзовните институции се огледа точно во управување со знаењето и неговото иплементирање како краен продукт во наставниот процес.

Ако пробаме да го анализираме самиот процес во кој се одвива менаџментот на знаење или поточно управувањето со знаење кое се поседува, независно дали се работи за знаење на единката или заедночкото знаење кое го поседува институцијата, ќе видиме дека се работи за процес во кој основната тенденција е истото да стане достапно за другите. Способноста и умешноста на единката за генерирање и создавање на нов капитал од знаење, како продукт на институцијата во која примарна дејност е образованието и науката, претставува основен или одлучувалки елемент во реализацијата на поставените задачи и остварувањето на зацртаните цели.

Кон менаџментот на знаење не ретко се гледа како кон еден генератор или движечка сила која прави спој помеѓу ентузијазмот на единката и институционалните способности за иновирање и следење на современите текови во образовните

случувања. Тоа е процес на следење и интегрирање на нови сознанија и промени кои можат да доведат само до унапредување и подобрување на образовните ефекти и кои се јавуваат како последица на новите знаења и искуства до кој може да се дојде.

Менаџментот со знаење е процес на креирање, идентификување, собирање, споделување, практикување и примена на знаења, кој е силно изразен во наставно-образовната работа. Работниот фокус во образовните институции, поготово високите школи и факлтетите е целосно насочен кон управувањето со знењето. Само добро подготвен и поткован професор/ наставник кој знае да управува со знаењето може да ја подобри ефективноста и ефикасноста во високо- образовната институции, а со тоа да ги задоволи барањата и потебите на корисниците, т.е., студентите.

Целта на менаџментот на знаење е создавање на дополнитлни вредности како кај единакта, исто така и во воспитно-образовната и научната институција. Или поточно создавање, освојување, обременување, складирање, трансфер и имплементација на знаењето, нагласувајќи ја пред се потребата на институцијата индивидуалното знаење да го претвори достапно за сите, односно знаењето да го направи достапно за сите заинтересирани, студенти, наставници, професори и други во високо-образовните институции и пошироко.

Умешноста и способноста за менаџирање со знаењето и создавање на нов капитал, како и негово практикување во современите високо-образовни институции претставува клучен елемент, ако не и одлучувачки фактор за постигањата и создавањето на предност пред другите институции. Високата експанзија на техничко-информатичките технологии продуцираа зголемен развој со што неминовно ги присилија високо-образовните институции кон брзи и коренити промени како одговор на потребите на пазарот и барањата на корисниците од ваков вид на услуги. Новите побарувања го стваат во мобилност целокупнот капитал од знаење кое го поседува институцијата или поточно истата мора секогаш да знаае со какви и каков вид на знење располага, како, дополнително да се создадат и обременат знаењата, како да се сочуваат, споделат и истите да се имплементираат. Најкратко речено со знаењето кое за високо-образовните институции претставуа клучен ресурс во натамошниот развој во нелојалната и неконкукрентската борба за престиж потребно е да се занае како најадекватно да се управува. Што значи да се знае да се искористи до максимум како индивидуалното, исто така и колективносто знаење, т.е., да стане достапно знаењето во прав момент и на прав начин до сите челнови, коирисници и на сите нивоа во институциите. Модерната современа високообразовна институција во дваесет и првиот век, во време на глобализација и брз техничко-технолошки и информатики развој може да биде само онаат институција која брзо учи, памти и реагира врз основа на најновите информации и стекнати знаења. Во високообразовната институција мора да постои свесност и способнста за навремено и правилно инкорпрорирање на менаџмент активностите и процесите, креирање и иновирање на нови идеи, споделување на знаењето и искуствата, тимската работа и создавање на бренд со кои ќе се зголеми конкурентската предност пред другите. Снагата на модерната високообразовна институција денеска не е во нејзината големина, туку во силата на нејзините луѓе, во нивните идеи, во нивниот интелектуален капитал, во управувањето со нивното знаење, односно знаењето со кое располага таквата институција. Земјата, капиталот и опремата која ги поседува високообразовната институција не претставуваат повеќе одлучувачки фактор за натамошниот развој и напредок, тоа е човечкиот фактор со неговата способност за управување со знаењето, неговата

способност за имлементација и примена на знаењето со кое ќе се достигнат посакуваните цели и побарувања. Основната цел на секоја модерна високообразовна институција е сите процеси да се посматраат преку призмата на знаењето односно како процеси на знаење.

3. Предмет цел, задачи и хипотези во истражувањето

3.1. Предмет на истражување

Предмет на истражување на овој проект е еден од поголемите проблеми со кои се соочуваат студентите и вработените (професори/ наставници) во високото образование - вреднувањето на знаење. Се јавува како последица на неправилното оценување и вреднување на стекнатите способности и знаење, а влијае врз натамошниот професионален напредок на единката како за време на студирањето, исто така и при вработувањата и натамошниот кариерен и професионален развој. Од тие причини предметот на истражување покрај вреднувањето на постигнатото ниво на знаење, ја опфаќа посветеноста на високообразовните институции кон знаењето, неговото креирање, пренесување и натамошната примена на истото.

3.2. Цел и задачи во истражувањето

Целта на ова истражување е да се утврди какви се ставовите и проценките на испитаниците за вреднувањето на знаењето во високото образование, каква е посветеноста на институциите кон знаењето и дали различните приоди на вреднување и оценување на знаењето можат да предизвикаат дискриминација помеѓу единките. Воедно ќе се утврди и тоа дали различните приоди на вренување и оценување можат да влијаат кон натамошниот професионален и кариерен развој.

За постигнување на поставената цел реализирани ќе се следните истражувачки задачи:

- ✓ *Да се утврди каква е посветеноста на високообразовните институции кон знаењето;*
- ✓ *Да се направи проценка колку високообразовните институции се во можност да одговорат на потребите и побарувањата на нивните корисници;*
- ✓ *Да се утврди дали поставените стандарди на оценуање се во согласност со светските и колку реално го мерат знаењето;*
- ✓ *Квантификување на процесот на работа и вреднување на знаењето помеѓу приватните и државните високообразовни институции;*
- ✓ *Да се направи проценка колку процесот на оценување со применетите критериуми за вреднување реално го отсликуваат нивото на постигања;*
- ✓ *Да се утврди дали управувањето со знаење може да ја подобри посветеноста кон знаењето и ги исполни очекувањата;*
- ✓ *Да се утврди колку и како вреднувањето и оценување на знаењето влијае врз постигањата, напредокот и натамошниот развој.*

3.3. Хипотези во истражувањето

Х-0. Посветеноста на високообразовните институции кон знаењето се очекува да ги создаде потребните услови за натамошен кариерен и професионален напредок и развој, а применетите критериуми на вреднување и оценување да ги

минимизира неправилностите и сомнежите, со што ќе се овозможат исти услови, еднаквост и правичност за сите.

X-*1. Ефектите кои се очекуваат од високообразовните институции се резултат на нивната целосна посветеност кон знаењето.*

X-2. *Очекувано е високообразовните институции позитивно да одговорат на потребите и барањата на корисниците;*

X-3. Применетите критериуми на оценување и вреднување не секогаш даваат јасна и целосна слика за нивото на постигања.

X-4. *Се очекуваат разлики во процесот на работа и вреднување на знаењето помеѓу високообразовните институции во државна и приватна сопственост.*

X-5. *Усогласеност на критериумите за оценување и вреднување со светските стандарди и искуства ќе овозможат реално и објективно мерење на знаењето;*

X-6. *Се очекува процесот на управување да овозможи поголема посветеност кон работата, а со тоа да се влијае и врз добиените знаења, потребите и очекувањата на корисниците;*

X-*7. Правилното вреднување и оценување на знаењето ќе овозможи еднакви услови во остварување на напредокот, работните достигања, како и во професионалниот и кариерен развој.*

4. Применета методологија во истражувањето

4.1. Тек и постапки во истражувањето

Поаѓаќи од методолошката природа на ова истражувањето се работи за експериментално истражување кое според временската насоченост претставува трансферзална студија со емпириски карактер. Покрај основните истражувачки методи за собирање на податоци во обработката и интерпретацијата на резултатите користен ќе биде статистички метод. За собирање на податоците користени се истражувачките техники анкетирање и скалирање.

Целна популација на истражувањето се студенти, професори/наставници и соработници од подрачјето на Пелагониско-Преспанскот регион или поточно подрачјето каде што гравитира Универзитетот Св. „Климент Охритски“ и неколку приватни високо-образовни институции, каде што се извршени проценки и анализи на нивнте ставови, мислења и искази поврзани со:

- ✓ *Квалитетот и посветеноста на знаењето стекнато во високо-образовните институции*;
- ✓ *Вреднувањето, оценувањето и управувањето со стекнатото знаење*;
- ✓ *Односот помеѓу стекнатото знаење во државните и приватните високо-образовни институци* и
- ✓ *Влијанијата на процесите кои се одвиваат врз работниот, професионалниот и кариерниот развој на корисниците, т.е., целната популација.*

Инструментите за прибирање на податоците ќе бидат изработени заклучно со месец јануари 2020 година, а собирањето на добиените податоци од истражувањето заклучно со април 2020 година. Статистичката обработка на добиените податоци од истражувањето заклучно со месец ноември 2020 година, а нацрт извештајот заклучно со месец февруари 2021 година. Финалниот извештај вклучувајќи клучни наоди и препораки (електронска и печатена форма) изработени ќе се во првата половина на 2021 година.

4.2. Примерок на испитаници

Ви истражувањето опфатени ќе бидат вкупно околу 300 испитаници од различен пол, различни средини, општини (соодветни за регионот) и од различни сектори односно струки (образовни, технички, економски, прехрамбено-технолошки, информатички здравство и сл.).

Дефинирани ќе бидат вкупно два примероци на испитаници:

Примероци на испитаници:

- ✓ Првиот примерок ќе го сочинуваат испитаниците од државните високообразовни институции;
- ✓ Вториот примерок ќе биде составен од испитаниците во приватните високообразовни институции;

Во изборот на испитаниците значајно ќе биде во конечниот примерок да влезат испитаници од сите високообразони институции во регионот. Во основа ќе се оперира со едноставен случаен примерок кои заради задоволување на репрезентативноста ќе има одредени елементи на случаи на контролиран и стратификуван примерок. Појдовна основа за формирање и изборот на примерокот на испитаници ќе ни се високо-образовните институции во кои членуваат испитанците (студенти и професори/ наставници) и студентските домови во кои се сместени студентите.

За проверка на инструмените во истражувањето ќе се користи пилот примерок од 30 испитаници за секој примерок посебно.

4.3. Примерок на варијабли

Сите варијабли кои се применети во истражувањето можат да се поделат во две групи и тоа, според мерната природа и методолошката природа. Спред мерната природа варијаблите поделени се на атрибутивни или кваилтативни и нумерички или квантитативни, додека според методолошката природа на зависни (критериумски) и независни (предикторски).

Прибирањето на податоците извршено ќе биде со примена на техниката акетирање и скалирање.

Во анкетниот прашалник или анкетен лист ќе бидат содржани две групи на прашања. Првиот дел на прашања ќе се однесува на персоналните податоци на испитаниците: возраст; пол; високообразовна институција, работна позциија, статус, работно искуство и сл. Вториот дел на анкетниот лист ќе се проблемски прашања кои се однесуваат на собирање на податоци за актуелниот предмет на истражувањето. Анкетните прашања поставени ќе бидат во форма на затворен тип, каде што ќе бидат понудени повеќе алтернативни одговори.

Од техниката на скалирање користени ќе се нумеричка или ординална (*асцедентна*) скала каде што ќе се застапени повеќе категории на скалери, т.е., поголем опсегот на распон со што ќе се овозможи повисока прецизност односно разлика помеѓу минималните и маскималните вредности. Преку применетите инструменти во истражувањето на испитаниците ќе им се даде можност да ги изразат своите ставови и перцепции за квалилтетот на знаењето, квалитетот на процесот на настава и учење, вреднувањето на знаењето, способноста за управување со знаењето и сл.

При изработката на мерните инструменти посебно внимание ќе се води за метриските карактеристики, со што ќе се зголеми нивото на објективност, валидност, релијабилност и осетливост.

4.4. Статистичка обработка на податоците

Сите показатели (податоци) добиени во истражувањето обработени ќе бидат со примена на дескриптивни и компаративни статистички процедури.

Од просторот на дескриптивната статистика за секоја варијабла одредена ќе биде дистрибуцијата на фреквенциите, мерките на централната тенденција и централни дисперзиони параметри:

- ✓ *Аритметичка средина;*
- ✓ *Стандардна девијација и Варијанса;*

- *Вариациона ширина;*
- *Коефициент на варијација,*
- *Скјуникс и*
- *Куртозис.*

Од просторот на компаратвната статистика во основа ќе се користат дискриминаторни процедури, како параметарски исто така и непараметарски, зависно од природата на применливоста на варијаблите и тоа:

- *Хи - квадрат тест за тестирање на подобноста помеѓу очекуваните и опсервираните фреквенции на искази и ставови;*
- *Хи – квадрат тест за тестирање на значајноста на разликите во изнесените поедини ставови и искази помеѓу испитаниците;*
- *Т- тест за тестирање на значајноста на разликите помеѓу две варијабли (тестирање на разликите помеѓу димензиите на поедини ставови кај испитаниците од различни високо-образовни институции);*

Од просторот на каузалната статистика применети ќе се следните процедури:

- *Пирсонов коефериционт на корелација за утврдување на поврзаноста помеѓу применетите индикатори* и
- *Регресиска анализа преку која ќе се уврди влијанието од проценките за знаењето кон постигањата, напредокот и развојот.*

За обработката на податоците користени ќе се апликативните програмски пакети Statistics и SPSS.

5. Интерпретација на резултатите

Добиените резултати од истражувањето интерпретирани ни се во табеларни прегледи и графички прикази.

5.1. Основни демографски показатели на испитаниците

Во истражувањето вклучени ни беа вкупно 302 испитаници од различен пол, различни средини, општини (соодветни за регионот) и од различни сектори односно наставни струки (образовни, технички, економски, прехрамбено-технолошки, информатички, здравство и сл.) во Пелагониско-преспанскиот регион односно единиците на Универзитетот „Св. Климент Охридски“, Меѓународниот Славјанскиот Универзитет „Гаврило Романович државин“ и Високата стручна школа „Бизнис академија Смилевски“.

Графички приказ бр. 5.1.-1
Опфат на испитаниците според работните позиции (заеднички)

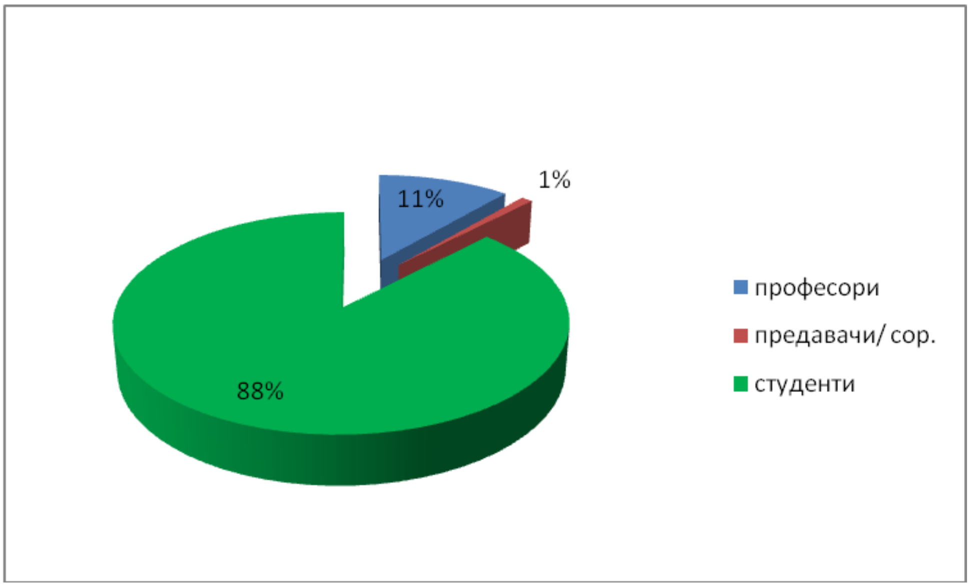

Графички приказ бр. 5.1.-2
Опфат на испитаниците според работни позици (државни високо-обрзовни институции)

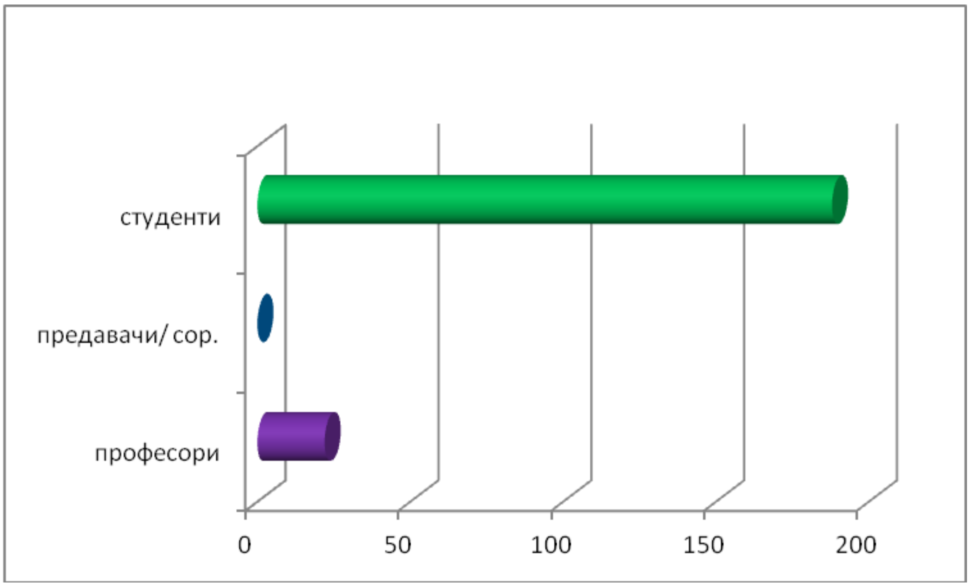

Графички приказ бр. 5.1.-3
Опфат на испитаниците според работни позици (приватни високо-образовни институции)

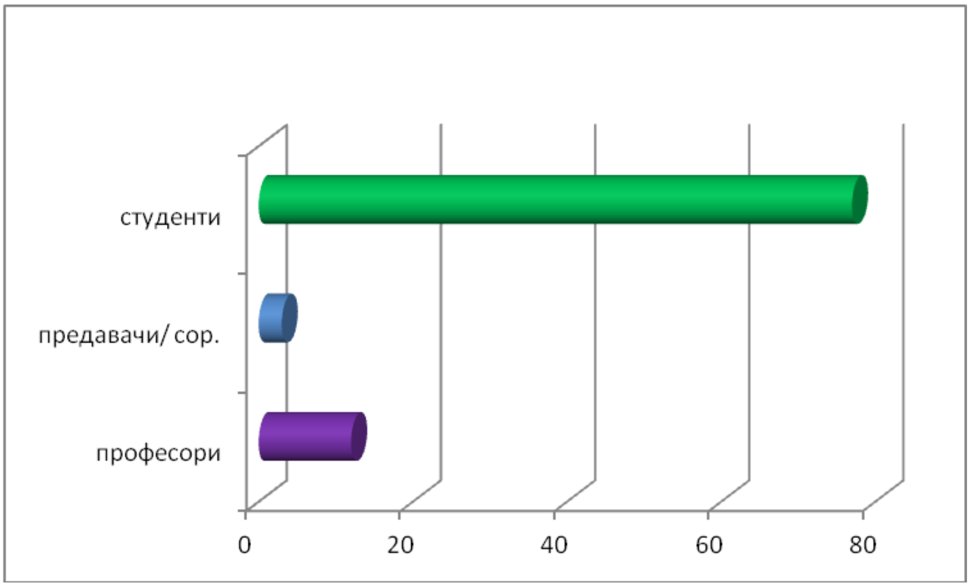

Графички приказ бр. 5.1.-4
Обрзование на испитаниците (заеднички)

Графички приказ бр. 5.1.-5
Обрзование на испитаниците (државни високо-обрзовни институции)

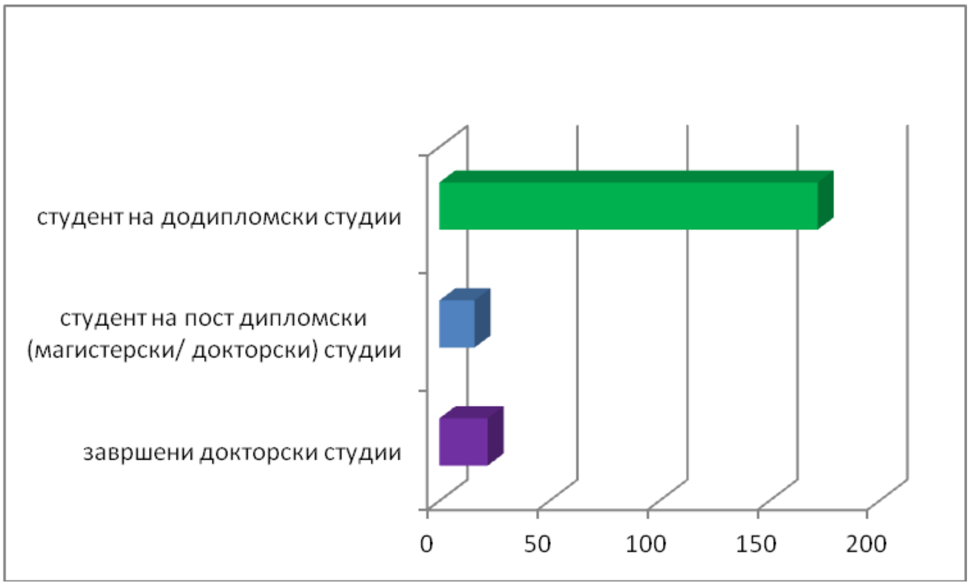

Графички приказ бр. 5.1.-6
Обрзование на испитаниците (приватни високо-обрзовни институции)

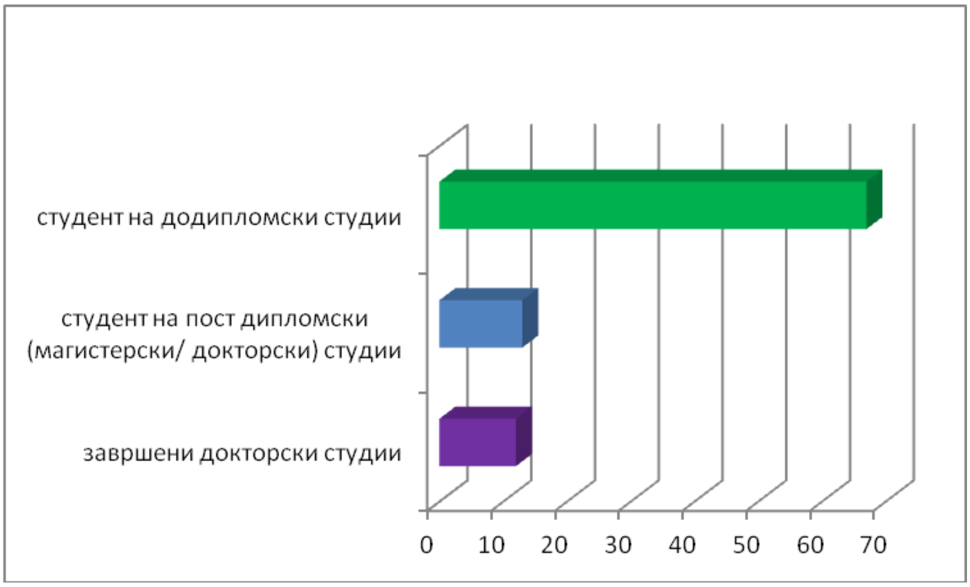

Графички приказ бр. 5.1.-7
Возрасни категории на испитаниците (заеднички)

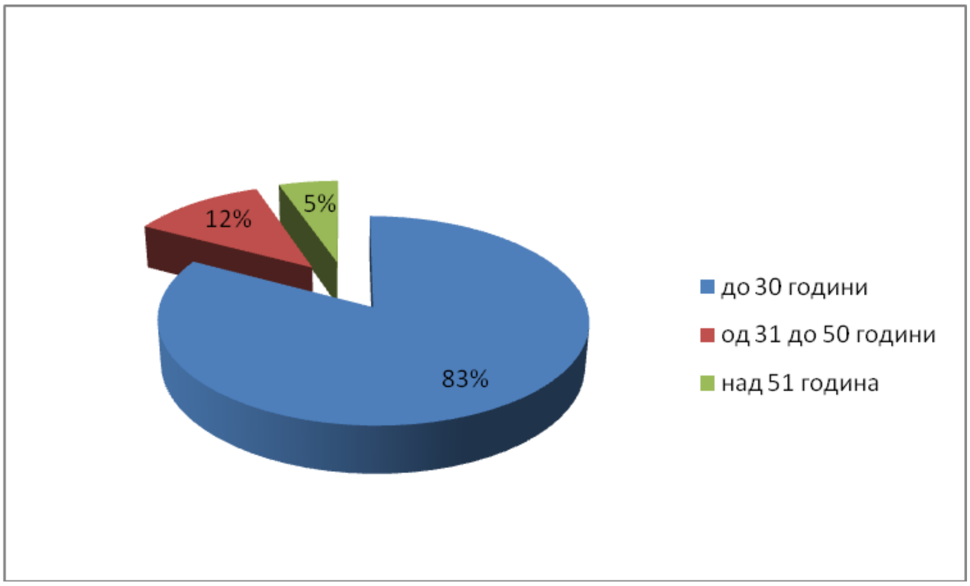

Графички приказ бр. 5.1.-8
Возрасни категории на испитаниците (државни високо-образовни институции)

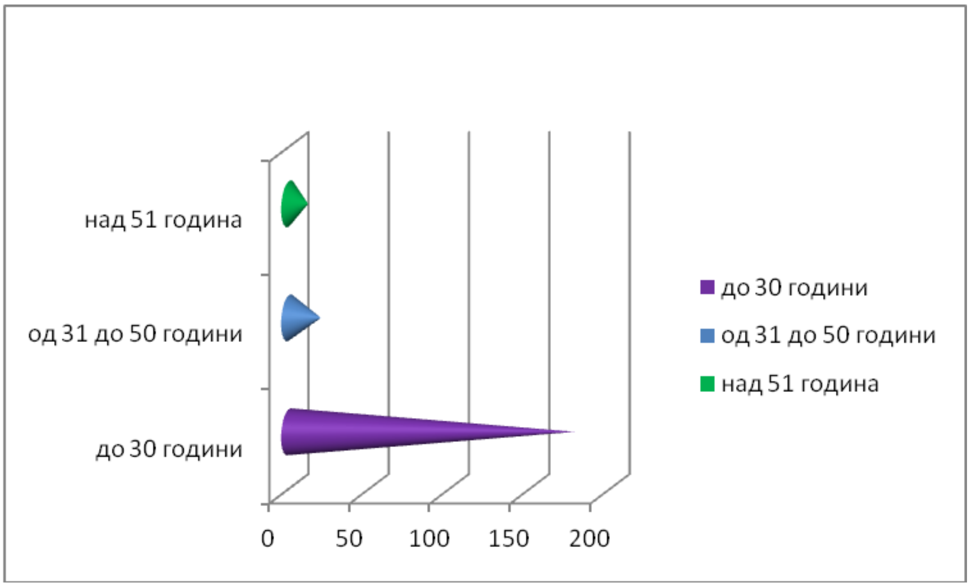

Графички приказ бр. 5.1.-9
Возрасни категории на испитаниците (приватни високо-образовни институции)

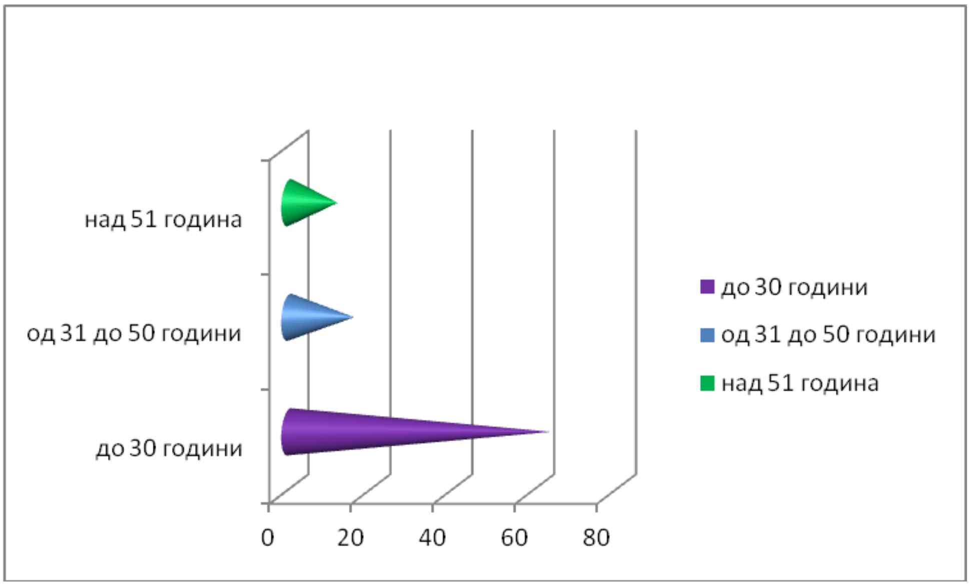

Графички приказ бр. 5.1.-10
Полова припадност на испитаниците (заеднички)

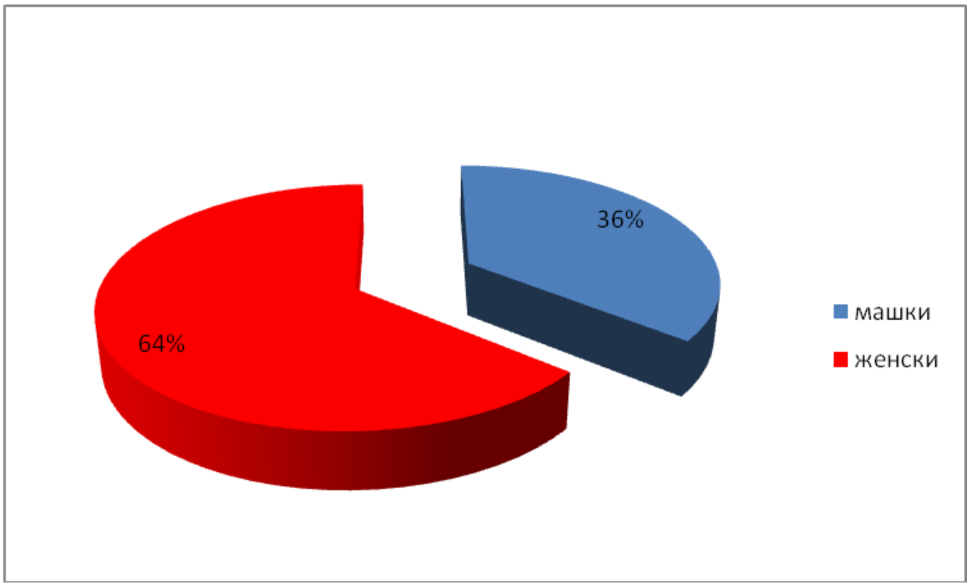

Графички приказ бр. 5.1.-11
Полова припадност на испитаниците (државни високо-образовни институции)

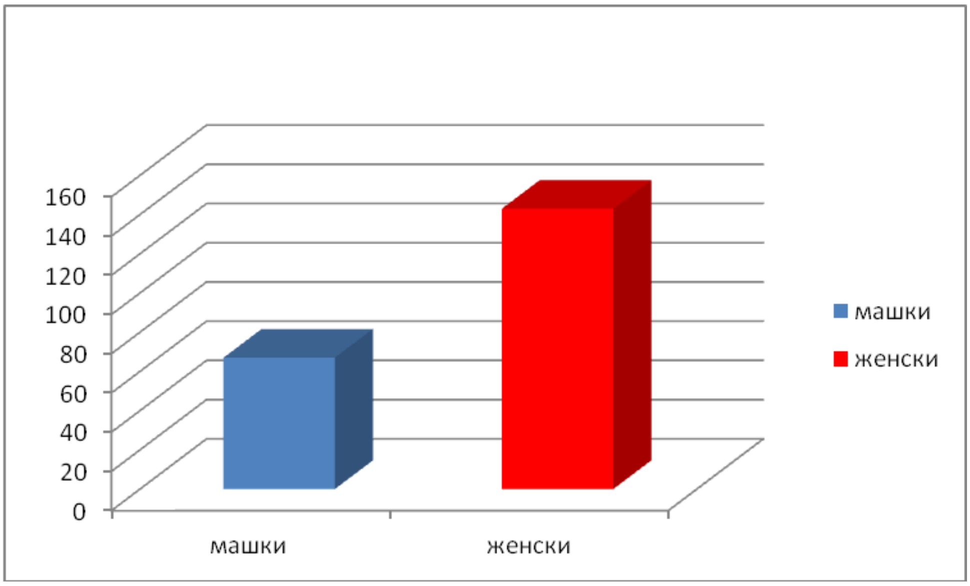

Графички приказ бр. 5.1.-12
Полова припадност на испитаниците (приватни високо-образовни институции)

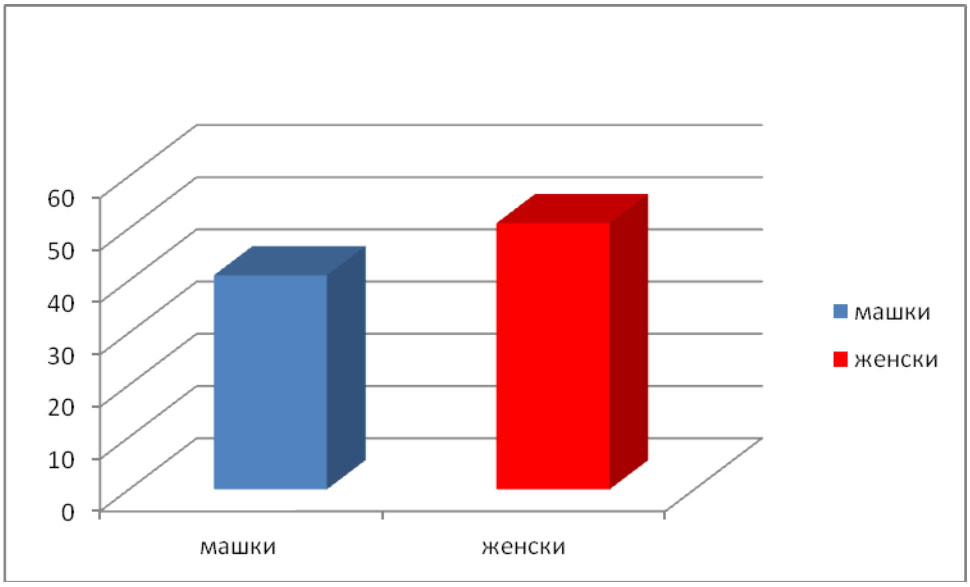

5.2. Квалитативни показатели

Со примана на χ2–квадрат тест за проверка на квалитетот на подобност утврдени се отстапувањата од очекуваните со опсервираните фреквенции на искази, заеднички за сите испитаници во истражувањето. Утврдувањето на разликите и сличностите во квалитативните наоди помеѓу примероците на испитаници од државните високо-образони институции со примероците испитаници од приватните високо-образовни инаституции извршено е со примена на χ2–квадрат тест на независни примероци.

5.2.1. Посветеност на знаење – Утврдување на квалитетот на подобност на исказите

Бројот на дадени искази по одредени прашања го надминува вкупниот борј на испитаници заради давање на повеќе од еден одговор на едно исто прашање.

- *Анкетно прашање 1:* Во Вашата институција доволно се посветува внимание кон стекнувањето со знаење, вештини и способности.

Искази: а) Секогаш
б) Често
в) Понекогаш
г) Ретко

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.1.-1 и графички преглед бр. 5.2.1.-1) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-

образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази ($\chi 2$= 107,828; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Резултатите укажуваат дека постои поделеност во дадените искази помеѓу испитаниците. Најголем број на испитаници се со став дека секогаш се посветува внимание кон знаењето, спосбностите и вештините во институциите. Доста голем процент на испитаници го делат мислењето дека само често или понекогаш постои посветеност, додека мал процент, што би се рекло и незначителен број на испитаници се со став дека ретко се посветува внимание кон знаењето, вештините и способностите во институциите.

Табела бр. 5.2.1.-1
Внимание кон стакнувањето со знаење, вештини и способности

VAR00001

	Observed N	Expected N	Residual		VAR00001
sekogas	130	75,5	54,5	Chi-Square	107,828[a]
cesto	107	75,5	31,5		
ponekogas	48	75,5	-27,5		
retko	17	75,5	-58,5	df	3
Total	302			Asymp. Sig.	**,000**

Графички преглед бр. 5.2.1.-1
Внимание кон стакнувањето со знаење, вештини и способности

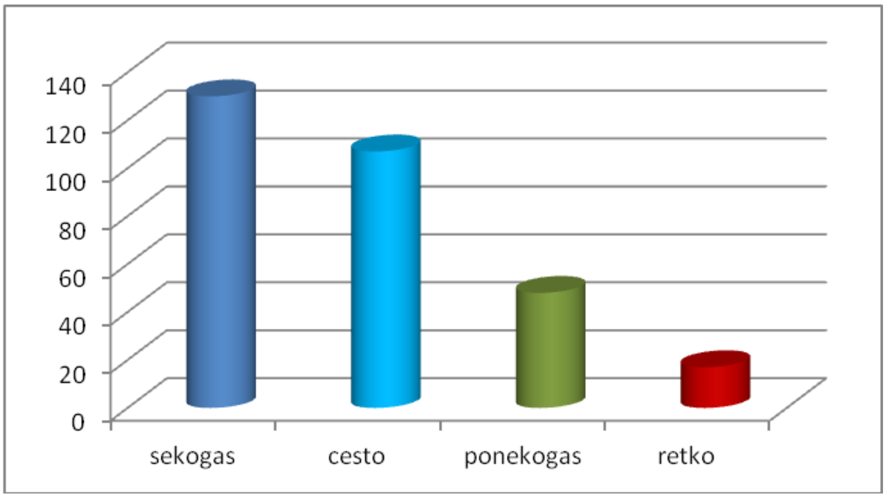

Анкетно прашање 2: За најважен ресурс во образовните институции (факултетите/ високите школи) сметаме дека е:

Искази: а) Човечкиот ресурс
б) Процесите кои се случуваат
в) Технологиите

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.1.-2 и графички преглед бр. 5.2.1.-2) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази ($\chi 2$= 208,033; df= 2; n= 304; Sig. = ,000).

Резултатите укажуваат дека повеќе од две третини од испитаниците го поддржуваат ставот за човечкиот ресурс како најважен ресурс во образозвните институции. Останатите испитаници поделени во мислењата, т.е., технологиите и процесите кои се случуваат претставуваат втор најважен ресурс за образовните институции.

Табела бр. 5.2.1.-2
Најважен ресурс во образовните институции

VAR00002

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00002
coveckiot resurs	219	101,3	117,7		208,033[b]
procesite koi se slucuvaat	55	101,3	-46,3	df	2
tehnologiite	30	101,3	-71,3		
Total	304			Asymp. Sig.	,000

Табела бр. 5.2.1.-2
Најважен ресурс во образовните институции

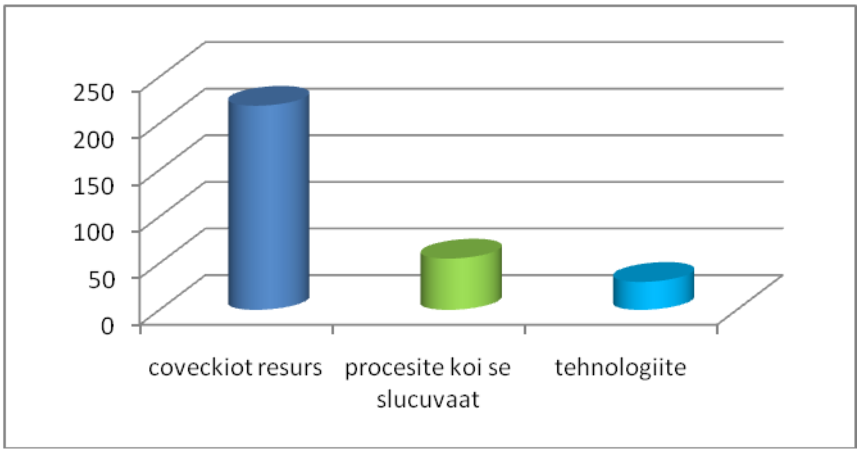

Анкетно прашање 3: Каде најчесто се наоѓа знаењето во образовните институции?
Искази: а) Во меморијата на луѓето
б) Во трудовите на хартија
в) Во меморијата на компјутерите
г) На друго место (наведи) ____

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.1.-3 и графички преглед бр. 5.2.1.-3) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на

подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази (χ2= 196,366; df= 3; n= 303; Sig. = ,000).

Најголем број на испитаници или нешто повеќе од половината сметаат дека знаењето е во меморијата на луѓето, но висок процент или над триесет посто сметаат дека знаењето е во трудовите на хартија. Мал и незначителен број на испитаници се на мислење дека знаењето е во компјутерите одноно на некое друго место, не наведуваќи каде.

Табела бр. 5.2.1.-3
Местото на знаењето во образовните институции

VAR00003

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00003
vo memorijata na lugdjeto	167	75,8	91,3		196,366[c]
vo trudovite na hartija	93	75,8	17,3		
vo memorijata na kmpjuterite	35	75,8	-40,8	df	3
na drugo mesto	8	75,8	-67,8		
Total	303			Asymp. Sig.	**,000**

Графички преглед бр. 5.2.1.-3
Местото на знаењето во образовните институции

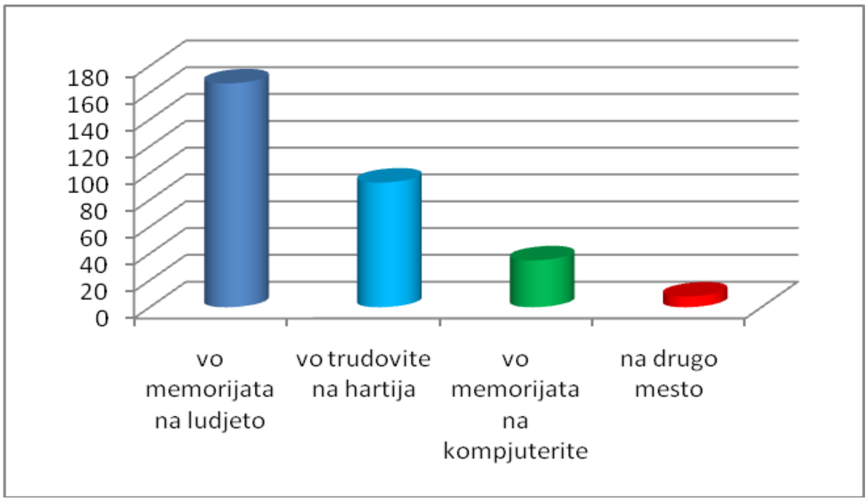

Анкетно прашање 4: Кои од чекорите во управувањето (менаџментот) со знаење сметате дека е најважен во образовната институција?

Искази: а) Идентификација на потребните знаења г) Споделување на знаењето
б) Систематско собирање на знаењето д) Адаптирање на знаењето
в) Организирање на знаењето ѓ) Користење на знаењето

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.1.-4 и графички преглед бр. 5.2.1.-4) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на

подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази ($\chi2$= 113,495; df= 5; n= 327; Sig. = ,000).

Од добиените резултати за најважни чекори во управувањето со знење се сметаат дека се споделувањето на знаење, за што се изјасниле околу една третина од испитаниците, веднаш потоа користење на знаењето и идентификацијата на потребата од знаење.

Табела бр. 5.2.1.-4
Чекори со управувњето со знаење

VAR00004

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00004
identifikacija na potrebnite znaenja	58	54,5	3,5		113,495[d]
sistematsko sobiranje na znaenjeto	39	54,5	-15,5		
organiziranje na znaenjeto	35	54,5	-19,5	df	5
spodeluvanje na znaenjeto	111	54,5	56,5		
adaptiranje na znaenjeto	10	54,5	-44,5		
koristenje na znaenjeto	74	54,5	19,5		
Total	327			Asymp. Sig.	,000

Графички преглед бр. 5.2.1.-4
Чекори со управувњето со знаење

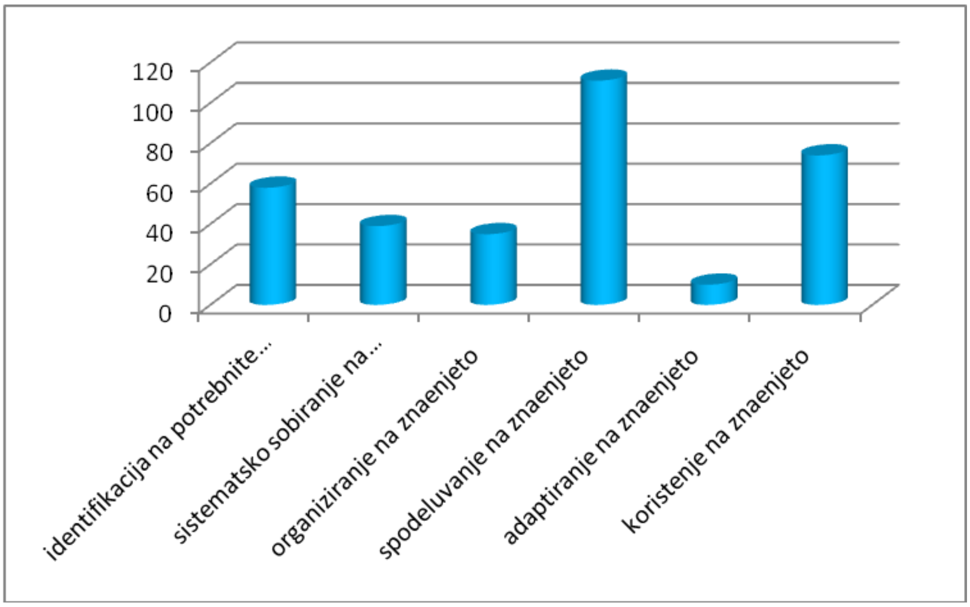

Анкетно прашање 5: Кои од наведените фактори сметате дека е најзначаен за управувањето (менаџмент) со знаење во образовните институции?

Искази: а) Природата на знаењето
б) Мотивацијата за креирање и споделување на знаењето
в) Можностие и условите за креирање и споделување на знаењето

г) Културата во средината и институцијата

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.1.-5 и графички преглед бр. 5.2.1.-5) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази (χ2= 113,208; df= 3; n= 307; Sig. = ,000).

Најголем процент од испитаниците сметаат дека мотивацијата за креирање и споделување на знаењето претставува најзначаен фактор. За природата на знаењето и можностите и условите за креирање и споделување на истото постои поделеност во савовите кај поголем број од останатите испитаници, додека за културата во средината и институцијата како фактор се изјасниле незначителен број на испитаници.

Табела бр. 5.2.1.-5
Фактори во управувњето со знаење

VAR00005

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00005
prirodata na znaenjeto	61	76,8	-15,8		113,208e
motivacijata za kreiranje i spodeluvanje na znaenjeto	149	76,8	72,3		
moznostite I uslovite za kreiranje I spodeluvanje na znaenjeto	77	76,8	,3	df	3
kulturata vo sredinata I institucijata	20	76,8	-56,8		
Total	307			Asymp. Sig.	**,000**

Графички преглед бр. 5.2.1.-5
Фактори во управувњето со знаење

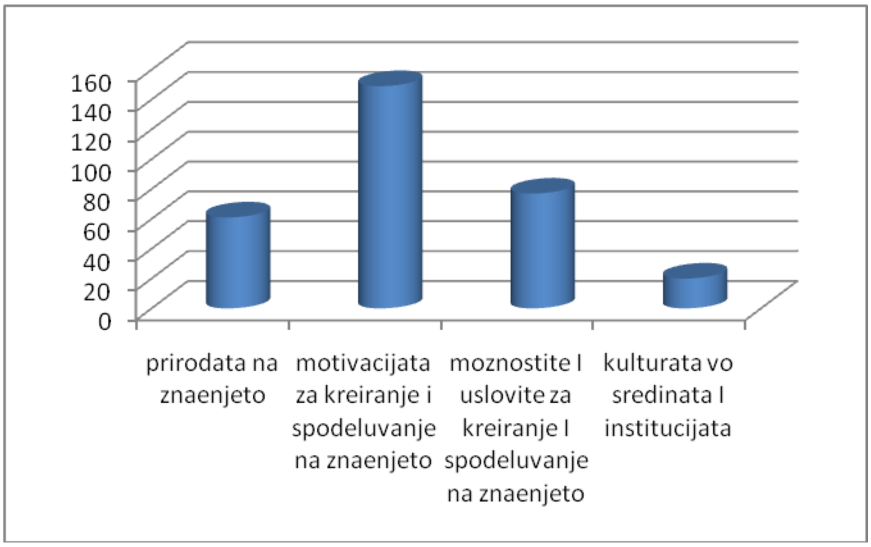

Анкетно прашање 6: Во образовните институции знаењето преставува клучен ресурс за унапредување во работата.

Искази: а) Секогаш
б) Често
в) Понекогаш
г) Ретко

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.1.-6 и графички преглед бр. 5.2.1.-6) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази ($\chi 2= 104,278$; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Идентичен и највисок процент од испитаниците сметаат дека секогаш односно често знаењето во образовните институции претставува клучен ресурс. Под една петтина се со став дека понекогаш знаењето претставува клучен ресурс, додека незначителен е бројот на испитаници кои сметаа дека ретко знаењето претставуа клучен ресурс за унапредување во работата.

Табела бр. 5.2.1.-6
Знаењето клучен ресурс за унапредување во работата

VAR00006

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00006
sekogas	118	75,5	42,5		104,278[a]
cesto	118	75,5	42,5		
ponekgas	51	75,5	-24,5	df	3
retko	15	75,5	-60,5		
Total	302			Asymp. Sig.	**,000**

Графички преглед бр. 5.2.1.-6
Знаењето клучен ресурс за унапредување во работата

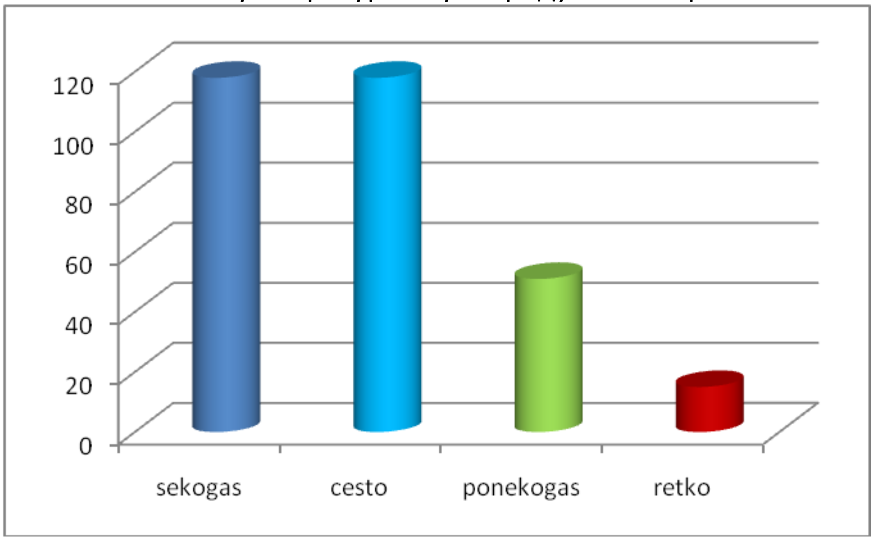

Анкетно прашање 7: Дали сте задоволни од процесите кои се одвиваат во образовните институции?

Искази: а) Во целост сум задоволен
б) Делумно
в) Недоволно
г) Воопшто не сум задоволен

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.1.-7 и графички преглед бр. 5.2.1.-7) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази ($\chi2$= 192,119; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Од добиените резултати преовладува ставот за делумно задоволство од процесите кои се одвиваат во образовните институции. Нешто помал број од една четвртина на испитаници во целост се задоволни од процесите, а околу четиринаесет посто од испитаниците се недоволно задоволни. Процентот на испитаници кои се изјасниле дека воопшто не се задоволни е доста мал или незначителен, меѓутоа ако се земат во предвид и оние кои се недоволно задоволни, незадоволството се јавува кај една петтина од вкупнот број на испитаници, што секако претставува сериозен процент.

Табела бр. 5.2.1.-7

Процесите во образовните институции

VAR00007

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00007
vo celost sum zadovolen	71	75,5	-4,5		192,119[a]
delumno	174	75,5	98,5		
nedovolno	42	75,5	-33,5	df	3
voopsto ne sum zadovolen	15	75,5	-60,5		
Total	302			Asymp. Sig.	**,000**

Графички преглед бр. 5.2.1.-7
Процесите во образовните институции

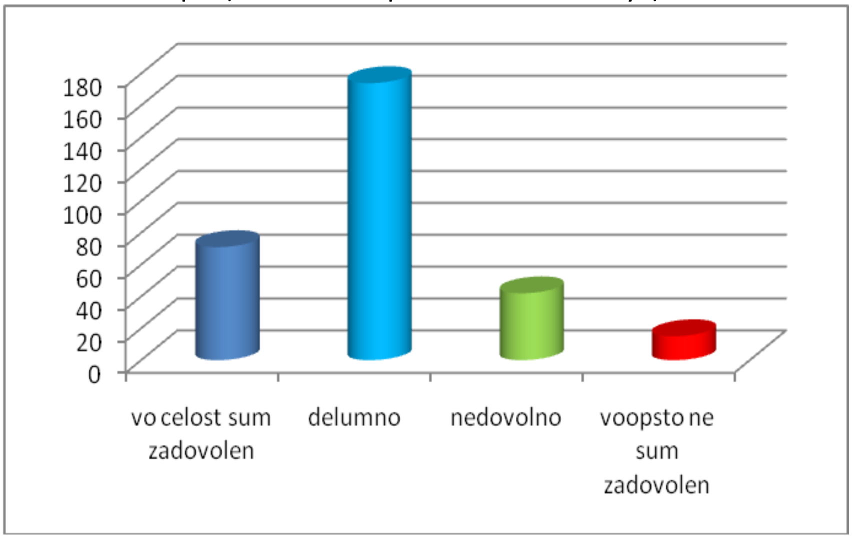

5.2.2. *Посветеност на знаење – Утврдување на односот во исказите помеѓу испитаниците (Хи – квадрат тест на независни примероци)*

Со примена на χ2-тест на независни примероци утврдени се разликите на секој индикатор поединечно од дадените искази помеѓу двата примероци на испитаници (*државни високо-образовни институции и приватни високо-образовни институции*), односно утврдена е значајноста на разликите во квалитативните наоди.

- *Анкетно прашање 1:* Во Вашата институција доволно се посветува внимание кон стекнувањето со знаење, вештини и способности.

Искази: а) Секогаш
б) Често
в) Понекогаш
г) Ретко

Од извршената анализа (табела бр. 5.2.2.-1; табела бр. 5.2.2.-1а и графички приказ бр. 5.2.2.-1) на применетиот тест за утврдување на разликите во даденит искази, може да се забележи дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции (χ2= 40,979; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Евидентни се разликите на испитаниците од двата примероци во вториот, третиот и четвртиот став. Она што паѓа во очи е високиот процент на искази за ставот *секогаш* во двата суппримероци и процентуалните разлики помеѓу нив, каде што двојно повеќе на испитаници го поддржуваат овој став од приватните високо-образовните институции.

Табела бр. 5.2.2.-1

Внимание кон стакнувањето со знаење, вештини и способности - разлики

Crosstab

			VAR00009		Total
			1,00	2,00	
VAR00001	1,00	Count	67	63	130
		Expected Count	90,4	39,6	130,0
		% within VAR00001	51,5%	48,5%	100,0%
		% within VAR00009	31,9%	68,5%	43,0%
		% of Total	22,2%	20,9%	43,0%
	2,00	Count	82	25	107
		Expected Count	74,4	32,6	107,0
		% within VAR00001	76,6%	23,4%	100,0%
		% within VAR00009	39,0%	27,2%	35,4%
		% of Total	27,2%	8,3%	35,4%
	3,00	Count	44	4	48
		Expected Count	33,4	14,6	48,0
		% within VAR00001	91,7%	8,3%	100,0%
		% within VAR00009	21,0%	4,3%	15,9%
		% of Total	14,6%	1,3%	15,9%
	4,00	Count	17	0	17
		Expected Count	11,8	5,2	17,0
		% within VAR00001	100,0%	0,0%	100,0%
		% within VAR00009	8,1%	0,0%	5,6%
		% of Total	5,6%	0,0%	5,6%
Total		Count	210	92	302
		Expected Count	210,0	92,0	302,0
		% within VAR00001	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00009	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,5%	30,5%	100,0%

Табела бр. 5.2.2.-1а

Внимание кон стакнувањето со знаење, вештини и способности - разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	40,970[a]	3	,000
Likelihood Ratio	47,333	3	,000
Linear-by-Linear Association	38,872	1	,000
N of Valid Cases	302		

Графички преглед бр. 5.2.2.-1
Внимание кон стакнувањето со знаење, вештини и способности – разлики

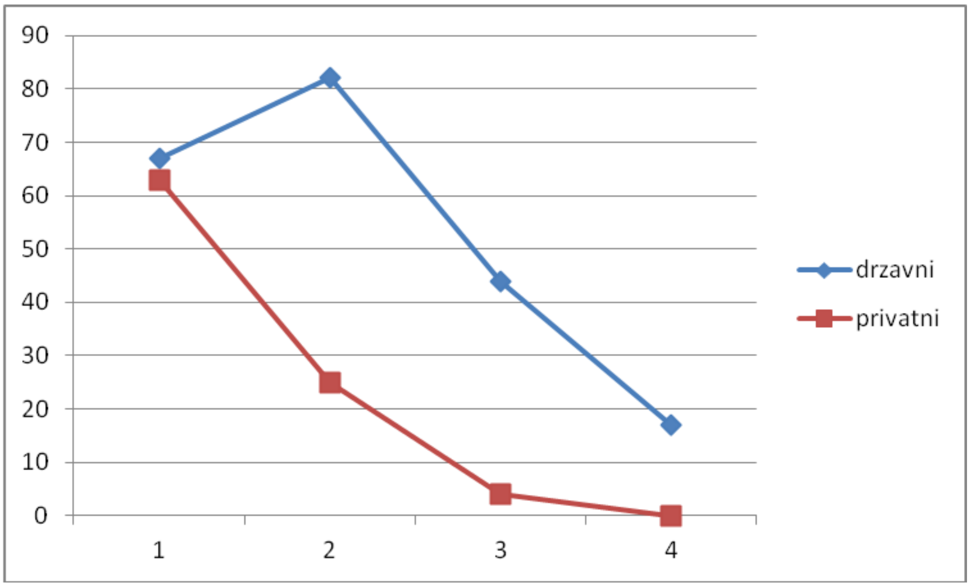

Анкетно прашање 2: За најважен ресуср во образовните институции (факултетите/ високите школи) сметаме дека е:

Искази: а) Човечкиот ресурс
б) Процесите кои се случуваат
в) Технологиите

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.2.-2; табела бр. 5.2.2.-2а и графички приказ 5.2.2.-2) на применетиот тест за утврдување на разликите во даденит искази, може да се забележи дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции ($\chi2$= 13,180; df= 2; n= 304; Sig. = ,001).

Иако генерално се дава поддршка на ставот дека човечкиот ресурс е најважен во образовните институции може да се забележи дека поголем процент (85%) на испитаници од приватните високо-образовни институции се во поддршка на ваквиот став, во споредба со испитаниците од државните кои иако го поддржуваат процентуално (66%) е драстично помал. Обратно, различни ставови имаат по однос на другите два искази (процесите кои се случуваат и технологиите), за што исказите на испитаниците од државните институции се во поголем процент во споредба со испитаниците од приватните институции.

Табела бр. 5.2.2.-2

Најважен ресурс во образовните институции - разлики

VAR00002 * VAR00009 Crosstabulation

			VAR00009		Total
			1,00	2,00	
VAR00002	1,00	Count	140	79	219
		Expected Count	152,0	67,0	219,0
		% within VAR00002	63,9%	36,1%	100,0%
		% within VAR00009	66,4%	84,9%	72,0%
		% of Total	46,1%	26,0%	72,0%
	2,00	Count	43	12	55
		Expected Count	38,2	16,8	55,0
		% within VAR00002	78,2%	21,8%	100,0%
		% within VAR00009	20,4%	12,9%	18,1%
		% of Total	14,1%	3,9%	18,1%
	3,00	Count	28	2	30
		Expected Count	20,8	9,2	30,0
		% within VAR00002	93,3%	6,7%	100,0%
		% within VAR00009	13,3%	2,2%	9,9%
		% of Total	9,2%	,7%	9,9%
Total		Count	211	93	304
		Expected Count	211,0	93,0	304,0
		% within VAR00002	69,4%	30,6%	100,0%
		% within VAR00009	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,4%	30,6%	100,0%

Табела бр. 5.2.2.-2а

Најважен ресурс во образовните институции - разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,180[a]	2	,001
Likelihood Ratio	15,623	2	,000
Linear-by-Linear Association	13,133	1	,000
N of Valid Cases	304		

Графички преглед бр. 5.2.2.-2
Најважен ресурс во образовните институции – разлики

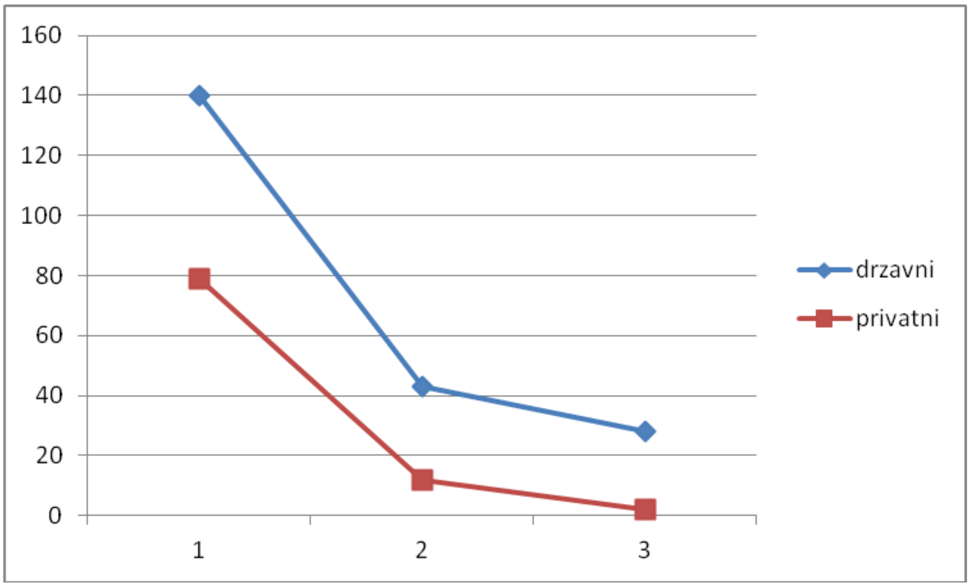

Анкетно прашање 3: Каде најчесто се наоѓа знаењето во образовните институции?
Искази: а) Во меморијата на луѓето
б) Во трудовите на хартија
в) Во меморијата на компјутерите
г) На друго место (наведи) ____

Според анализираните резултати (табела бр. 5.2.2.-3 табела бр. 5.2.2.-3а и 5.2.2.-3) на применетиот тест за утврдување на разликите во даденит искази, може да се забележи дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции ($\chi2$= 11,378; df= 3; n= 303; Sig. = ,010).

Иако најголемот број на испитаници од двата примероци (државни и приватни) се со став дека знаењето најчесто се наоѓа во меморијата на луѓето, различни погледи имаат по останатите три ставови, за што испитаниците од приватните институции во поголем процент во споредба со испитаниците од државните институции се на мислење дека знаењето се наоѓа во трудовите на хартија, во меморијата на компкјутерите или на некое друго место.

Табела бр. 5.2.2.-3

Местото на знаењето во образовните институции

VAR00003 * VAR00009 Crosstabulation

			VAR00009		Total
			1,00	2,00	
VAR00003	1,00	Count	124	43	167
		Expected Count	116,3	50,7	167,0
		% within VAR00003	74,3%	25,7%	100,0%
		% within VAR00009	58,8%	46,7%	55,1%
		% of Total	40,9%	14,2%	55,1%
	2,00	Count	61	32	93
		Expected Count	64,8	28,2	93,0
		% within VAR00003	65,6%	34,4%	100,0%
		% within VAR00009	28,9%	34,8%	30,7%
		% of Total	20,1%	10,6%	30,7%
	3,00	Count	18	17	35
		Expected Count	24,4	10,6	35,0
		% within VAR00003	51,4%	48,6%	100,0%
		% within VAR00009	8,5%	18,5%	11,6%
		% of Total	5,9%	5,6%	11,6%
	4,00	Count	8	0	8
		Expected Count	5,6	2,4	8,0
		% within VAR00003	100,0%	0,0%	100,0%
		% within VAR00009	3,8%	0,0%	2,6%
		% of Total	2,6%	0,0%	2,6%
Total		Count	211	92	303
		Expected Count	211,0	92,0	303,0
		% within VAR00003	69,6%	30,4%	100,0%
		% within VAR00009	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,6%	30,4%	100,0%

Табела бр. 5.2.2.-3а
Местото на знаењето во образовните институции

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,378[a]	3	,010
Likelihood Ratio	13,290	3	,004
Linear-by-Linear Association	2,114	1	,146
N of Valid Cases	303		

Графички преглед бр. 5.2.2.-3
Местото на знаењето во образовните институции

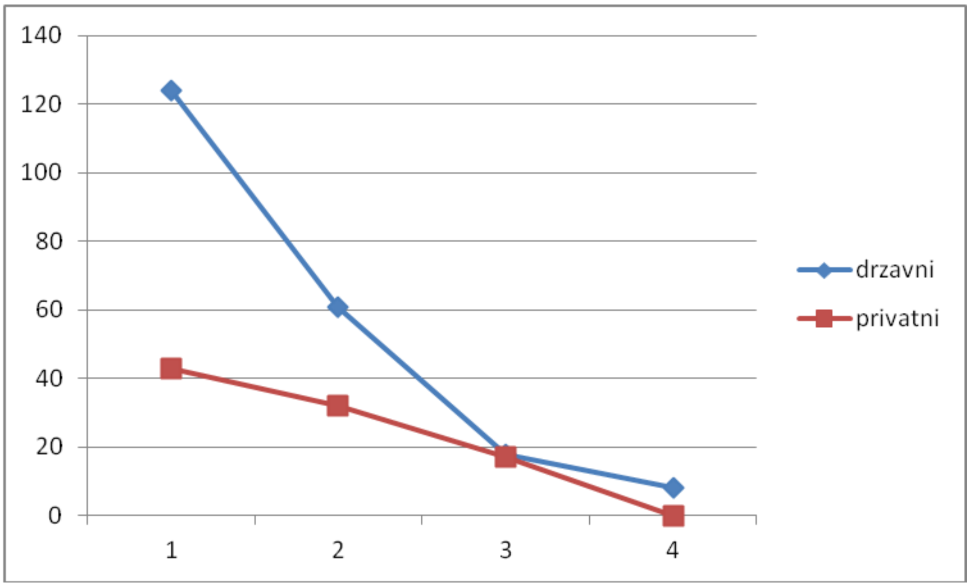

Анкетно прашање 4: Кои од чекорите во управувањето (менаџментот) со знаење сметате дека е најважен во образовната институција?

Искази: а) Идентификација на потребните знаења г) Споделување на знаењето
б) Систематско собирање на знаењето д) Адаптирање на знаењето
в) Организирање на знаењето ѓ) Користење на знаењето

Според анализираните резултати (табела бр. 5.2.2.-4; табела 4.2.2.-4а и графички приказ бр. 5.2.2.-4) на применетиот тест за утврдување на разликите во дадените искази, може да се забележи дека не постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции ($\chi 2= 2,982$; df= 5; n= 327; Sig. = , 703).

За најважни чекори во управувањето со знаење испитанциите од двата пријмероци сметаат дека се споделувањето, користењето и неговата идентификација.

Табела бр. 5.2.2.-4

Чекори со управувњето со знаење - разлики

VAR00004 * VAR00009 Crosstabulation

			VAR00009 1,00	VAR00009 2,00	Total
VAR00004	1,00	Count	40	18	58
		Expected Count	40,4	17,6	58,0
		% within VAR00004	69,0%	31,0%	100,0%
		% within VAR00009	17,5%	18,2%	17,7%
		% of Total	12,2%	5,5%	17,7%
	2,00	Count	31	8	39
		Expected Count	27,2	11,8	39,0
		% within VAR00004	79,5%	20,5%	100,0%
		% within VAR00009	13,6%	8,1%	11,9%
		% of Total	9,5%	2,4%	11,9%
	3,00	Count	23	12	35
		Expected Count	24,4	10,6	35,0
		% within VAR00004	65,7%	34,3%	100,0%
		% within VAR00009	10,1%	12,1%	10,7%
		% of Total	7,0%	3,7%	10,7%
	4,00	Count	77	34	111
		Expected Count	77,4	33,6	111,0
		% within VAR00004	69,4%	30,6%	100,0%
		% within VAR00009	33,8%	34,3%	33,9%
		% of Total	23,5%	10,4%	33,9%
	5,00	Count	8	2	10
		Expected Count	7,0	3,0	10,0
		% within VAR00004	80,0%	20,0%	100,0%
		% within VAR00009	3,5%	2,0%	3,1%
		% of Total	2,4%	,6%	3,1%
	6,00	Count	49	25	74
		Expected Count	51,6	22,4	74,0
		% within VAR00004	66,2%	33,8%	100,0%
		% within VAR00009	21,5%	25,3%	22,6%
		% of Total	15,0%	7,6%	22,6%
Total		Count	228	99	327
		Expected Count	228,0	99,0	327,0
		% within VAR00004	69,7%	30,3%	100,0%
		% within VAR00009	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,7%	30,3%	100,0%

Табела бр. 5.2.2.-4а

Чекори со управувњето со знаење – разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,982[a]	5	,703
Likelihood Ratio	3,143	5	,678
Linear-by-Linear Association	,400	1	,527
N of Valid Cases	327		

Графички преглед бр. 5.2.2.-4

Чекори со управувњето со знаење – разлики

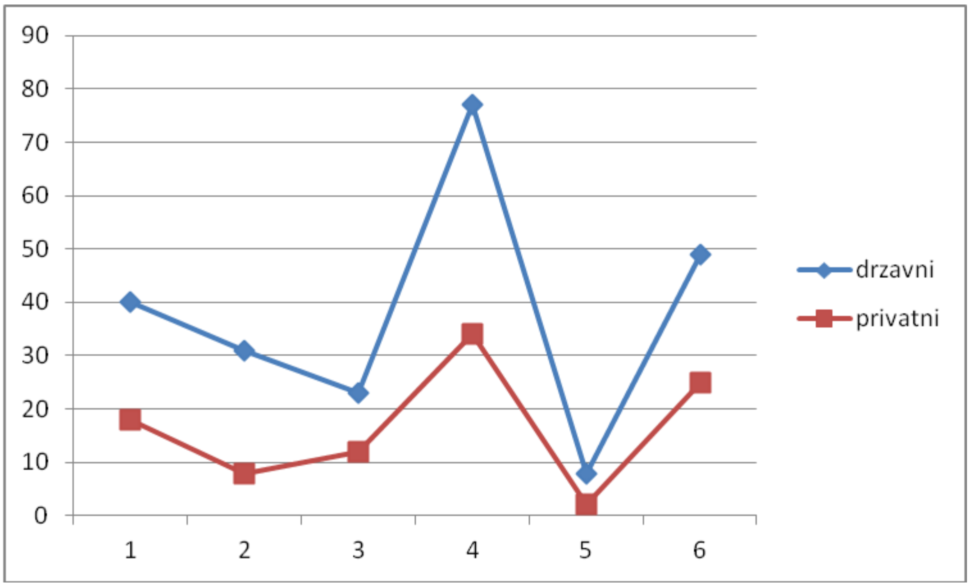

Анкетно прашање 5: Кои од наведените фактори сметате дека е најзначаен за управувањето (менаџмент) со знаење во образовните институции?

Искази: а) Природата на знаењето

б) Мотивацијата за креирање и споделување на знаењето

в) Можностие и условите за креирање и споделување на знаењето

г) Културата во средината и институцијата

Според анализираните резултати (табела бр. 5.2.2.-5; табела 5.2.2.-5а и графички приказ бр. 5.2.2.-5) на применетиот тест за утврдување на разликите во дадените искази, може да се забележи дека не постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции (χ2= 2,839; df= 3; n= 307; Sig. = , 417).

Најголем процент во двата примероци на испитаници сметаат дека мотивацијата за креирање и споделување на знаење претставува најзначаен фактор во управувањето со истото во образовните институции.

Табела бр. 5.2.2.-5

Фактори во управувњето со знаење - разлики

VAR00005 * VAR00009 Crosstabulation

			VAR00009		
			1,00	2,00	Total
VAR00005	1,00	Count	42	19	61
		Expected Count	42,1	18,9	61,0
		% within VAR00005	68,9%	31,1%	100,0%
		% within VAR00009	19,8%	20,0%	19,9%
		% of Total	13,7%	6,2%	19,9%
	2,00	Count	97	52	149
		Expected Count	102,9	46,1	149,0
		% within VAR00005	65,1%	34,9%	100,0%
		% within VAR00009	45,8%	54,7%	48,5%
		% of Total	31,6%	16,9%	48,5%
	3,00	Count	58	19	77
		Expected Count	53,2	23,8	77,0
		% within VAR00005	75,3%	24,7%	100,0%
		% within VAR00009	27,4%	20,0%	25,1%
		% of Total	18,9%	6,2%	25,1%
	4,00	Count	15	5	20
		Expected Count	13,8	6,2	20,0
		% within VAR00005	75,0%	25,0%	100,0%
		% within VAR00009	7,1%	5,3%	6,5%
		% of Total	4,9%	1,6%	6,5%
Total		Count	212	95	307
		Expected Count	212,0	95,0	307,0
		% within VAR00005	69,1%	30,9%	100,0%
		% within VAR00009	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,1%	30,9%	100,0%

Табела бр. 5.2.2.-5

Фактори во управувњето со знаење – разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,839[a]	3	,417
Likelihood Ratio	2,890	3	,409
Linear-by-Linear Association	1,206	1	,272
N of Valid Cases	307		

Графички преглед бр. 5.2.2.-5
Фактори во управувањето со знаење – разлики

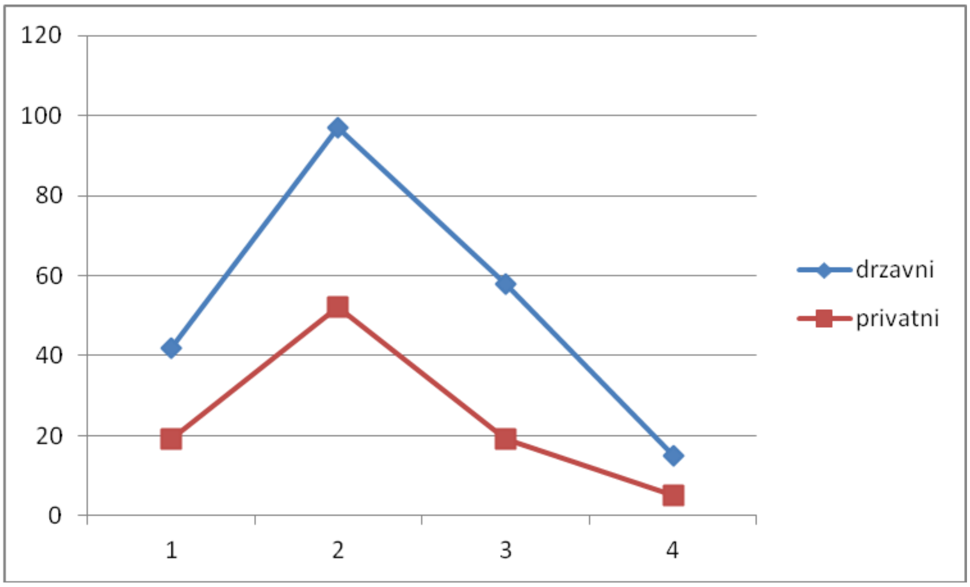

Анкетно прашање 6: Во образовните институции знаењето преставува клучен ресурс за унапредување во работата.

Искази: а) Секогаш
б) Често
в) Понекогаш
г) Ретко

Според анализираните резултати (табела бр. 5.2.2.-6; табела 5.2.2.-6а и графички приказ бр. 5.2.2.-6) на применетиот тест за утврдување на разликите во дадените искази, може да се забележи дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции ($\chi 2= 22,890$; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Повеќе од половината испитаници во приватните високо-образовни институции сметаат дека секогаш знаењето претставува клучен ресурс за унапредување во работата, додека само една третина од испитаниците од државните институции го поддржуваат таквиот став. Околу ставот *често* знаењето претставува клучен ресурс во унапредувањето во работата имаат идентичен став испитаниците од двата примероци. Нешто повеќе од една петтина на испитаниците од државните институции го делат мислењто дека понекогаш знаењето може да претставуа клучен ресурс во унапредувањето и сосема мал процент се со поддршка на ставот дека ретко тоа може да се случи, за што се разликиваат со испитаниците од приватните институции.

Табела бр. 5.2.2.-6

Знаењето клучен ресурс за унапредување во работата - разлики

Crosstab

			VAR00009		Total
			1,00	2,00	
VAR00006	1,00	Count	68	50	118
		Expected Count	82,1	35,9	118,0
		% within VAR00006	57,6%	42,4%	100,0%
		% within VAR00009	32,4%	54,3%	39,1%
		% of Total	22,5%	16,6%	39,1%
	2,00	Count	82	36	118
		Expected Count	82,1	35,9	118,0
		% within VAR00006	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00009	39,0%	39,1%	39,1%
		% of Total	27,2%	11,9%	39,1%
	3,00	Count	45	6	51
		Expected Count	35,5	15,5	51,0
		% within VAR00006	88,2%	11,8%	100,0%
		% within VAR00009	21,4%	6,5%	16,9%
		% of Total	14,9%	2,0%	16,9%
	4,00	Count	15	0	15
		Expected Count	10,4	4,6	15,0
		% within VAR00006	100,0%	0,0%	100,0%
		% within VAR00009	7,1%	0,0%	5,0%
		% of Total	5,0%	0,0%	5,0%
Total		Count	210	92	302
		Expected Count	210,0	92,0	302,0
		% within VAR00006	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00009	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,5%	30,5%	100,0%

Табела бр. 5.2.2.-6а

Знаењето клучен ресурс за унапредување во работата – разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,890[a]	3	,000
Likelihood Ratio	28,366	3	,000
Linear-by-Linear Association	22,453	1	,000
N of Valid Cases	302		

Графички преглед бр. 5.2.1.-6

Знаењето клучен ресурс за унапредување во работата – разлики

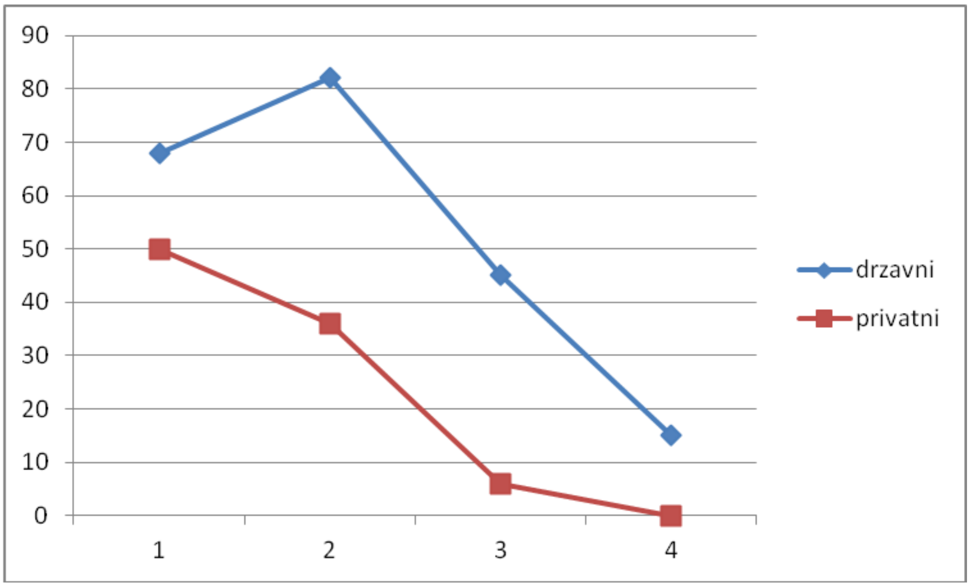

Анкетно прашање 7: Дали сте задоволни од процесите кои се одвиваат во образовните институции?

Искази: а) Во целост сум задоволен

б) Делумно

в) Недоволно

г) Воопшто не сум задоволен

Според анализираните резултати (табела бр. 5.2.2.-7; табела 5.2.2.-7а и графички приказ бр. 5.2.2.-7) на применетиот тест за утврдување на разликите во дадените искази, може да се забележи дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции ($\chi2$= 14,994; df= 3; n= 302; Sig. = ,002).

Генерално во исказите на испитаниците од двата примероци (државни и приватни) преодвалдува ставот на делмуно задоволство од процесите кои се одвиваат во високо-образовните институции. По првиот став (во целост сум задоволен) испитаниците од приватните институции се позадоволни во споредба со испитаниците од државните институции. Од вкупниот борј на испитаници во државните институции нешто помалку од една петтина се со став дека во целост се задоволни, во споредба со

приватните каде што ваквиот став го поддржуваат над една третина испитаници. Различни искази испитаниците имаат и по останатите последни два става (недоволно и воопшто не сум задоволен), за што ако се земат во преедвид заедно и двата, процентот на незадоволство кај испитаниците од државните институции надминува една четвртина.

Табела бр. 5.2.2.-7
Процесите во образовните институции - разлики

Crosstab

			VAR00009		Total
			1,00	2,00	
VAR00007	1,00	Count	40	31	71
		Expected Count	49,4	21,6	71,0
		% within VAR00007	56,3%	43,7%	100,0%
		% within VAR00009	19,0%	33,7%	23,5%
		% of Total	13,2%	10,3%	23,5%
	2,00	Count	121	53	174
		Expected Count	121,0	53,0	174,0
		% within VAR00007	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00009	57,6%	57,6%	57,6%
		% of Total	40,1%	17,5%	57,6%
	3,00	Count	34	8	42
		Expected Count	29,2	12,8	42,0
		% within VAR00007	81,0%	19,0%	100,0%
		% within VAR00009	16,2%	8,7%	13,9%
		% of Total	11,3%	2,6%	13,9%
	4,00	Count	15	0	15
		Expected Count	10,4	4,6	15,0
		% within VAR00007	100,0%	0,0%	100,0%
		% within VAR00009	7,1%	0,0%	5,0%
		% of Total	5,0%	0,0%	5,0%
Total		Count	210	92	302
		Expected Count	210,0	92,0	302,0
		% within VAR00007	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00009	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,5%	30,5%	100,0%

Табела бр. 5.2.2.-7а
Процесите во образовните институции – разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,994[a]	3	,002
Likelihood Ratio	19,201	3	,000
Linear-by-Linear Association	14,771	1	,000
N of Valid Cases	302		

Графички преглед бр. 5.2.2.-7
Процесите во образовните институции – разлики

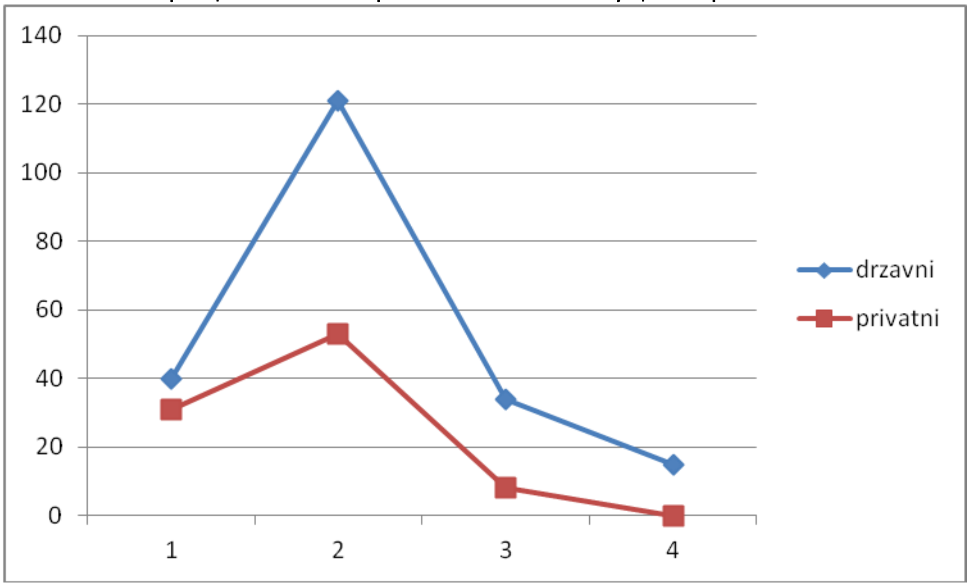

5.2.3. Вреднување и оценување – Утврдување на квалитетот на подобност на исказите

Во прилог покрај резултатиет од анкетните прашања приложени се и табелрни прегледи и графички прикази за секое прашање поединечно.

Анкетно прашање 1: Според Вашите очекувања, дали високообразовната институција (факултетот) ќе Ви овозможи да се стекнете со потебните знаења?

Искази: а) Во целост
б) Делумно
в) Недоволно
г) Не

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.3.-1 и графички преглед бр. 5.2.3.-1) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази ($\chi 2= 211,245$; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Најголем процент на испитаници (околу половина) во целост се задоволнни од знаењето кое им се нуди, и досга висок процентот од 45% на оние кои делумно се задоволни од она што им го нудат високо-образовните институции.

Табела бр. 5.2.3.-1
Очекувања од високо-образовните институции

VAR00001

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00001
1,00	141	75,5	65,5		211,245[a]
2,00	136	75,5	60,5		
3,00	18	75,5	-57,5	df	3
4,00	7	75,5	-68,5		
Total	302			Asymp. Sig.	,000

Грфички приказ бр. 5.2.3.-1
Очекувања од високо-образовните институции

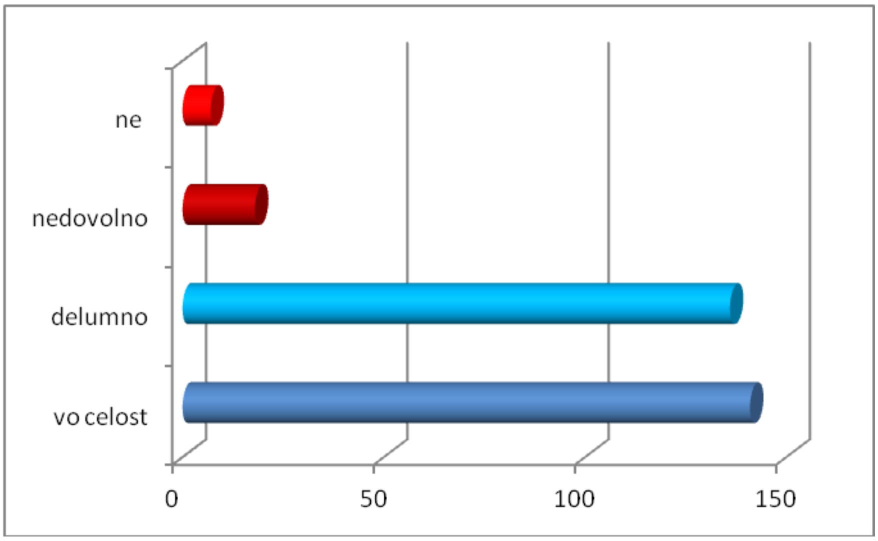

Анкетно прашање 2: Според Вас со кои од долу наведените основни категории е гледате поврзаноста на докимологијата?

Искази: а) Оценување
б) Мерење
в) Вреднување
г) Евалуација

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.3.-2 и графички преглед бр. 5.2.3.-2) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички

значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази (χ2= 124,119; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Од добиените резултати може да се забележи дека оценувањето и вреднувањето покажуваат најголема блискост и поврзаност со долкимологијата како наука која се занимава со проучувањето на оваа проблематика.

Табела бр. 5.2.3.-2
Значење и поврзаност на докимологијата

VAR00002

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00002
1,00	144	75,5	68,5		124,119[a]
2,00	34	75,5	-41,5		
3,00	98	75,5	22,5		
4,00	26	75,5	-49,5	df	3
Total	302			Asymp. Sig.	,000

Графички прглед бр. 5.2.3.-2
Значење и поврзаност на докимологијата

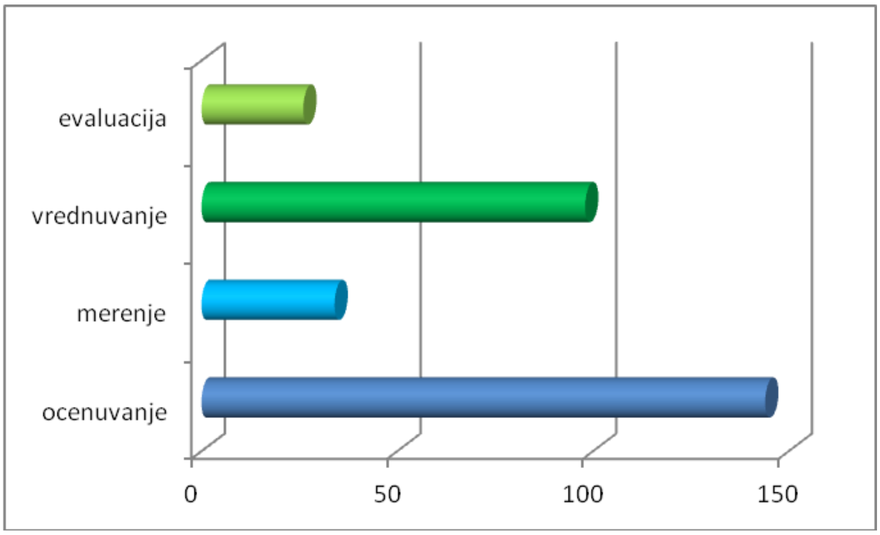

Анкетно прашање 3: Сметате ли дека поставените стандарди за оценување се во согласност со светските, односно се земени во предвид искуствата од други земји?

Искази: а) Во целост се усогласени
б) делумно
в) Не
г) Не сум запознат

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.3.-3 и графички преглед бр. 5.2.3.-3) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-

образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази ($\chi2= 140,728$; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Најголемиот број на испитаници, или повеќе од половината се со став дека *делумно* се следат искуствата од другите земји и се во согласност со светските стандарди на оценување. Одреден број од околу 17% мислат дека во целост се следат, додека повеќе од една петтина од испитаниците се со став дека не се земаат во предвид искуствата на други земји и оценувањето не е во сопгласност со светските стандарди.

Табела бр. 5.2.3.-3
Усогласеност на стандардите на оценување

VAR00003

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00003
1,00	52	75,5	-23,5		140,728[a]
2,00	161	75,5	85,5		
3,00	65	75,5	-10,5		
4,00	24	75,5	-51,5	df	3
Total	302			Asymp. Sig.	,000

Графички прегхлед бр. 5.2.3.-3
Усогласеност на стандардите на оценување

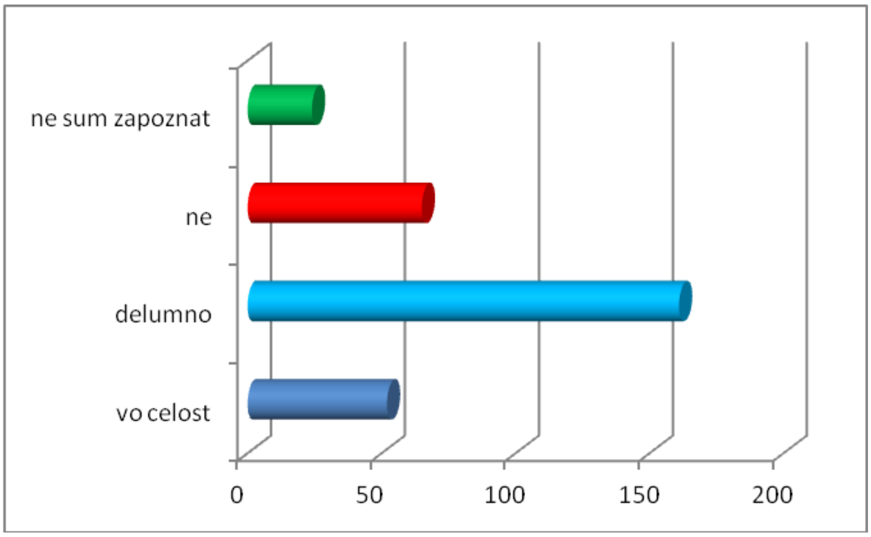

Анкетно прашање 4: Дали добиените оценки се правилен одраз на знаењето со кое се располага?

Искази: а) Секогаш
б) Понекогаш
в) Многу ретко
г) Никогаш

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.3.-4 и графички преглед бр. 5.2.3.-4) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази ($\chi2= 99,298$; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Процентот на испитаници од 15% кои изразиле задоволство од оценвуањето на знењето, односно се со став *секогаш* дека добиените оценки се правилен одраз на знењето со кое се располага е доста низок, што укажува на незадоволство во оценувањето на знаење. Најголемиот процент или приближно половината од испитаниците се на мислење дека само понекогаш добиените оценки се правилен одраз на знењето, додека останатите се со негативен став околу оценувањето. Поточно една четвртина се со став дека тоа се случува многу ретко, додека другите од околу 12% мислат дека никогаш оценувањето не претставува правилен одраз на знаењето.

Табела бр. 5.2.3.-4
Оценувањето одраз на знаење

VAR00004

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00004
1,00	47	75,5	-28,5		99,298[a]
2,00	147	75,5	71,5		
3,00	72	75,5	-3,5		
4,00	36	75,5	-39,5	df	3
Total	302			Asymp. Sig.	,000

Графички преглед бр. 5.2.3.-4
Оценувањето одраз на знаење

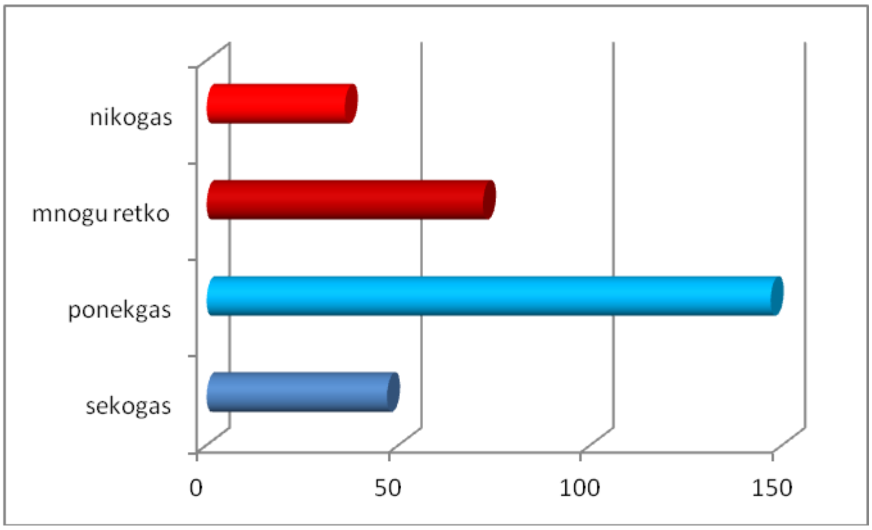

Анкетно прашање 5: Дали преку применетите испитни инструменти во оценувањето се добива поцелосен увид во знаењата, односно применетите инструменти објективно и реално го мерат квалитетот и квантиетот на стекнати знења?

Искази: а) Секогаш
б) Често
в) Понекогаш
г) Ретко

Според извршената анализа (табела бр. 5.2.3.-5 и графички преглед бр. 5.2.3.-5) со применетиот тест во спроведеното истражување за оценување на квалитетот на подобност помеѓу опсервираните и очекуваните искази кај испитаниците во високо-образовните институции (заеднички), може да се констатира дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики во дадените искази ($\chi2$= 58,821; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Според добиените резултати од истражувањето поголем број на испитаници се со став дека применетите инструмент за проценка на знаењето објективно и реално го мерат стекнатото знаење (секогаш 15% и често 42%), меѓутоа голем е процентот на испитаници од околу 43% (понекогаш 28% и ретко 15%) кои немаат доволно доверба во објективноста и реалноста на инструментите за оценување кои се применуваат, што го отвара прашањето за натамошно нивно редифинирање, проверка, модернизирање и сл.

Табела бр. 5.2.3.-5
Објективност и реалност во мерењето на знаење

VAR00005

	Observed N	Expected N	Residual	Chi-Square	VAR00005
1,00	45	75,5	-30,5		58,821[a]
2,00	126	75,5	50,5		
3,00	85	75,5	9,5		
4,00	46	75,5	-29,5	df	3
Total	302			Asymp. Sig.	,000

Табела бр. 5.2.3.-5
Објективност и реалност во мерењето на знаење

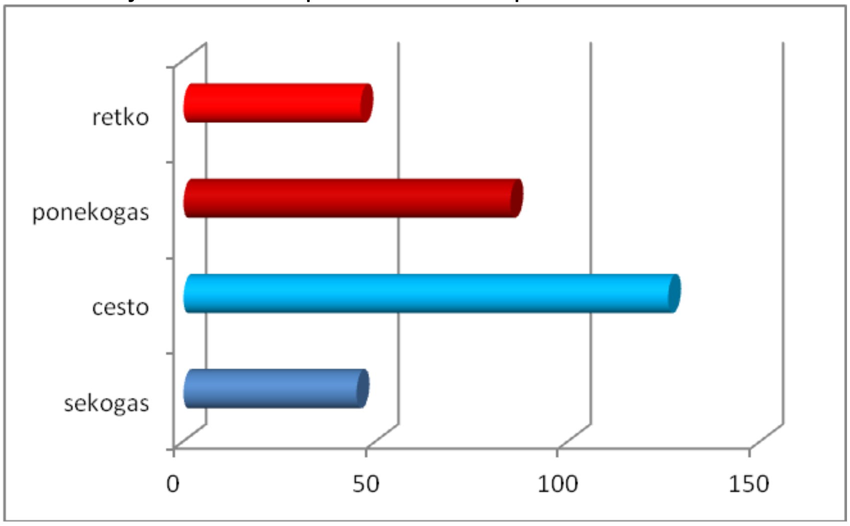

5.2.4. *Вреднување и оценување – Утврдување на односот во исказите помеѓу испитаниците (Хи – квадрат тест на независни примероци)*

Со примена на χ2-тест на независни примероци утврдени се разликите на секој индикатор поединечно од дадените искази помеѓу двата примероци на испитаници (*држани високо-образовни институции и приватни високо-образовни институции*), односно утврдена е значајноста на разликите во квалитативните наоди.

- *Анкетно прашање 1:* Според Вашите очекувања, дали високообразовната институција (факултетот) ќе Ви овозможи да се стекнете со потебните знења?

Искази: а) Во целост
б) Делумно
в) Недоволно
г) Не

Од извршената анализа (табела бр. 5.2.4.-1; табела бр. 5.2.4.-1а и графички приказ бр. 5.2.4.-1) на применетиот тест за утврдување на разликите во даденит искази, може да се забележи дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции (χ2= 36,229; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Евидентни разлики забележани се кај испитаниците од двата примероци во првиот, вторио и третиот став. Висок процент со над две третини од испитаниците во приваните институции се со став дека во целост високо-обрзовние институции ќе им овозможат да се стекнат со потребното ниво на знаења, во споредба со инспитаниците од државните институции кои таквиот став го делат нешто повеќе од една третина. Ставот на мозинството од над половина на испитаниците од државните институции е дека високо-образовните институции само делумно ќе им овозможат да се стекнат со потребните знаења, визави ваквиот став на испитаниците од приватните институции, за што се изјасниле околу една четвртина од вкупната бројка.

Табела бр. 5.2.4.-1

Очекувања од високо-образовните институции – разлики

Crosstab

			VAR00006		Total
			1,00	2,00	
VAR00001	1,00	Count	75	66	141
		% within VAR00001	53,2%	46,8%	100,0%
		% within VAR00006	35,7%	71,7%	46,7%
		% of Total	24,8%	21,9%	46,7%
	2,00	Count	112	24	136
		% within VAR00001	82,4%	17,6%	100,0%
		% within VAR00006	53,3%	26,1%	45,0%
		% of Total	37,1%	7,9%	45,0%
	3,00	Count	18	0	18
		% within VAR00001	100,0%	0,0%	100,0%
		% within VAR00006	8,6%	0,0%	6,0%
		% of Total	6,0%	0,0%	6,0%
	4,00	Count	5	2	7
		% within VAR00001	71,4%	28,6%	100,0%

		% within VAR00006	2,4%	2,2%	2,3%
		% of Total	1,7%	,7%	2,3%
Total		Count	210	92	302
		% within VAR00001	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00006	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,5%	30,5%	100,0%

Табела бр. 5.2.4.-1а
Очекувања од високо-образовните институции – разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	36,226[a]	3	,000
Likelihood Ratio	41,283	3	,000
Linear-by-Linear Association	26,420	1	,000
N of Valid Cases	302		

Графички преглед бр. 5.2.4.-1
Очекувања од високо-образовните институции – разлики

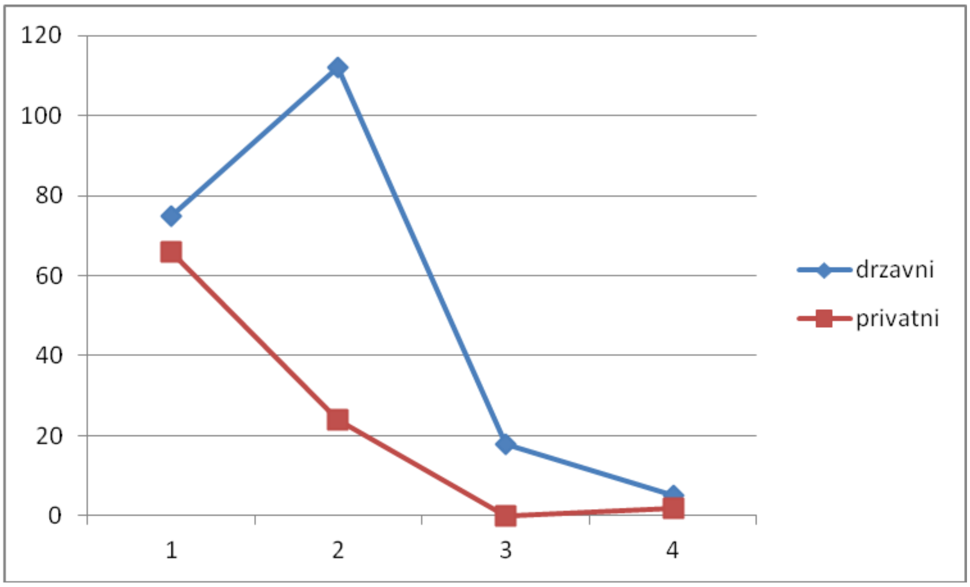

Анкетно прашање 2: Според Вас со кои од долу наведените основни категории е гледате поврзаноста на докимологијата?

Искази: а) Оценување
б) Мерење
в) Вреднување
г) Евалуација

Од извршената анализа (табела бр. 5.2.4.-2; табела бр. 5.2.4.-2а и графички приказ бр. 5.2.4.-2) на применетиот тест за утврдување на разликите во даденит искази, може да се забележи дека не постојат статистички значајни (сигнификантни)

разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции (χ2= 4,441; df= 3; n= 302; Sig. = ,218).

Во однос на поврзаноста на докимологината со оценувањето, мерењето, вреднувањето и евалуазијата на знаењето и двата примероци на испитаници (државни и приватни институции) имаат идентични и слични ставови. Испитаниците и од двата примероци најголема поврзаност на докимологијата и даваат со оценувањето и вреднувањето на знаење.

Табела бр. 5.2.4.-2

Значење и поврзаност на докимологијата - разлики

Crosstab

			VAR00006		Total
			1,00	2,00	
VAR00002	1,00	Count	94	50	144
		% within VAR00002	65,3%	34,7%	100,0%
		% within VAR00006	44,8%	54,3%	47,7%
		% of Total	31,1%	16,6%	47,7%
	2,00	Count	26	8	34
		% within VAR00002	76,5%	23,5%	100,0%
		% within VAR00006	12,4%	8,7%	11,3%
		% of Total	8,6%	2,6%	11,3%
	3,00	Count	74	24	98
		% within VAR00002	75,5%	24,5%	100,0%
		% within VAR00006	35,2%	26,1%	32,5%
		% of Total	24,5%	7,9%	32,5%
	4,00	Count	16	10	26
		% within VAR00002	61,5%	38,5%	100,0%
		% within VAR00006	7,6%	10,9%	8,6%
		% of Total	5,3%	3,3%	8,6%
Total		Count	210	92	302
		% within VAR00002	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00006	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,5%	30,5%	100,0%

Табела бр. 5.2.4.-2а

Значење и поврзаност на докимологијата – разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,441[a]	3	,218
Likelihood Ratio	4,487	3	,213
Linear-by-Linear Association	,834	1	,361
N of Valid Cases	302		

Графички прглед бр. 5.2.4.-2
Значење и поврзаност на докимологијата - разлики

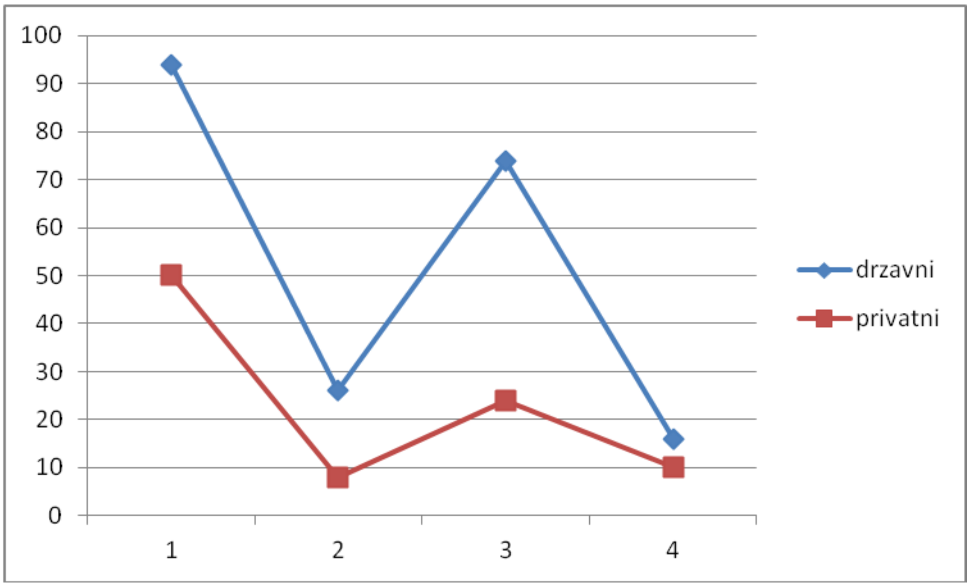

Анкетно прашање 3: Сметате ли дека поставените стандарди за оценување се во согласност со светските, односно се земени во предвид искуствата од други земји?

Искази: а) Во целост се усогласени
б) Делумно
в) Не
г) Не сум запознат

Од извршената анализа (табела бр. 5.2.4.-3; табела бр. 5.2.4.-3а и графички приказ бр. 5.2.4.-3) на применетиот тест за утврдување на разликите во дадените искази, може да се забележи дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции ($\chi2$= 33,218; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Спротивставени ставови помеѓу испитаниците од државните со приватние институции евидентирани се во третиот став, или поточно голем дел на испитаници од државните институции сметаат дека при оценувањето не се земаат во предвид искуствата од други земји и поставените стандарди не се во согласност со светските, наспроти бројот на испитаници од приватните институции, за кои процентот на ваквнот ств е незначителен.

Табела бр. 5.2.4.-3
Усогласеност на стандардите на оценување - разлики

Crosstab

			VAR00006		Total
			1,00	2,00	
VAR00003	1,00	Count	30	22	52
		% within VAR00003	57,7%	42,3%	100,0%
		% within VAR00006	14,3%	23,9%	17,2%
		% of Total	9,9%	7,3%	17,2%
	2,00	Count	98	63	161

		% within VAR00003	60,9%	39,1%	100,0%
		% within VAR00006	46,7%	68,5%	53,3%
		% of Total	32,5%	20,9%	53,3%
	3,00	Count	63	2	65
		% within VAR00003	96,9%	3,1%	100,0%
		% within VAR00006	30,0%	2,2%	21,5%
		% of Total	20,9%	,7%	21,5%
	4,00	Count	19	5	24
		% within VAR00003	79,2%	20,8%	100,0%
		% within VAR00006	9,0%	5,4%	7,9%
		% of Total	6,3%	1,7%	7,9%
Total		Count	210	92	302
		% within VAR00003	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00006	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,5%	30,5%	100,0%

Табела бр. 5.2.4.-3а
Усогласеност на стандардите на оценување – разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	33,218[a]	3	,000
Likelihood Ratio	42,502	3	,000
Linear-by-Linear Association	19,155	1	,000
N of Valid Cases	302		

Графички прегхлед бр. 5.2.4.-3
Усогласеност на стандардите на оценување - разлики

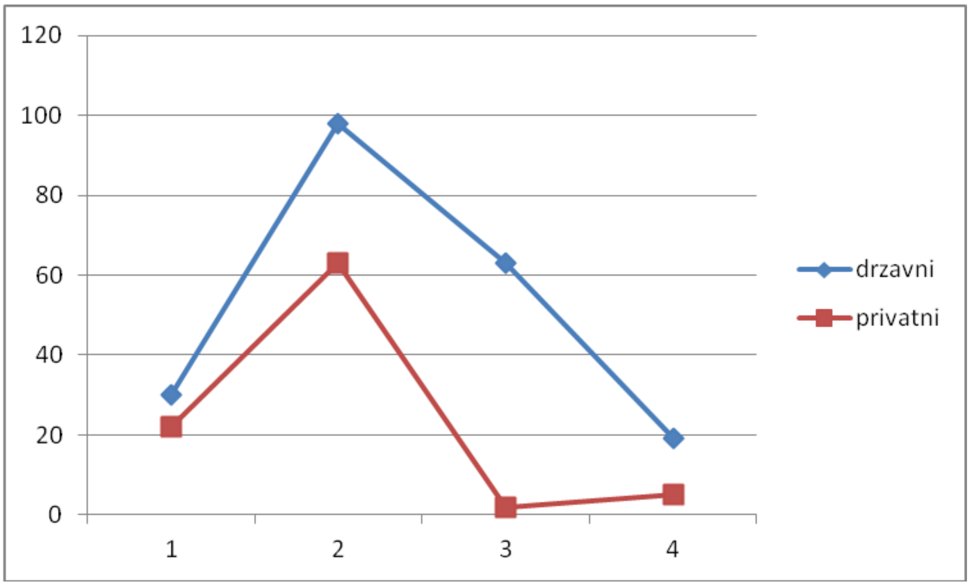

Анкетно прашање 4: Дали добиените оценки се правилен одраз на знаењето со кое се располага?

Искази: а) Секогаш
б) Понекогаш
в) Многу ретко
г) Никогаш

Од извршената анализа (табела бр. 5.2.4.-4; табела бр. 5.2.4.-4а и графички приказ бр. 5.2.4.-4) на применетиот тест за утврдување на разликите во даденит искази, може да се забележи дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции ($\chi2$= 23,814; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Според резултатите може да се забележи дека далеку поголем процент на испитани од приваните институции се со став дека оцените се правилен одраз на достигнатото знење, што многу помал процент на испитаници од државните институции го делат таквово мислење. Сличен е ставот и по втората категорија (*понекогаш*), за што испитаниците од двата примероци имаат дадено најголема поддршака, т.е., се со став дека само понекогаш добиените оценки се правилен одраз на знаењето. Поточно висок процент од 62% на испитаници од приватните институции го поддржуваат ваквиот став, во споредба со испитаниците од државните институции, кои поддршка за ваквиот став имаат 43% ос испитаниците.

Табела бр. 5.2.4.-4

Оценувањето одраз на знаење – разлики

Crosstab

			VAR00006		Total
			1,00	2,00	
VAR00004	1,00	Count	27	20	47
		% within VAR00004	57,4%	42,6%	100,0%
		% within VAR00006	12,9%	21,7%	15,6%
		% of Total	8,9%	6,6%	15,6%
	2,00	Count	90	57	147
		% within VAR00004	61,2%	38,8%	100,0%
		% within VAR00006	42,9%	62,0%	48,7%
		% of Total	29,8%	18,9%	48,7%
	3,00	Count	59	13	72
		% within VAR00004	81,9%	18,1%	100,0%
		% within VAR00006	28,1%	14,1%	23,8%
		% of Total	19,5%	4,3%	23,8%
	4,00	Count	34	2	36
		% within VAR00004	94,4%	5,6%	100,0%
		% within VAR00006	16,2%	2,2%	11,9%
		% of Total	11,3%	,7%	11,9%
Total		Count	210	92	302
		% within VAR00004	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00006	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,5%	30,5%	100,0%

Табела бр. 5.2.4.-4а
Оценувањето одраз на знаење – разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,814[a]	3	,000
Likelihood Ratio	27,431	3	,000
Linear-by-Linear Association	21,501	1	,000
N of Valid Cases	302		

Графички преглед бр. 5.2.3.-4
Оценувањето одраз на знаење - разлики

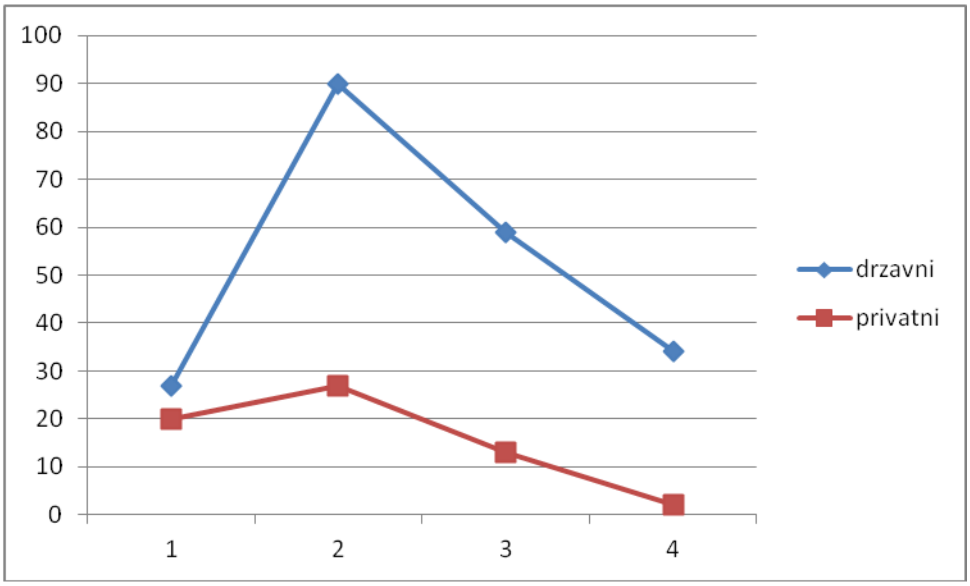

Анкетно прашање 5: Дали преку применетите испитни инструменти во оценувањето се добива поцелосен увид во знаењата, односно применетите инструменти објективно и реално го мерат квалитетот и квантиетот на стекнати знаења?

Искази: а) Секогаш
б) Често
в) Понекогаш
г) Ретко

Од извршената анализа (табела бр. 5.2.4.-5; табела бр. 5.2.4.-5а и графички приказ бр. 5.2.4.-5) на применетиот тест за утврдување на разликите во дадениt искази, може да се забележи дека постојат статистички значајни (сигнификантни) разлики помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции ($\chi2$= 62,566; df= 3; n= 302; Sig. = ,000).

Двојно повеќе процентуално од испитаниците во приватните институции се со став *секогаш* и *често* во споредба со испитанците од државаните институции дека, применетите инструменти во оценувањето овозможуваат целосен увид во знаењето или поточно применетите инструменти објективно и реално го мерат кавлитетот и квантитетот на стекнатото знаење. По останатите две категории на искази спротивно е

мислењето на испитаниците, т.е., процентуално трипати повеќе и поголема поддршака дале испитаниците од државните институции за ставот понекогаш. Додека за ставот ретко се изјасниле нешто повеќе од една петтина на испитаниците во државните институции, визави испитаниците од приватните институции за кој не се изјаснил ниту еден испитаник.

Табела бр. 5.2.4.-5

Објективност и реалност во мерењето на знаење – разлики

Crosstab

			VAR00006		Total
			1,00	2,00	
VAR00005	1,00	Count	22	23	45
		% within VAR00005	48,9%	51,1%	100,0%
		% within VAR00006	10,5%	25,0%	14,9%
		% of Total	7,3%	7,6%	14,9%
	2,00	Count	66	60	126
		% within VAR00005	52,4%	47,6%	100,0%
		% within VAR00006	31,4%	65,2%	41,7%
		% of Total	21,9%	19,9%	41,7%
	3,00	Count	76	9	85
		% within VAR00005	89,4%	10,6%	100,0%
		% within VAR00006	36,2%	9,8%	28,1%
		% of Total	25,2%	3,0%	28,1%
	4,00	Count	46	0	46
		% within VAR00005	100,0%	0,0%	100,0%
		% within VAR00006	21,9%	0,0%	15,2%
		% of Total	15,2%	0,0%	15,2%
Total		Count	210	92	302
		% within VAR00005	69,5%	30,5%	100,0%
		% within VAR00006	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	69,5%	30,5%	100,0%

Табела бр. 5.2.4.-5а

Објективност и реалност во мерењето на знаење – разлики

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	62,566[a]	3	,000
Likelihood Ratio	77,126	3	,000
Linear-by-Linear Association	53,951	1	,000
N of Valid Cases	302		

Графички преглед бр. 5.2.4.-5

Објективност и реалност во мерењето на знаење – разлики

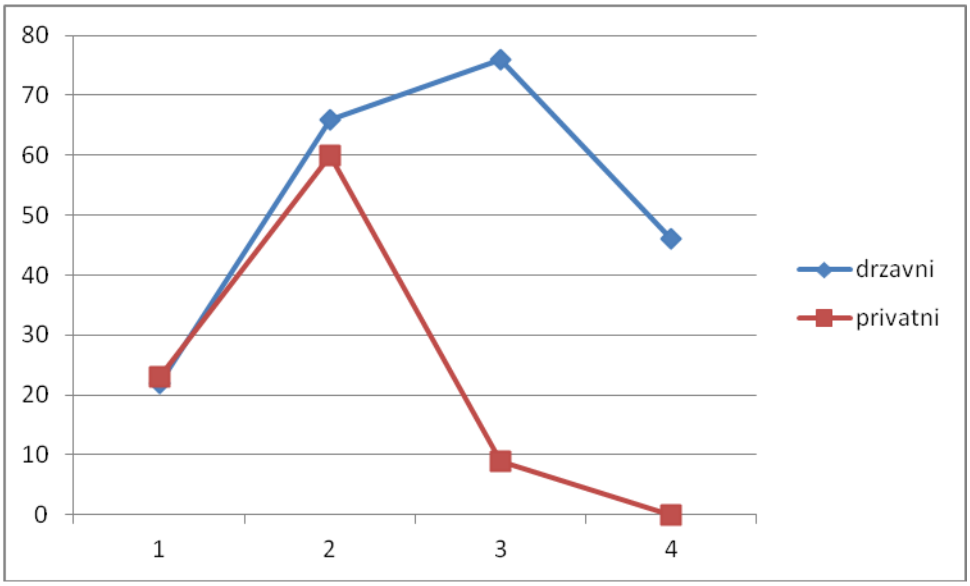
80
70
60
50
40
30
20
10
0
1
2
3
4
drzavni
privatni

5.3. Квантитативни показатели

Добиените резултати во квантитативнте наоди објаснати се со примена на дескриптивна анализа, во која се застапени мерките на централната тенденција, мерките на варијаблиноста и мерките на дистрибуција. Утврдувањата на разликите во изршените проценки помеѓу примероците на испитаници од државните со приватните високо-образовни институции се со примена на т- тест. Поврзаноста помеѓу индикаторите извршена е со примена на Пирсоновиот коефициент на корелација, а влијанието на независните индикатори врз предикторите (зависнисте индикатори) со примана на регресиска анализа.

5.3.1. Основни дескриптивни наоди за управувњето и посветеност кон знаењето

Применети индикатори на испитаниците од високо-образовните институции (државни и приватни зедно) со кои се дефинира просторот за управување и посветеноста на знаење (Скала на проценки од 1 до 5).

Тврдења

VAR	Применети индикатори за дефинирње на просторот за управување и посветенос кон знаењето
VAR00001	Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат
VAR00002	Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција
VAR00003	Знењето се смета за клучно стратешко средство
VAR00004	Раководството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија
VAR00005	Постои доверба во Нашата институција како давател на знење
VAR00006	Давателите на знење (професор/ наставник) се најдоговорни за ефектите на интеракција во наставниот процес
VAR00007	Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење
VAR00008	Институцијата во целост е посветена на унапредување со знењето
VAR00009	Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знење
VAR00010	Во институцијата исполнети се очекувањата од добиените знења

Во табелите и графиконите (табела бр. 5.3.1.-1 до 5.3.1.-11 и графикон бр. 5.3.1.-1 до 5.3.1.-10) дадени се податоци за тврдења на испитаници кои извршеле проценка за *посветеноста на знаењето*. Дадени се основни дескриптивни показатели (N; Range; Minimum; Maximum; Mean; Std. Deviation; Variance; Skewness; Kurtosis) од проценката на испитаниците во истражувањето. Од добиените резултати во сите (десет) индикатори може да се забележи дека вредностите се движат помеѓу 3,47 до 4,18. Најниски ведности забележани се во првиот индикатор *„Интелектуалните вредности во образовните инситуции се признаваат и вреднуваат“* (*VAR00001., M=3,47*), додека највисоки во седмиот индикатор *„Довербата во давателот на знаење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење“* (*VAR00007, M= 4,18*). Распонот во сите индикатори има достигнато вредности од четири. Распределбата на најголемиот број од резултатите забележани се околу аритметичкити средина. Според добиените вредности на варијансата и стандардната девијација во шест индикатори (*VAR00001, Sd= 1,036;*

VAR00005, Sd= 1,094; VAR00006, Sd= 1,010; VAR00008, Sd= 1,133; VAR00009, Sd= 1,142; и *VAR00010, Sd= 1,064*) вредностите се нешто над нормалата, со највисоки вредности во деветтиот индикаторот *„Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знење“* (*VAR00009, Sd= 1,142*). Вредностите кои укажуват на наклонетост на кривата (*Skewness*) во два индикатори (*VAR00006, Skewness= -1,097 и VAR00007, Skewness= -1,328*) имаат забележано негативна асиметричност, што укажува на постоењето на резултати со поголем број на високи проценки. Показателите кои укажуваат на закривеност на врвот на кривата (*Kurtosis*) имаат забележано значителни отстапувања само во седмиот индикатор (*VAR00007, Kurtosis= 1,654),* што значи дека постои хомогеност во добиените резултати, т.е., висока концентрација на добиените резлтати околу аритметичката средина.

Табела бр. 5.3.1.-1

Дескриптивни показатели на испитаниците за управување и посветеноста на знење

Descriptive Statistics

VAR	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance	Skewness	Kurtosis
VAR00001	302	4,00	1,00	5,00	**3,47**	1,036	1,074	-,434	-,003
VAR00002	302	4,00	1,00	5,00	**3,87**	0,921	,848	-,519	-,170
VAR00003	302	4,00	1,00	5,00	**3,90**	0,995	,989	-,710	,101
VAR00004	302	4,00	1,00	5,00	**3,72**	0,967	,935	-,357	-,531
VAR00005	302	4,00	1,00	5,00	**3,81**	1,094	1,197	-,692	-,151
VAR00006	302	4,00	1,00	5,00	**4,10**	1,010	1,020	-1,097	,781
VAR00007	302	4,00	1,00	5,00	**4,18**	0,998	,996	-1,328	1,654
VAR00008	302	4,00	1,00	5,00	**3,85**	1,133	1,283	-,891	,111
VAR00009	302	4,00	1,00	5,00	**3,75**	1,142	1,304	-,647	-,369
VAR00010	302	4,00	1,00	5,00	**3,67**	1,064	1,131	-,549	-,332
Valid N (listwise)	302								

Табела бр. 5.3.1.-2

Признавање на интелектуалните вредности

VAR00001

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	17	5,6	5,6	5,6
	2,00	22	7,3	7,3	12,9
	3,00	115	38,1	38,1	51,0
	4,00	97	32,1	32,1	83,1
	5,00	51	16,9	16,9	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.1.-1

Признавање на интелектуалните вредности

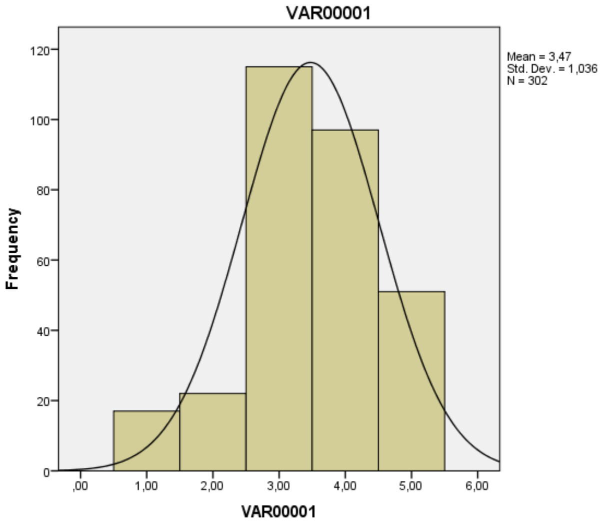

Табела бр. 5.3.1.-3

Потреба од проактивно управување со знаењето

VAR00002

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	3	1,0	1,0	1,0
	2,00	18	6,0	6,0	7,0
	3,00	77	25,5	25,5	32,5
	4,00	120	39,7	39,7	72,2
	5,00	84	27,8	27,8	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.1.-2

Потреба од проактивно управување со знаењето

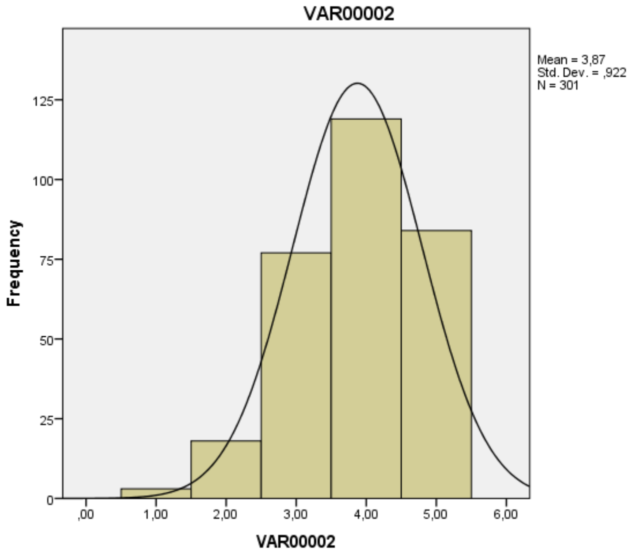

Табела бр. 5.3.1.-4
Знаењето – клучно стратешко срество

VAR00003

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	7	2,3	2,3	2,3
	2,00	17	5,6	5,6	7,9
	3,00	73	24,2	24,2	32,1
	4,00	108	35,8	35,8	67,9
	5,00	97	32,1	32,1	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Табела бр. 5.3.1.-3
Знаењето – клучно стратешко срество

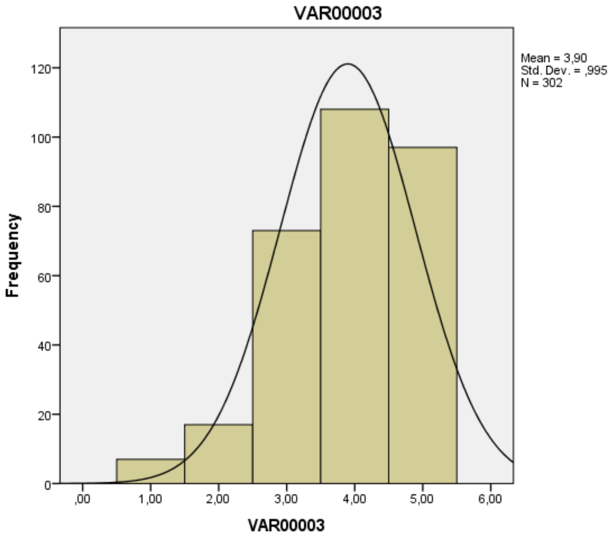

Табела бр. 5.3.1.-5
Управувањето со знаење важен дел од статегијата

VAR00004

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	3	1,0	1,0	1,0
	2,00	31	10,3	10,3	11,3
	3,00	85	28,1	28,1	39,4
	4,00	113	37,4	37,4	76,8
	5,00	70	23,2	23,2	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.1.-4
Управувањето со знаење важен дел од статегијата

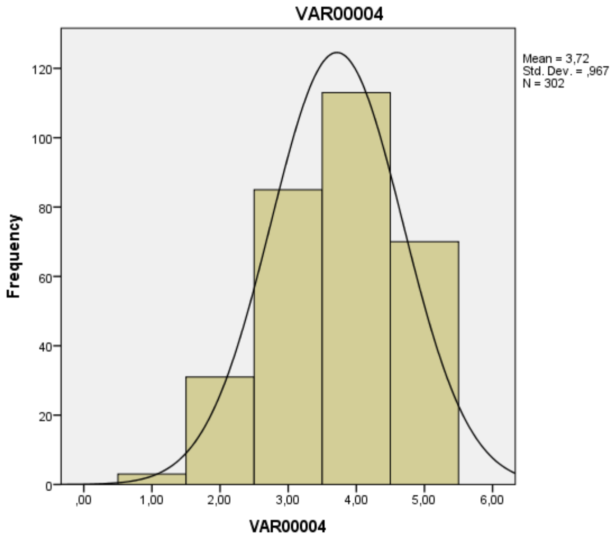

Табела бр. 5.3.1.-6
Доверба во институцијата

VAR00005

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	12	4,0	4,0	4,0
	2,00	22	7,3	7,3	11,3
	3,00	76	25,2	25,2	36,4
	4,00	93	30,8	30,8	67,2
	5,00	99	32,8	32,8	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.2.1-5
Доверба во институцијата

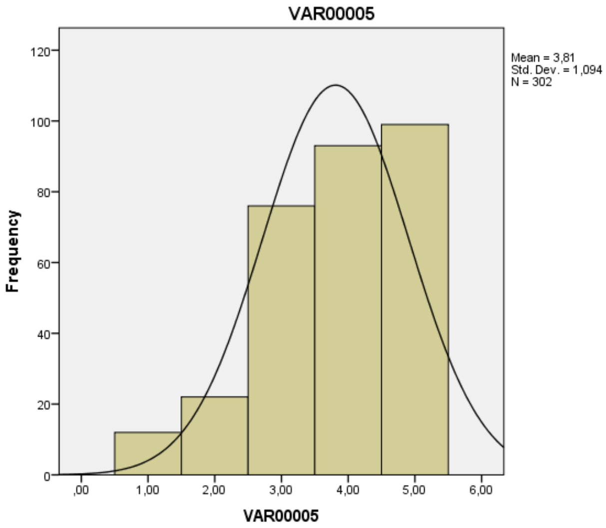

Табела бр. 5.3.1.-7
Даватели на знаење

VAR00006

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	8	2,6	2,6	2,6
	2,00	14	4,6	4,6	7,3
	3,00	50	16,6	16,6	23,8
	4,00	98	32,5	32,5	56,3
	5,00	132	43,7	43,7	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.1.-6
Даватели на знаење

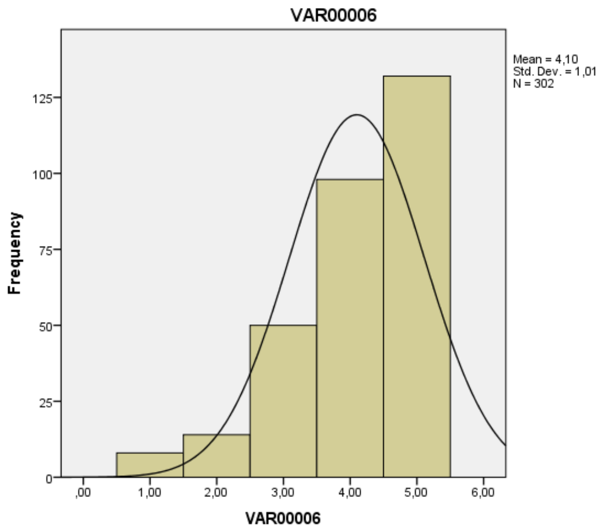

Табела бр. 5.3.1.-8
Олеснување на процесот на знаење

VAR00007

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	11	3,6	3,6	3,6
	2,00	4	1,3	1,3	5,0
	3,00	50	16,6	16,6	21,5
	4,00	93	30,8	30,8	52,3
	5,00	144	47,7	47,7	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.1.-7

Олеснување на процесот на знење

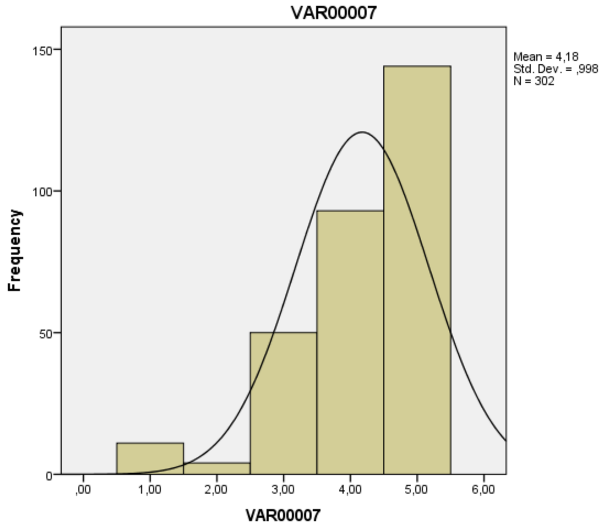

Табела бр. 5.3.1.-9

Посветеност на унапредување со знење

VAR00008

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	16	5,3	5,3	5,3
	2,00	22	7,3	7,3	12,6
	3,00	57	18,9	18,9	31,5
	4,00	103	34,1	34,1	65,6
	5,00	104	34,4	34,4	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.1.-8

Посветеност на унапредување со знење

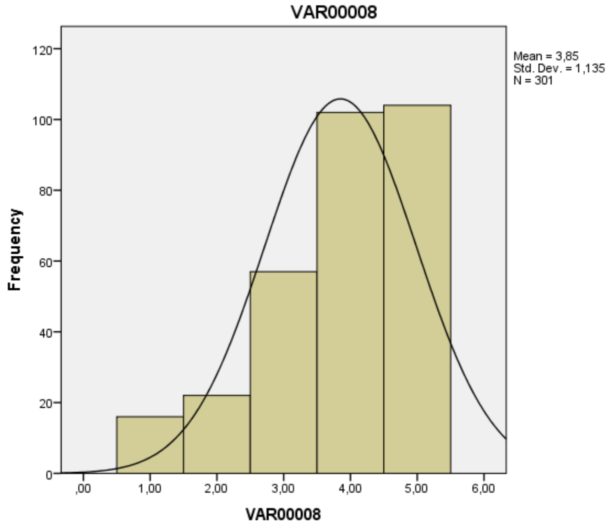

Табела бр. 5.3.1.-10

Внимание за стекнување со знаење

VAR00009

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	14	4,6	4,6	4,6
	2,00	29	9,6	9,6	14,2
	3,00	72	23,8	23,8	38,1
	4,00	90	29,8	29,8	67,9
	5,00	97	32,1	32,1	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.1.-9

Внимание за стекнување со знаење

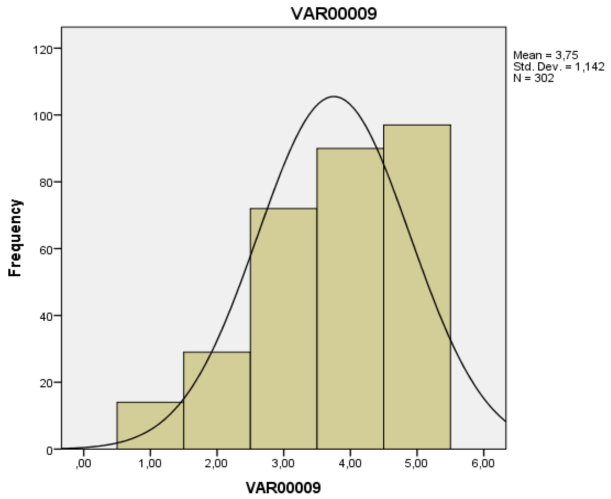

Табела бр. 5.3.1.-11

Исполнување на очекувања

VAR00010

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	10	3,3	3,3	3,3
	2,00	34	11,3	11,3	14,6
	3,00	74	24,5	24,5	39,1
	4,00	111	36,8	36,8	75,8
	5,00	73	24,2	24,2	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.1.-10

Исполнување на очекувања

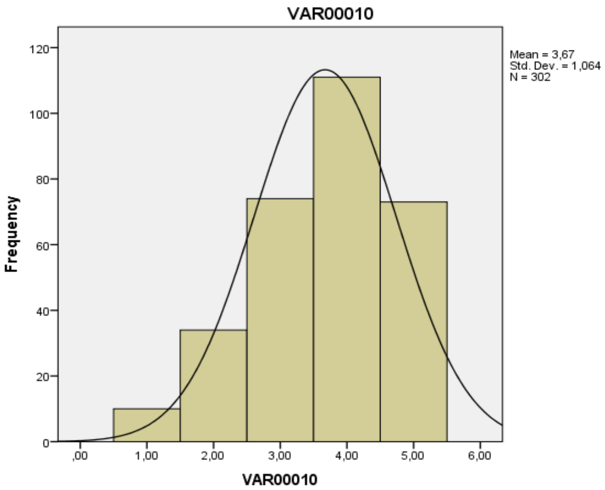

5.3.2. *Основни дескриптивни наоди за оценувањето и вреднување на знаењето*

Применети индикатори на испитаниците од високо-образовните институции (државни и приватни зедно) со кои се дефинира просторот за оценување и вреднување на знењето (Скала на проценки од 1 до 5).

Тврдења

VAR	Применети индикатори за дефинирње на просторот за оценување и вреднување на знаењето
VAR00001	Во Нашата институција се вреднува знаењето
VAR00002	Лицата кои располагаат со интелктуални знења се посебно ценати во нашата институција
VAR00003	Преку процесот на оценување се отсликува напредокот и постигањата на студентите, професорите и целокупната образовна институција
VAR00004	Скалата на вреднување на знењето (5-10) во Високо-обарзоивните институции во државата реално го отсликува знењето кај студентите
VAR00005	Постојат разлики во студирањето помеѓу приватните и државните Високо-образовни институции
VAR00006	Постојат различни критериуми во вреднувањето на знењето (оценувањето) помеѓу Високо-образовните институциите во државата
VAR00007	Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции
VAR00008	Добиениот просек од оценувањето во високо-образовните институции како криетриум, предвиден во законски регулативи на државата, ги става во нерамноправа положба луѓето при нивното вработување
VAR00009	Поставените критериуми на вреднување и оценување на постигањата, студентите и професорите од државните и приватните високо-образовните институции ги става во нерамноправна положба при нивното натамошно напредување

Во табелите и графиконите (табела бр. 5.3.2.-1 до 5.3.2.-10 и графикон бр. 5.3.2.-1 до 5.3.2.-9) дадени се податоци за тврдењата на испитаниците кои извршеле проценка за *вреднувањето и оценување на знаењето*. Дадени се основни дескриптивни показатели (N; Range; Minimum; Maximum; Mean; Std. Deviation; Variance; Skewness; Kurtosis) од проценката на испитаниците во истражувањето. Од добиените резултати во сите (девет) индикатори може да се забележи дека вредностите се движат помеѓу 3,44 до 3,96. Најниски ведности забележани се во осмиот индикатор *„Добиениот просек од*

оценувањето во високо-образовните институции како криетриум, предвиден во законски регулативи на државата, ги става во нерамноправа положба луѓето при нивното вработување“ (*VAR00008., M=3,44*), додека највисоки во петтиот индикатор *„Постојат разлики во студирањето помеѓу приватните и државните Високо-образовни институции“* (*VAR00005, M= 3,96*). Распонот во сите индикатори има достигнато вредности од четири. Распределбата на најголемиот број од резултатите забележани се околу аритметичкити средина. Според добиените вредности на варијансата и стандардната девијација во сите индикатори вредностите се нешто над нормалата, со највисоки вредности во четвртиот индикаторот *„Скалата на вреднување на знењето (5-10) во Високо-обарзоивните институции во државата реално го отсликува знењето кај студентите“* (*VAR00004, Sd= 1,232*). Вредностите кои укажуват на наклонетост на кривата (*Skewness*) во петтиот индикатори (*VAR00005, Skewness= -1,086)* има забележано негативна асиметричност, што укажува на постоењето на резултати со поголем број на високи проценки. Показателите кои укажуваат на закривеност на врвот на кривата (*Kurtosis*) без поголеми отстапувања.

Табела бр. 5.3.2.-1

Дескриптивни показатели на испитаниците за вреднување и оценување на знаењето

Descriptive Statistics

VAR	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance	Skewness	Kurtosis
VAR00001	302	4,00	1,00	5,00	**3,78**	1,078	1,161	-,774	,251
VAR00002	302	4,00	1,00	5,00	**3,71**	1,086	1,179	-,600	-,202
VAR00003	302	4,00	1,00	5,00	**3,62**	1,098	1,207	-,579	-,099
VAR00004	302	4,00	1,00	5,00	**3,54**	1,232	1,519	-,486	-,629
VAR00005	302	4,00	1,00	5,00	**3,96**	1,175	1,380	-1,086	,371
VAR00006	302	4,00	1,00	5,00	**3,83**	1,098	1,206	-,866	,266
VAR00007	302	4,00	1,00	5,00	**3,80**	1,113	1,238	-,643	-,255
VAR00008	302	4,00	1,00	5,00	**3,44**	1,196	1,430	-,398	-,545
VAR00009	302	4,00	1,00	5,00	**3,56**	1,104	1,218	-,397	-,484
Valid N (listwise)	302								

Табела бр. 5.3.2.-2

Вреднување на знаењето

VAR00001

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	16	5,3	5,3	5,3
	2,00	12	4,0	4,0	9,3
	3,00	83	27,5	27,5	36,8
	4,00	102	33,8	33,8	70,5
	5,00	89	29,5	29,5	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.2.-1
Вреднување на знаењето

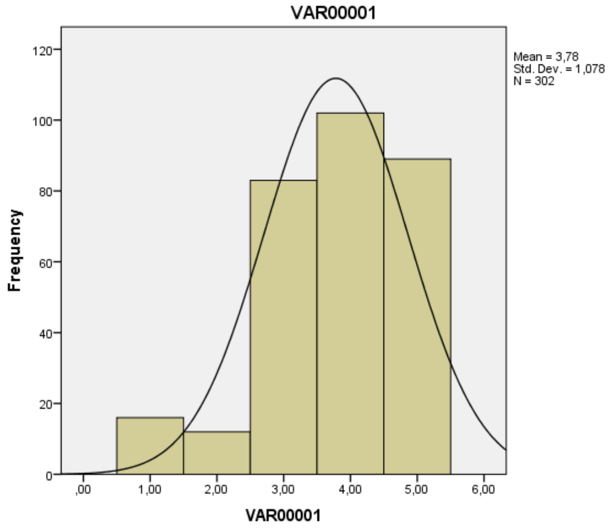

Табела бр. 5.3.2.-3
Ценетоста на интелектуалните знаења

VAR00002

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	13	4,3	4,3	4,3
	2,00	25	8,3	8,3	12,6
	3,00	82	27,2	27,2	39,7
	4,00	100	33,1	33,1	72,8
	5,00	82	27,2	27,2	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.2.-2
Ценетоста на интелектуалните знаења

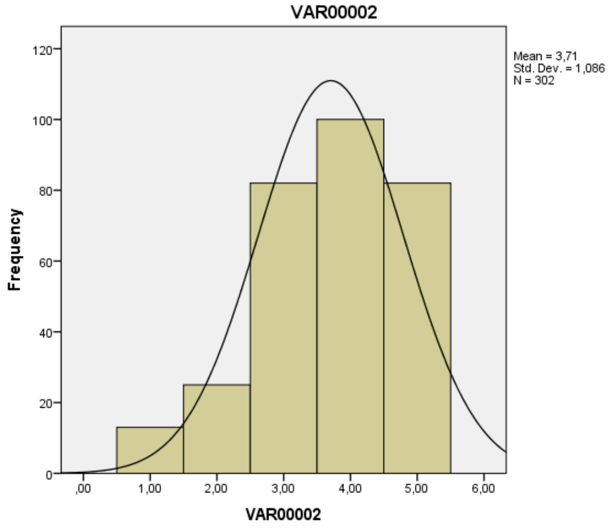

Табела бр. 5.3.2.-4

Отсликување на напредокот и постигањата

VAR00003

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	18	6,0	6,0	6,0
	2,00	19	6,3	6,3	12,3
	3,00	96	31,8	31,8	44,0
	4,00	96	31,8	31,8	75,8
	5,00	73	24,2	24,2	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.2.-3

Отсликување на напредокот и постигањата

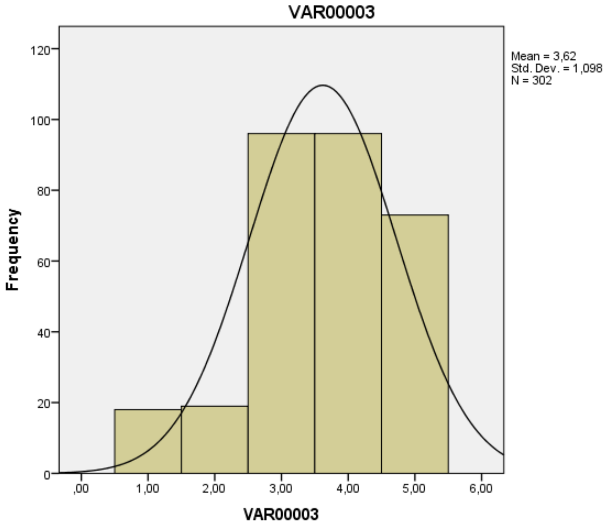

Табела бр. 5.3.2.-5

Скала на вреднување

VAR00004

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	26	8,6	8,6	8,6
	2,00	29	9,6	9,6	18,2
	3,00	88	29,1	29,1	47,4
	4,00	75	24,8	24,8	72,2
	5,00	84	27,8	27,8	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.2.-4

Скала на вреднување

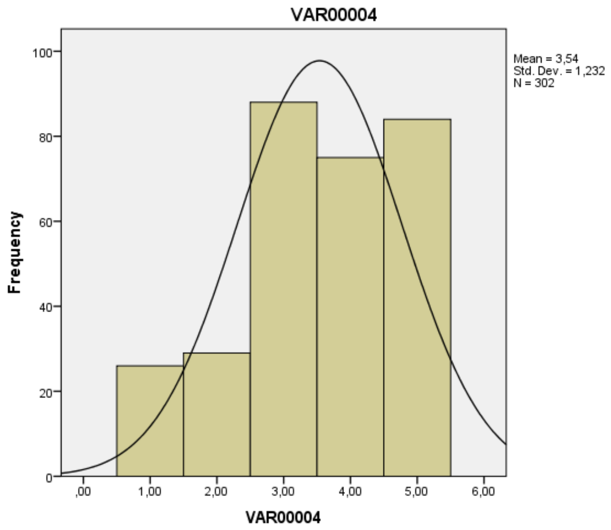

Табела бр. 5.3.2.-6

Студии во државните и приватните високо-образовни институции

VAR00005

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	19	6,3	6,3	6,3
	2,00	18	6,0	6,0	12,3
	3,00	46	15,2	15,2	27,5
	4,00	92	30,5	30,5	57,9
	5,00	127	42,1	42,1	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.2.-5

Студии во државните и приватните високо-образовни институции

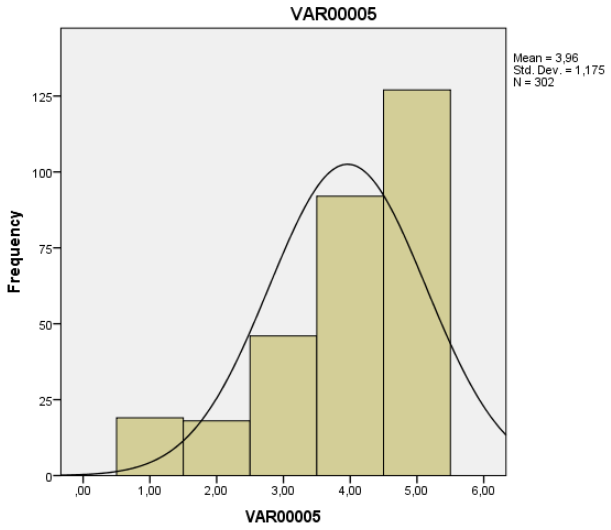

Табела бр. 5.3.2.-7

Критериуми за вреднување

VAR00006

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	16	5,3	5,3	5,3
	2,00	16	5,3	5,3	10,6
	3,00	68	22,5	22,5	33,1
	4,00	106	35,1	35,1	68,2
	5,00	96	31,8	31,8	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.2.-6

Критериуми за вреднување

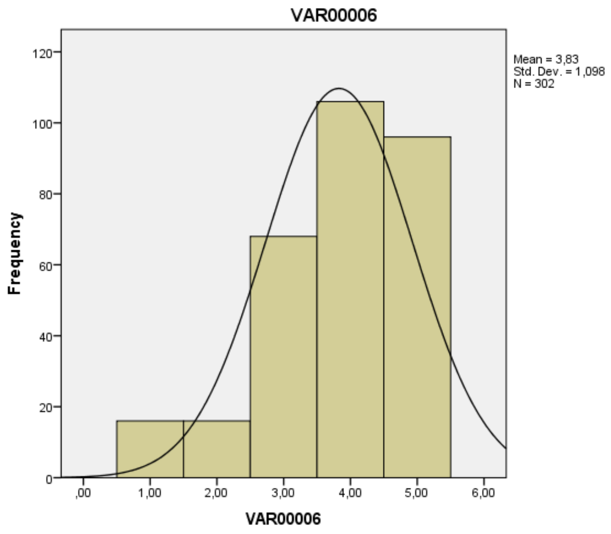

Табела бр. 5.3.2.-8

Вреднување и оценување во државните и приватните високо-образовни институции

VAR00007

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	13	4,3	4,3	4,3
	2,00	20	6,6	6,6	10,9
	3,00	85	28,1	28,1	39,1
	4,00	81	26,8	26,8	65,9
	5,00	103	34,1	34,1	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.2.-7

Вреднување и оценување во државните и приватните високо-образовни институции

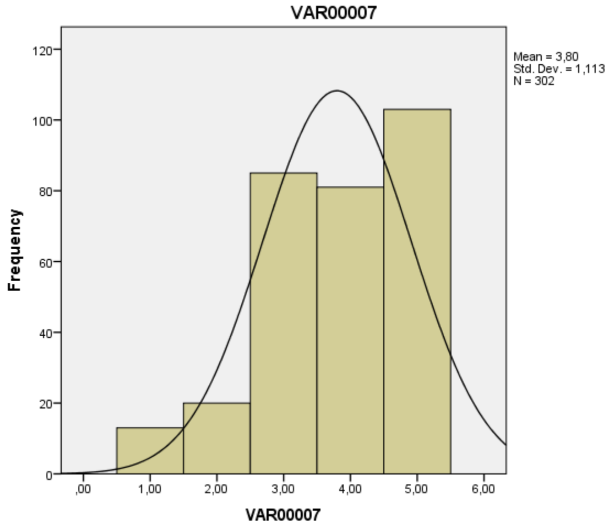

Табела бр. 5.3.2.-9

Вредностите на оценувањето и законските регулативи

VAR00008

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	27	8,9	8,9	8,9
	2,00	27	8,9	8,9	17,9
	3,00	104	34,4	34,4	52,3
	4,00	74	24,5	24,5	76,8
	5,00	70	23,2	23,2	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.2.-8

Вредностите на оценувањето и законските регулативи

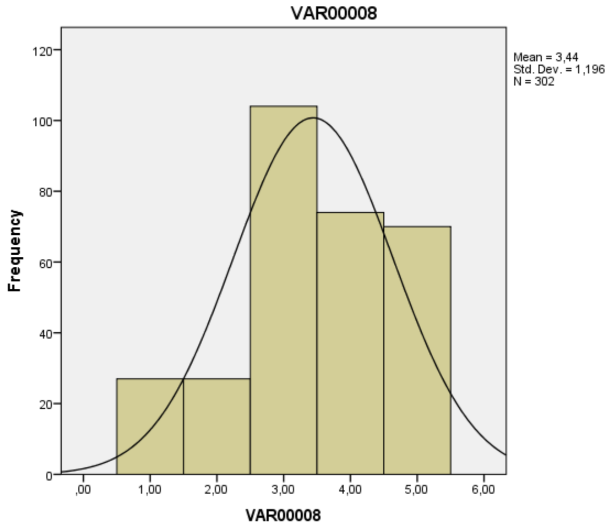

Табела бр. 5.3.2.-10

Напредувањето во високо-обрзовните институции

VAR00009

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	14	4,6	4,6	4,6
	2,00	34	11,3	11,3	15,9
	3,00	94	31,1	31,1	47,0
	4,00	90	29,8	29,8	76,8
	5,00	70	23,2	23,2	100,0
	Total	302	100,0	100,0	

Графикон бр. 5.3.2.-9

Напредувањето во високо-обрзовните институции

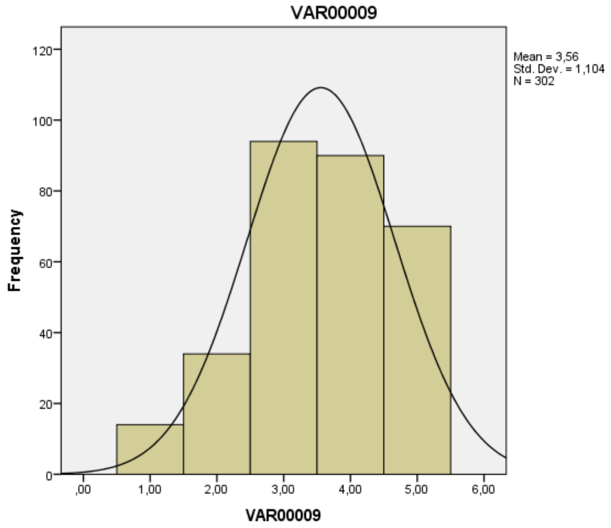

5.4. Односот помеѓу квантитативните показатели

5.4.1. Односот на исказите за посветенос на знењето помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции

Со примена на компаративна статистичка процедура (*Те- тест*) утврдени се разликите во аритметичките средини помеѓу два независни примероци на испитаници, испитаници од државните високо-образовни институции (примерок 1) и испитаници од приватните високо-образовни институции (примерок 2).

Тврдења

VAR	Применети индикатори за дефинирње на просторот за посветеноста со знаење
VAR00001	Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат
VAR00002	Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција
VAR00003	Знењето се смета за клучно стратешко средство
VAR00004	Ракводството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија
VAR00005	Постои доверба во Нашата институција како давател на знење
VAR00006	Давателите на знење (професор/ наставник) се најдоговорни за ефектите на интеракција во наставниот процес
VAR00007	Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење
VAR00008	Институцијата во целост е посветена на унапредување со знењето
VAR00009	Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знење
VAR00010	Во институцијата исполнети се очекувањата од добиените знења

Во табеларниот приказ бр. 5.4.1.-1 дадени се основните дескриптивни показатели, бројот на испитаниците (N), аритметиките средини (Mean) и стандардната девијација (Std. Deviation) од извршените проценки на испитаниците од просторот кои ги дефинира постигањата во високо-образовните институции за секоја група поединечно.

Табела бр. 5.4.1.-1
Основни дескриптивни статистички показатели од извршените проценки на примероците на испитаници за посветеноста на знаење

Group Statistics

VAR00011		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
VAR00001	1,00	210	**3,35**	1,080	0,075
	2,00	92	**3,76**	0,869	0,091
VAR00002	1,00	209	**3,73**	0,953	0,066
	2,00	92	**4,20**	0,759	0,079
VAR00003	1,00	210	**3,70**	1,025	0,071
	2,00	92	**4,34**	0,760	0,079
VAR00004	1,00	210	**3,55**	0,983	0,068
	2,00	92	**4,09**	0,821	0,086
VAR00005	1,00	210	**3,62**	1,148	0,079
	2,00	92	**4,24**	0,817	0,085
VAR00006	1,00	210	**3,90**	1,090	0,075

	2,00	92	**4,54**	0,601	0,063
VAR00007	1,00	210	**4,02**	1,096	0,076
	2,00	92	**4,52**	0,602	0,063
VAR00008	1,00	209	**3,61**	1,205	0,083
	2,00	92	**4,40**	0,696	0,073
VAR00009	1,00	210	**3,44**	1,169	0,081
	2,00	92	**4,47**	0,654	0,068
VAR00010	1,00	210	**3,46**	1,116	0,077
	2,00	92	**4,15**	0,740	0,077

Со примена на те- тест во девет индикатори (варијабил) со кои се објаснува дел од просторот за посветеност кон знаењето, извршено е компарирање на средните вредности од извршената проценка помеѓу испитаниците од државните високо-образовни институции (примерок бр.1) и испитаниците од приватните високо-образовни институции (примерок бр.2). Од применетите индикатори (Табела бр. 5.4.1.-1, табела бр. 5.4.1-2 и графичките прегледи бр. 5.4.1.-1 заклкучно со 5.4.1.-10). статистички значајни разлики (сигнификантни) утврдени се во сите десет индикатори (варијабли):

- ✓ *VAR00001- Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат, M=3,35, St.Dev.= 1,080 (државни институции) и M=3.76, St.Dev.= ,869 (приватни инситуции), t (302) = -3,523, Sig.= ,001);*
- ✓ *VAR00002- Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција, M=3,73, St.Dev.= ,953 (државни институции) и M=4,20, St.Dev.= ,759 (приватни инситуции), t (302) = -4,449, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00003- Знењето се смета за клучно стратешко средство, M=3,70, St.Dev.= 1,025 (државни институции) и M=4,34, St.Dev.= ,760 (приватни инситуции), t (302) = -5,952, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00004- Ракводството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија, M=3,55, St.Dev.= ,983 (државни институции) и M=4,09, St.Dev.= ,821 (приватни инситуции), t (302) = -4,896, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00005- Постои доверба во Нашата институција како дavател на знење, M=3,62, St.Dev.= 1,148 (државни институции) и M=4,24, St.Dev.= ,817 (приватни инситуции), t (302) = -5,291, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00006- Давателите на знење (професор/ наставник) се најдоговорни за ефектите на интеракција во наставниот процес, M=3,90, St.Dev.= 1,090 (државни институции) и M=4,54, St.Dev.= ,601 (приватни инситуции), t (302) = -6,528, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00007- Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење, M=4,02, St.Dev.= 1,096 (државни институции) и M=4,52, St.Dev.= ,602 (приватни инситуции), t (302) = -5,068, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00008- Институцијата во целост е посветена на унапредување со знењето, M=3,61, St.Dev.= 1,205 (државни институции) и M=4,40, St.Dev.= ,696 (приватни инситуции), t (302) = -7,189, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00009- Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знење, M=3,44, St.Dev.= 1,169 (државни институции) и M=4,47, St.Dev.= ,654(приватни инситуции), t (302) = -9,745, Sig.= ,000);*

✓ *VAR00010- Во институцијата исполнети се очекувањата од добиените знења, M=3,46, St.Dev.= 1,116 (државни институции) и M=4,15, St.Dev.= ,740 (приватни инситуции), t (302) = -6,332, Sig.= ,000).*

Табела бр. 5.4.1.-2

Разлики во дадените искази помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни инситтуции за посветеноста на знење

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
									95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
VAR00001	Equal variances assumed	5,397	,021	-3,239	302	,001	-,41325	,12758	-,66431	-,16219
	Equal variances not assumed			-3,523	213,205	,001	-,41325	,11731	-,64448	-,18202
VAR00002	Equal variances assumed	4,731	,030	-4,123	302	,000	-,46359	,11244	-,68487	-,24232
	Equal variances not assumed			-4,499	215,625	,000	-,46359	,10303	-,66668	-,26051
VAR00003	Equal variances assumed	9,074	,003	-5,308	302	,000	-,63219	,11910	-,86658	-,39781
	Equal variances not assumed			-5,952	230,245	,000	-,63219	,10622	-,84148	-,42290
VAR00004	Equal variances assumed	8,473	,004	-4,565	302	,000	-,53458	,11711	-,76504	-,30411
	Equal variances not assumed			-4,896	205,884	,000	-,53458	,10919	-,74986	-,31929
VAR00005	Equal variances assumed	14,702	,000	-4,650	302	,000	-,61532	,13232	-,87571	-,35493
	Equal variances not assumed			-5,291	238,682	,000	-,61532	,11631	-,84444	-,38620
VAR00006	Equal variances assumed	19,888	,000	-5,279	302	,000	-,63872	,12099	-,87680	-,40063
	Equal variances not assumed			-6,528	284,793	,000	-,63872	,09784	-,83131	-,44613

VAR00007	Equal variances assumed	15,817	,000	-4,094	302	,000	-,49793	,12161	-,73725	-,25861
	Equal variances not assumed			-5,068	285,263	,000	-,49793	,09825	-,69131	-,30455
VAR00008	Equal variances assumed	28,071	,000	-5,904	302	,000	-,79452	,13458	-1,05937	-,52967
	Equal variances not assumed			-7,189	277,787	,000	-,79452	,11051	-1,01207	-,57697
VAR00009	Equal variances assumed	35,088	,000	-7,915	302	,000	-1,02930	,13005	-1,28522	-,77337
	Equal variances not assumed			-9,745	282,853	,000	-1,02930	,10562	-1,23720	-,82139
VAR00010	Equal variances assumed	29,918	,000	-5,431	302	,000	-,69027	,12711	-,94040	-,44014
	Equal variances not assumed			-6,332	253,110	,000	-,69027	,10902	-,90497	-,47557

Графички преглед бр. 5.4.1-1
Признавање на интелектуалните вредности - разлики

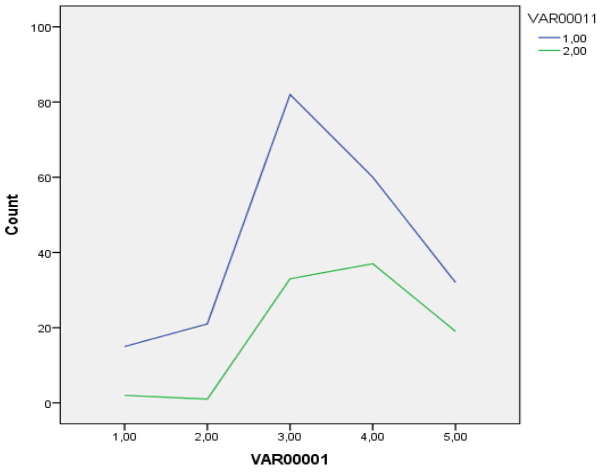

Графички преглед бр. 5.4.1-2
Потреба од проактивно управување со знаењето-разлики

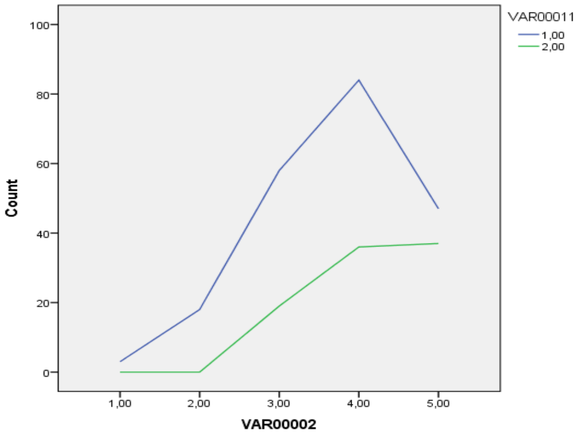

Графички преглед бр. 5.4.1-3
Знаењето – клучно стратешко сресство-разлики

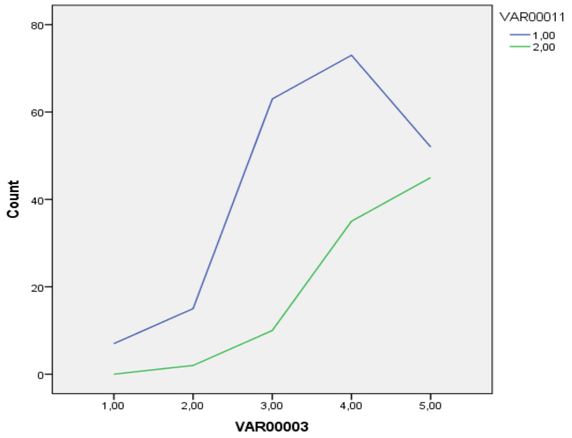

Графички преглед бр. 5.4.1-4
Управувањето со знење важен дел од статегијата-разлики

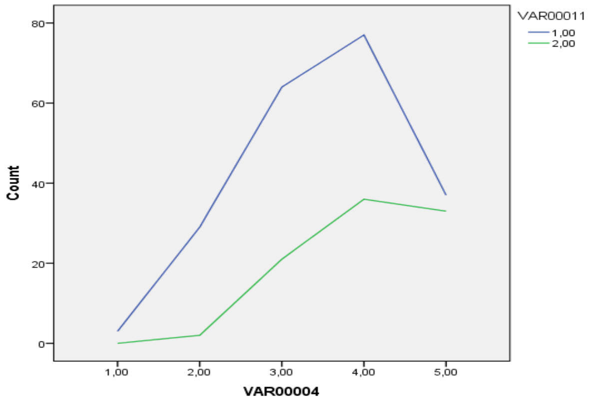

Графички преглед бр. 5.4.1-5
Доверба во институцијата-разлики

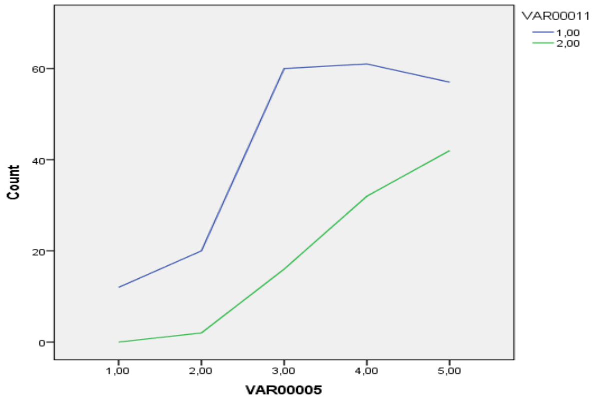

Графички преглед бр. 5.4.1-6
Даватели на знаење-разлики

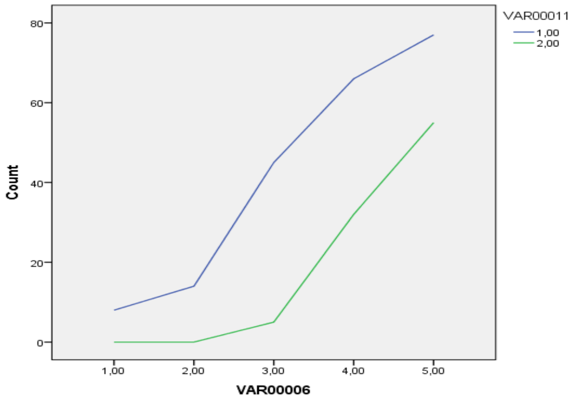

Графички преглед бр. 5.4.1-7
Олеснување на процесот на знаење-разлики

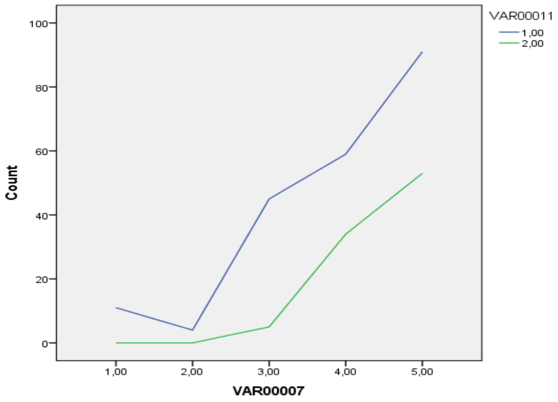

Графички преглед бр. 5.4.1-8
Посветеност на унапредување со знење-разлики

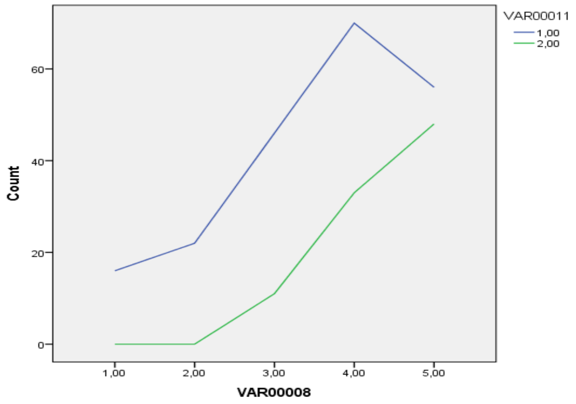

Графички преглед бр. 5.4.1-9
Внимание за стекнување со знаење-разлики

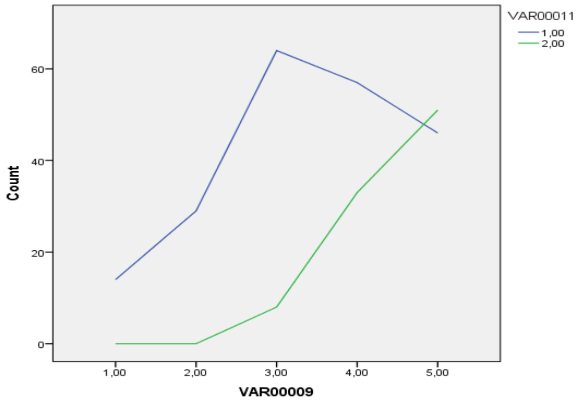

Графички преглед бр. 5.4.1-9
Исполнување на очекувања-разлики

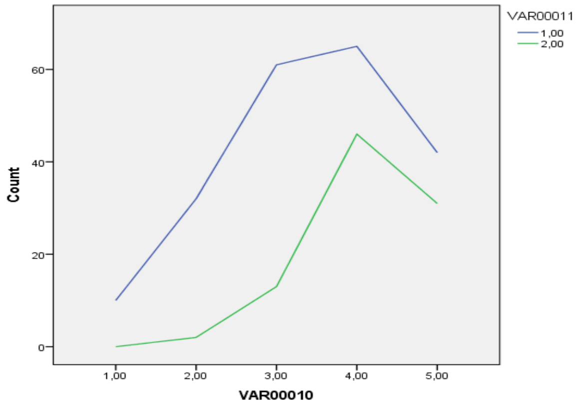

5.4.2. *Односот на исказите за вреднување и оценување на знењето помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции*

Со примена на компаративна статистичка процедура (*Те- тест*) утврдени се разликите во аритметичките средини помеѓу два независни примероци на испитаници, испитаници од државните високо-образовни институции (примерок 1) и испитаници од приватните високо-образовни институции (примерок 2).

Тврдења

VAR	Применети индикатори за дефинирње на просторот за оценување и вреднување на знаењето
VAR00001	Во Нашата институција се вреднува знаењето
VAR00002	Лицата кои располагаат со интелктуални знења се посебно ценати во нашата институција
VAR00003	Преку процесот на оценување се отсликува напредокот и постигањата на студентите, професорите и целокупната образовна институција
VAR00004	Скалата на вреднување на знењето (5-10) во Високо-обарзоивните институции во државата реално го отсликува знењето кај студентите
VAR00005	Постојат разлики во студирањето помеѓу приватните и државните Високо-образовни институции
VAR00006	Постојат различни критериуми во вреднувањето на знењето (оценувањето) помеѓу Високо-образовните институциите во државата
VAR00007	Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции
VAR00008	Добиениот просек од оценувањето во високо-образовните институции како криетриум, предвиден во законски регулативи на државата, ги става во нерамноправа положба луѓето при нивното вработување
VAR00009	Поставените критериуми на вреднување и оценување на постигањата, студентите и професорите од државните и приватните високо-образовните институции ги става во нерамноправна положба при нивното натамошно напредување

Во табеларниот приказ бр. 5.4.2.-1 дадени се основните дескриптивни показатели, бројот на испитаниците (N), аритметиките средини (Mean) и стандардната девијација (Std. Deviation) од извршените проценки на испитаниците во просторот кои го дефинира оценувањето и вреднувањето на знаење во високо-образовните институции за секоја група поединечно.

Табела бр. 5.4.2.-1

Основни дескриптивни статистички показатели од извршените проценки на примероците на испитаници за вреднување и оценување на знаењето

Group Statistics

VAR		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
VAR00001	1,00	210	**3.52**	1.116	0.077
	2,00	92	**4.38**	0.677	0.071
VAR00002	1,00	210	**3.51**	1.158	0.080
	2,00	92	**4.14**	0.735	0.077
VAR00003	1,00	210	**3.37**	1.121	0.077
	2,00	92	**4.20**	0.788	0.082
VAR00004	1,00	210	**3.35**	1.315	0.091
	2,00	92	**3.97**	0.883	0.092
VAR00005	1,00	210	**3.98**	1.239	0.086
	2,00	92	**3.92**	1.019	0.106
VAR00006	1,00	210	**3.80**	1.176	0.081
	2,00	92	**3.88**	0.900	0.094
VAR00007	1,00	210	**3.96**	1.146	0.079
	2,00	92	**3.43**	0.941	0.098
VAR00008	1,00	210	**3.42**	1.240	0.086
	2,00	92	**3.48**	1.094	0.114
VAR00009	1,00	210	**3.60**	1.112	0.077
	2,00	92	**3.47**	1.084	0.113

Со примена на те- тест во девет индикатори (варијабил) со кои се објаснува дел од просторот за оценување и вреднување на знаењето, извршено е компарирање на средните вредности од извршената проценка помеѓу испитаниците од државните високо-образовни институции (примерок бр.1) и испитаниците од приватните високо-образовни институции (примерок бр.2). Од применетите индикатори (Табела бр. 5.4.2.-1, табела бр. 5.4.2-2 и графички преглед бр. 5.4.2.-1 заклкучно со 5.4.2.-9). статистички значајни разлики (сигнификантни) утврдени се во пет индикатори (варијабли):

- ✓ *VAR00001- Во Нашата институција се вреднува знаењето, M=3,52, St.Dev.= 1,116 (државни институции) и M=4,38, St.Dev.= ,677 (приватни инситуции), t (302) = -8,246, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00002- Лицата кои располагаат со интелктуални знења се посебно ценати во нашата институција, M=3,51, St.Dev.= 1,158 (државни институции) и M=4,14, St.Dev.= ,735(приватни инситуции), t (302) = -5,662, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00003- Преку процесот на оценување се отсликува напредокот и постигањата на студентите, професорите и целокупната образовна институција M=3,37, St.Dev.= 1,121 (државни институции) и M=4,20, St.Dev.= ,788 (приватни инситуции), t (302) = -7,347, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00004- Скалата на вреднување на знењето (5-10) во Високо-обарзоивните институции во државата реално го отсликува знењето кај студентите, M=3,35, St.Dev.= 1,315 (државни институции) и M=3,97, St.Dev.= ,883 (приватни инситуции), t (302) = -4,795, Sig.= ,000);*
- ✓ *VAR00007- Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции, M=3,96, St.Dev.= 1,146 (државни институции) и M=3,43, St.Dev.= ,941 (приватни инситуции), t (302) = 3,840, Sig.= ,000);*

Табела бр. 5.4.2.-2

Разлики во дадените искази помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни инситуции за оценувањето и вреднување

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
									95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
VAR00001	Equal variances assumed	20.511	.000	-6.866	300	.000	-.86139	.12546	-1.10829	-.61449
	Equal variances not assumed			-8.246	270.105	.000	-.86139	.10446	-1.06705	-.65572
VAR00002	Equal variances assumed	32.024	.000	-4.784	300	.000	-.62702	.13105	-.88492	-.36912
	Equal variances not assumed			-5.662	261.815	.000	-.62702	.11074	-.84506	-.40897
VAR00003	Equal variances assumed	12.406	.000	-6.428	300	.000	-.82899	.12897	-1.08279	-.57518
	Equal variances not assumed			-7.347	241.406	.000	-.82899	.11284	-1.05126	-.60671
VAR00004	Equal variances assumed	22.852	.000	-4.128	300	.000	-.61977	.15012	-.91520	-.32435

	Equal variances not assumed			-4.795	250.827	.000	-.61977	.12926	-.87435	-.36520
VAR00005	Equal variances assumed	1.376	.242	.355	300	.723	.05228	.14711	-.23722	.34178
	Equal variances not assumed			.383	208.935	.702	.05228	.13636	-.21655	.32110
VAR00006	Equal variances assumed	4.806	.029	-.550	300	.582	-.07567	.13747	-.34620	.19485
	Equal variances not assumed			-.610	223.601	.542	-.07567	.12404	-.32011	.16876
VAR00007	Equal variances assumed	1.641	.201	3.840	300	.000	.52236	.13605	.25463	.79009
	Equal variances not assumed			4.145	209.228	.000	.52236	.12604	.27390	.77082
VAR00008	Equal variances assumed	3.956	.048	-.364	300	.716	-.05445	.14972	-.34909	.24019
	Equal variances not assumed			-.382	195.261	.703	-.05445	.14260	-.33568	.22678
VAR00009	Equal variances assumed	.337	.562	.926	300	.355	.12785	.13800	-.14373	.39942
	Equal variances not assumed			.936	177.865	.351	.12785	.13660	-.14173	.39742

Графички преглед бр. 5.4.2.-1
Вреднување на знаењето – разлики

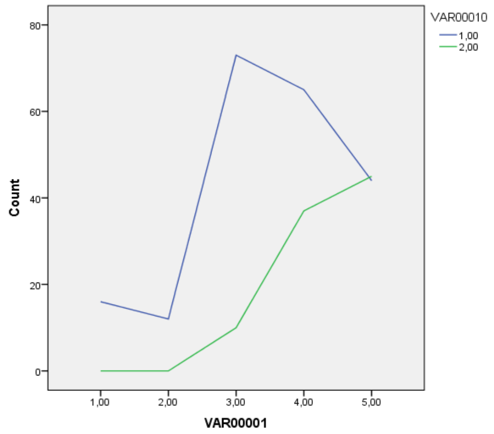

Графички преглед бр. 5.4.2.-2
Ценетоста на интелектуалните знаења – разлики

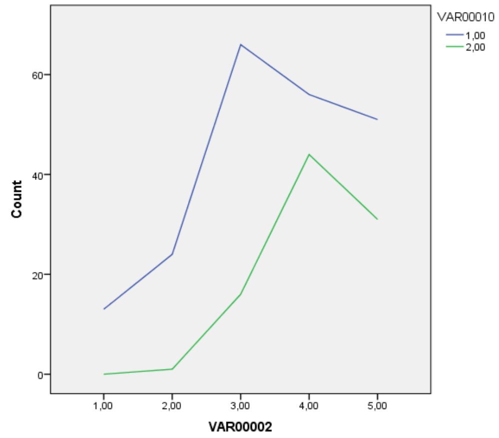

Графички преглед бр. 5.4.2.-3
Отсликување на напредокот и постигањата - разлики

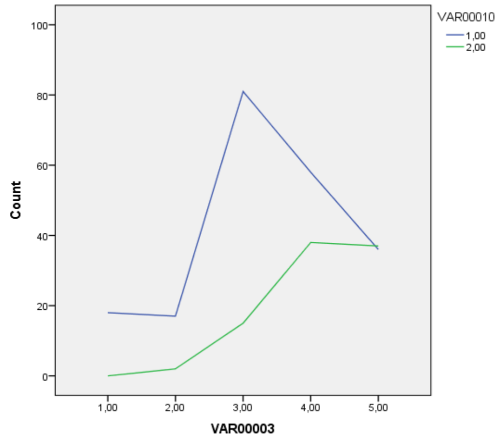

Графички преглед бр. 5.4.2.-4

Скала на вреднување - разлики

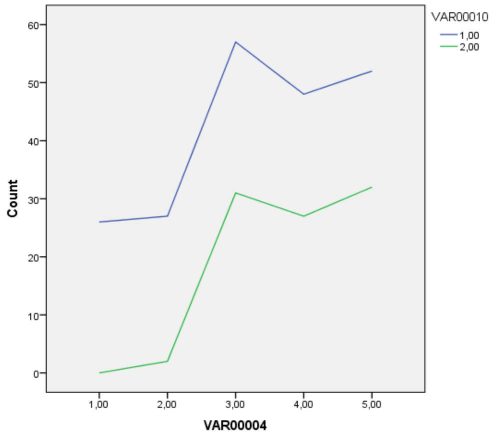

Графички преглед бр. 5.4.2.-5

Студии во државните и приватните високо-образовни институции - разлики

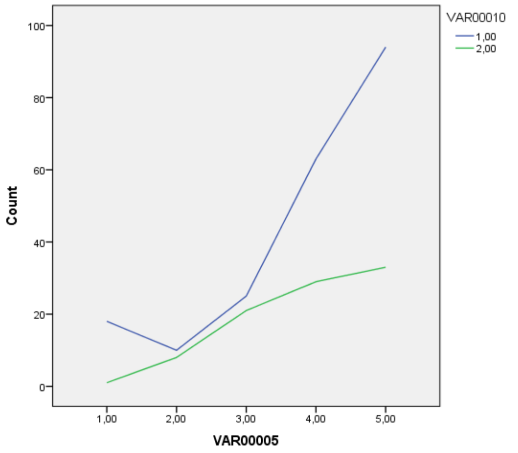

Графички преглед бр. 5.4.2.-6

Критериуми за вреднување - разлики

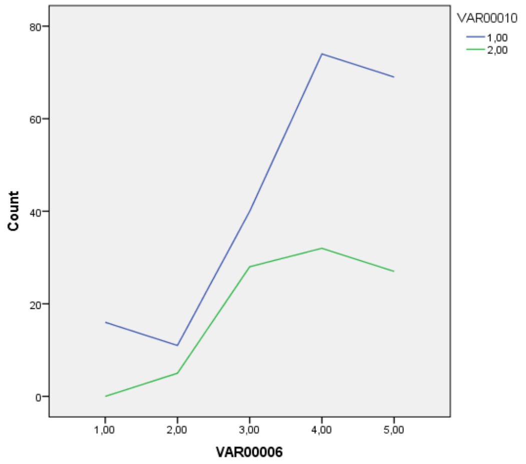

Графички преглед бр. 5.4.2.-7

Вреднување и оценување во државните и приватните високо-образовни институции - разлики

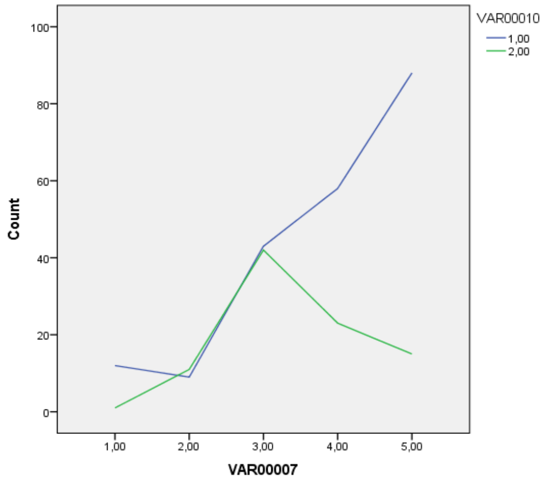

Графички преглед бр. 5.4.2.-8

Вредностите на оценувањето и законските регулативи – разлики

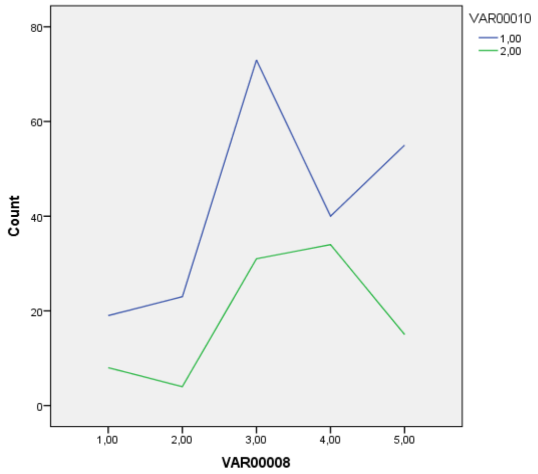

Графички преглед бр. 5.4.2.-9

Напредувањето во високо-обрзовните институции - разлики

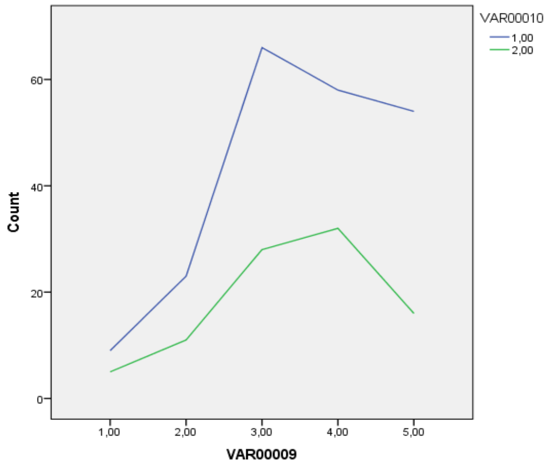

5.4.3. Влијние и поврзаност на посветеноста и управувањето со знење

5.4.3.1. Поврзаноста помеѓу посветеноста и управувањето со знаење

Тврдења

VAR	Применети индикатори за дефинирње на просторот за посветеност и управуање со знаење
VAR00001	Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат
VAR00002	Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција
VAR00003	Знењето се смета за клучно стратешко средство
VAR00004	Раководството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија
VAR00005	Постои доверба во Нашата институција како давател на знење
VAR00006	Давателите на знење (професор/ наставник) се најдоговорни за ефектите на интеракција во наставниот процес
VAR00007	Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење
VAR00008	Институцијата во целост е посветена на унапредување со знаењето
VAR00009	Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знаење
VAR00010	Во институцијата исполнети се очекувањата од добиените знења

Во интеркорелациската матрица (табела бр. 5.4.3.1.-1) дадени се добиените вредности од истражувањето со кои се утврдува коефициентот на поврзанст (Pearson Correlation) на применетите индикаторите со кои се објаснува дел од просторот на посветеноста и управувањето со знаењето во високо-образовните институции. Според добиените вредности може да се констатира дека помеѓу применетите индикатори постои поврзаност од средно и високи позитивно ниво. Највисоки вредности на корелација (од високо ниво) забележаи се помеѓу осмиот индикатор (*VAR00008- Институцијата во целост е посветена на унапредување со знењето*) со деветтиот индикатор (*VAR00009- Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знење*), **r= ,734, N= 302, p= ,000***,* додека најмали (од средно ниво) помеѓу четвртиот индикатор *(VAR0004- Раководството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија)* со седмиот индикатор (*VAR00007- Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење*), **r= ,327, N= 302, p= ,000.**

Табела бр. 5.4.3.1.-1

Поврзаносат на применетите индикатори кои го објаснуваат просторот на посветеност и управување со знаење

Correlations

		VAR00001	VAR00002	VAR00003	VAR00004	VAR00005	VAR00006	VAR00007	VAR00008	VAR00009	VAR00010
VAR00001	Pearson Correlation	1									
	Sig. (2-tailed)										
	N	302									
VAR00002	Pearson Correlation	.491**	1								
	Sig. (2-tailed)	.000									
	N	302	302								

VAR00003	Pearson Correlation	.521**	.494**	1							
	Sig. (2-tailed)	.000	.000								
	N	302	302	302							
VAR00004	Pearson Correlation	.453**	.460**	.577**	1						
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000							
	N	302	302	302	302						
VAR00005	Pearson Correlation	.478**	.389**	.559**	.543**	1					
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000						
	N	302	302	302	302	302					
VAR00006	Pearson Correlation	.371**	.471**	.483**	.424**	.429**	1				
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000					
	N	302	302	302	302	302	302				
VAR00007	Pearson Correlation	.385**	.444**	.427**	.327**	.374**	.701**	1			
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000				
	N	302	302	302	302	302	302	302			
VAR00008	Pearson Correlation	.530**	.476**	.547**	.474**	.556**	.425**	.526**	1		
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000			
	N	302	302	302	302	302	302	302	302		
VAR00009	Pearson Correlation	.588**	.501**	.615**	.538**	.582**	.428**	.464**	.734**	1	
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000		
	N	302	302	302	302	302	302	302	302	302	
VAR00010	Pearson Correlation	.602**	.494**	.562**	.523**	.546**	.448**	.427**	.671**	.721**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	
	N	302	302	302	302	302	302	302	302	302	302

5.4.3.2. Односот и влијанието на управувањето врз посветеноста кон знаењето

Според анализите од прегледот во табела бр. 5.4.3.2. – 1 и табела бр. 5.4.3.2. – 2, каде се дадени резултатите од истражувањето за влијанието на применетиот систем (пакет) за управувањето врз критериумот, посветеност кон знаењето (*VAR00008-Институцијата во целост е посветена на унапредување со знењето),* коефициентот на корелација е R= .714, а коефициентот на предикција R^2= .509, што значи го објаснува заедничкиот варијабилитет со околу 51%. Таквата поврзаност укажува на статистичка значајност на ниво од p = .000 (Sig. = 0,000). Останатите 49% во објаснувањето на вкупниот варијабилитет останува на некои други фактори и индикатори кои не се предмет на нашето истражување. Покрај заедничката поврзаност на системот, поединечно статистички значајно влијание врз критериумот забележано е од страна на четири индикатори. Поединечно позитивно ниско статистички значајно влијание врз истиот забележаа првиот и третиот индикатор *VAR00001- (Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат, BETA = 0.174, Sig.*

= 0,000; VAR00003- Знаењето се смета за клучно стратешко средство, BETA = 0.150, Sig. = 0,011), додека поединечно позитивно средно влијание забележано е од страна на петтиот и седмиот индикатор (*VAR00007- Постои доверба во Нашата институција како давател на знење, BETA = 0.235, Sig. = 0,000; Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење, BETA = 0.318, Sig. = 0,000*).

Табела бр. 5.4.3.2.-1

Влијанието на целокупниот применет систем на индикатори кои го објаснуваат просторот на управување врз *посветеноста на институцијата кон знаењето*

Model Summary[b]

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
1	.714[a]	.509	.497	.80441	43.271	.000[b]

Табела бр. 5.4.3.2.-2

Индивидуално влијание на применетите индикатори кои го објаснуваат просторот на управување врз *посветеноста на институцијата кон знаењето*

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-.211	.253		-.835	.404
	VAR00001	.191	.057	.174	3.322	.001
	VAR00002	.124	.065	.101	1.926	.055
	VAR00003	.171	.067	.150	2.568	.011
	VAR00004	.094	.064	.080	1.461	.145
	VAR00005	.244	.056	.235	4.340	.000
	VAR00006	-.132	.069	-.118	-1.902	.058
	VAR00007	.362	.068	.318	5.350	.000

Според анализите од прегледот во табела бр. 5.4.3.2. – 3 и табела бр. 5.4.3.2. – 4, каде се дадени резултатите од истражувањето за влијанието на применетиот систем (пакет) за управувањето врз посветеност со знаењето (*VAR00009- Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знење*), коефициентот на корелација изнесува R= .746, а коефициентот на предикција R^2= .557, што значи го објаснува заедничкиот варијабилитет со околу 56%. Таквата поврзаност укажува на статистичка значајност на ниво од p = .000 (Sig. = 0,000). Останатите 44% во објаснувањето на вкупниот варијабилитет останува на некои други фактори и индикатори кои не се предмет на нашето истражување. Покрај заедничката поврзаност на системот, поединечно статистички значајно влијание врз критериумот забележано е од страна на шест индикатори. Поединечно позитивно ниско статистички значајно влијание врз истиот утврдено е од страна на вториот, четвртиот и седмиот индикатор *(VAR00002- Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција, BETA = 0.101, Sig. = 0,044; VAR00004- Раководството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија, BETA = 0.120, Sig. = 0,022; VAR00007- Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење, BETA = 0.169, Sig. = 0,003),* додека поединечно позитивно средно статистички

значајно влијание врз истиот утврдено е од страна на првиот, третиот и петтиот индикатор *(VAR00001- Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат, BETA = 0.230, Sig. = 0,000; VAR00003- Знаењето се смета за клучно стратешко средство, BETA = 0.219, Sig. = 0,000; VAR00005- Постои доверба во Нашата институција како давател на знење, BETA = 0.213, Sig. = 0,000)*

Табела бр. 5.4.3.2.-3

Влијанието на целокупниот применет систем на индикатори кои го објаснуваат просторот на управување врз *посветеноста на институцијата кон клиентите*

Model Summary[b]

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
1	.746[a]	.557	.546	.77025	52.608	.000[b]

Табела бр. 5.4.3.2.-4

Индивидуално влијание на применетите индикатори кои го објаснуваат просторот на управување врз *посветеноста на институцијата кон клиентите*

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-.442	.242		-1.828	.069
	VAR00001	.253	.055	.230	4.616	.000
	VAR00002	.125	.062	.101	2.023	.044
	VAR00003	.252	.064	.219	3.953	.000
	VAR00004	.141	.061	.120	2.299	.022
	VAR00005	.223	.054	.213	4.148	.000
	VAR00006	-.081	.066	-.072	-1.223	.222
	VAR00007	.193	.064	.169	2.996	.003

Според анализите од прегледот во табела бр. 5.4.3.2. – 5 и табела бр. 5.4.3.2. – 6, каде се дадени резултатите од истражувањето за влијанието на применетиот систем за управување врз посветеност кон знаењето (*VAR00010- Во институцијата исполнети се очекувањата од добиените знења),* коефициентот на корелација изнесува R= .719, а коефициентот на предикција R^2= .517, што значи го објаснува заедничкиот варијабилитет со околу 52%. Таквата поврзаност укажува на статистичка значајност на ниво од p = .000 (Sig. = 0,000). Останатите 48% во објаснувањето на вкупниот варијабилитет останува на некои други фактори и индикатори кои не се предмет на нашето истражување. Покрај заедничката поврзаност на системот, поединечно статистички значајно влијание врз критериумот забележано е од страна на пет индикатори. Поединечно позитивно ниско статистички значајно влијание врз истиот утврдено е од страна на вториот, третиот, четвртиот и петтиот индикатор (*VAR00002- Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција, BETA = 0.103, Sig. = 0,049; VAR00003- Знаењето се смета за клучно стратешко средство, BETA = 0.141, Sig. = 0,015; VAR00004- Раководството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија, BETA = 0.122, Sig. = 0,022; VAR00005- Постои доверба во Нашата институција како*

*дават***е***л на знење, BETA = 0.169, Sig. = 0,002*), додека поединечно позитивно средно статистички значајкно влијание утврдено е од страна на првиот индикатор (*VAR00001-Интелектуалните вредности во образовните инситуции се признаваат и вреднуваат, BETA = 0.297, Sig. = 0,000*).

Табела бр. 5.4.3.2.-5

Влијанието на целокупниот применет систем на индикатори кои го објаснуваат просторот на управување со знаење *врз очекувањата*

Model Summary[b]

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
1	.719[a]	.517	.506	.74697	44.882	.000[b]

Табела бр. 5.4.3.2.-6

Индивидуално влијание на применетите индикатори кои го објаснуваат просторот на управување врз посветеноста со знаење *врз очекувањата*

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-.077	.235		-.329	.742
	VAR00001	.304	.053	.297	5.705	.000
	VAR00002	.119	.060	.103	1.980	.049
	VAR00003	.150	.062	.141	2.435	.015
	VAR00004	.137	.060	.125	2.295	.022
	VAR00005	.164	.052	.169	3.156	.002
	VAR00006	.055	.064	.052	.851	.396
	VAR00007	.069	.062	.064	1.097	.274

5.4.4. Влијание и поврзаност на вреднувањето и оценување со знаењето

5.4.4.1. Поврзаноста помеѓу вреднувањето и оценување на знаење

Тврдења

VAR	Применети индикатори за дефинирње на просторот за оценување и вреднување на знаењето
VAR00001	Во Нашата институција се вреднува знаењето
VAR00002	Лицата кои располагаат со интелктуални знења се посебно ценати во нашата институција
VAR00003	Преку процесот на оценување се отсликува напредокот и постигањата на студентите, професорите и целокупната образовна институција
VAR00004	Скалата на вреднување на знењето (5-10) во Високо-обарзоивните институции во државата реално го отсликува знењето кај студентите
VAR00005	Постојат разлики во студирањето помеѓу приватните и државните Високо-образовни институции
VAR00006	Постојат различни критериуми во вреднувањето на знењето (оценувањето) помеѓу Високо-образовните институциите во државата
VAR00007	Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции
VAR00008	Добиениот просек од оценувањето во високо-образовните институции како криетриум, предвиден во законски регулативи на државата, ги става во нерамноправа положба луѓето при нивното вработување
VAR00009	Поставените критериуми на вреднување и оценување на постигањата, студентите и професорите од државните и приватните високо-образовните институции ги става во нерамноправна положба при нивното натамошно напредување

Во интеркорелациската матрица (табела бр. 5.4.4.1.-1) дадени се добиените вредности од истражувањето со кои се утврдува коефициентот на поврзаност (Pearson Correlation) на применетите индикаторите со кои се објаснува дел од просторот на вреднувањето и оценување на знаењето и постигањата и напредокот во високо-образовните институции. Според добиените вредности може да се констатира дека помеѓу применетите индикатори постои поврзаност од ниско, средно и високи позитивно ниво. Највисоки вредности на корелација (од високо ниво) забележаи се помеѓу првиот индикатор (*VAR00001- Во Нашата институција се вреднува знаењето*) со вториот индикатор (*VAR00002- Лицата кои располагаат со интелктуални знења се посебно ценати во нашата институција*), **r= ,689, N= 302, p= ,000***,* додека најмали (од ниско ниво) помеѓу четвртиот индикатор *(VAR00004- Скалата на вреднување на знењето (5-10) во Високо-обарзоивните институции во државата реално го отсликува знењето кај студентите)* со седмиот индикатор (*VAR00007- Различно се вреднува/ оценува знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции*), **r= ,169, N= 302, p= ,000.**

Табела бр. 5.4.4.1-1

Поврзаносат на применетите индикатори кои го бојаснуваат просторот на вреднување и оценување на знаењето

Correlations

		VAR00001	VAR00002	VAR00003	VAR00004	VAR00005	VAR00006	VAR00007	VAR00008	VAR00009
VAR00001	Pearson Correlation	1								
	Sig. (2-tailed)									
	N	302								
VAR00002	Pearson Correlation	.689**	1							
	Sig. (2-tailed)	.000								
	N	302	302							
VAR00003	Pearson Correlation	.642**	.602**	1						
	Sig. (2-tailed)	.000	.000							
	N	302	302	302						
VAR00004	Pearson Correlation	.489**	.523**	.605**	1					
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000						
	N	302	302	302	302					
VAR00005	Pearson Correlation	.185**	.207**	.379**	.345**	1				
	Sig. (2-tailed)	.001	.000	.000	.000					
	N	302	302	302	302	302				
VAR00006	Pearson Correlation	.302**	.292**	.405**	.380**	.651**	1			
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000				
	N	302	302	302	302	302	302			
VAR00007	Pearson Correlation	.179**	.231**	.285**	.169**	.639**	.646**	1		
	Sig. (2-tailed)	.002	.000	.000	.003	.000	.000			
	N	302	302	302	302	302	302	302		
VAR00008	Pearson Correlation	.294**	.308**	.346**	.249**	.299**	.313**	.382**	1	
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000		
	N	302	302	302	302	302	302	302	302	
VAR00009	Pearson Correlation	.242**	.315**	.318**	.220**	.209**	.331**	.379**	.554**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	
	N	302	302	302	302	302	302	302	302	302

5.4.4.2. Влијанието на вреднувањето и оценување врз напредокот и постигањата

Според анализите во прегледот на табела бр. 5.4.4.2. – 1 и табела бр. 5.4.4.2. – 2, каде се дадени резултатите од истражувањето за влијанието на применетиот систем на индикатори за вреднување и оценување во високото-образование врз критериумот

(*VAR00008- Добиениот просек од оценувањето во високо-образовните институции како криетриум, предвиден во законски регулативи на државата, ги става во нерамноправа положба луѓето при нивното вработување*), т.е., еден од индикаторите каде што вреднувањето и оценувањето на знаењето може да влијае врз положбата и условите на живот кај човекот, поготово при вработувањата, утврдени се коефициентот на корелација R= .46 и коефициентот на предикција R^2= .219. Добиените вредности го објаснуваат заедничкиот варијабилитет со околу 22%, а таквата поврзаност укажува на статистичка значајност на ниво од p = .000 (Sig. = 0,000). Останатите 78% во објаснувањето на вкупниот варијабилитет останува на некои други фактори и индикатори кои не се предмет на нашето истражување. Покрај заедничката поврзаност и влијанието кое го има применетиот систем, поединечно позитивно средно статистички значајно влијание врз критериумот утврдено е од страна на седмиот индикатор (*VAR00007- Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции, BETA = 0.294, Sig. = 0,000*).

Табела бр. 5.4.4.2.-1

Влијанието на целокупниот применет систем на индикатори кои го објаснуваат просторот на вреднување и оценување *врз рамноправност во вработување*

Model Summary[b]

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
1	.468[a]	.219	.200	1.06834	11.712	.000[b]

Табела бр. 5.4.4.2.-2

Индивидуално влијание на применетите индикатори кои го објаснуваат просторот на вреднување и оценување *врз рамноправност во вработување*

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.875	.303		2.888	.004
	VAR00001	.086	.087	.077	.992	.322
	VAR00002	.093	.084	.084	1.103	.271
	VAR00003	.147	.086	.135	1.719	.087
	VAR00004	.026	.068	.027	.383	.702
	VAR00005	.021	.078	.020	.268	.789
	VAR00006	-.003	.084	-.003	-.035	.972
	VAR00007	.315	.081	.294	3.917	.000

Според анализите во прегледот од табела бр. 5.4.4.2. – 3 и табела бр. 5.4.4.2. – 4, каде се дадени резултатите од истражувањето за влијанието на вреднувањето и оценување врз критериумот (*VAR00009- Поставените критериуми на вреднување и оценување на постигањата, студентите и професорите од државните и приватните високо-образовните институции ги става во нерамноправна положба при нивното натамошно напредување*), т.е., еден од индикаторите каде што вреднувањето и оценување на знаењето може да влијае врз напредокот и постигањата, утврдени се коефициентот на корелација R= .475 и коефициентот на

предикција R^2= .225. Добиените вредности го објаснуваат заедничкиот варијабилитет со околу 23%, а таквата поврзаност укажува на статистичка значајност на ниво од p = .000 (Sig. = 0,000). Останатите 77% во објаснувањето на вкупниот варијабилитет останува на некои други фактори и индикатори кои не се предмет на нашето истражување. Покрај заедничката поврзаност и влијанието кое го има применетиот систем, поединечно статистички значајно влијание врз критериумот утврдено е од страна на четири индикатори. Поединечно позитивно ниско статистички значајно влијание утврдено е од страна на вториот и третиот индикатор (*VAR00002- Лицата кои располагаат со интелктуални знења се посебно ценати во нашата институција, BETA = 0.165, Sig. = 0,031; VAR00003- Преку процесот на оценување се отсликува напредокот и постигањата на студентите, професорите и целокупната образовна институција, BETA = 0.160, Sig. = 0,042)* и поединечно ниско негативно статитички значајно влијание утврдено е од страна на петтиот индикатор *(VAR00005- Постојат разлики во студирањето помеѓу приватните и државните Високо-образовни институции, BETA = -0.178, Sig. = 0,020*). Додека поединечно позитивно средно статистички значајно влијание утврдено е од страна на седмот индикатор (*VAR00007- Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции, BETA = 0.331, Sig. = 0,000*).

Табела бр. 5.4.4.2.-3
Влијанието на целокупниот применет систем на индикатори кои го објаснуваат просторот на вреднување и оценување *врз напредокот*

Model Summary[b]

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
1	.475[a]	.225	.207	.98411	12.181	.000[b]

Табела бр. 5.4.4.2.-4
Индивидуално влијание на применетите индикатори кои го објаснуваат просторот на вреднување и оценување *врз напредокот*

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1.404	.279		5.028	.000
	VAR00001	-.049	.080	-.048	-.616	.538
	VAR00002	.169	.078	.165	2.174	.031
	VAR00003	.161	.079	.160	2.045	.042
	VAR00004	.014	.062	.016	.227	.820
	VAR00005	-.167	.071	-.178	-2.343	.020
	VAR00006	.129	.078	.129	1.667	.097
	VAR00007	.329	.074	.331	4.430	.000

6. Анализа и дискусија на резултатите од истражувањето

Според добиените резултати од квалитативните и квантитативните показатели во истражувањето, каде што беше извршена анализа од добиените индикатори на испитаниците (студенти на додипломски, пост дипломсли студии и вработени, предавачи и професори во високо-образовните институции), за посветеноста, квалитетот, управувањето и вреднувањето и оценувањето на знаењето во високо-образовните институции добиените наоди укажуваат дека постојат и позитивни и негативни страни кои можат да се посматраат од повеќе и различни аспекти.

Атрибутивните индикатоир во истражувањето за посветеноста и управувањето со знаењето во високо-образовните институции укажува дека доволно се посветува внимание кон стекнувањето со знаење, вештини и способности. За најважен рсеурс го сметаат човечкиот фактор, каде што испитаниците сметаат дека е знаењето на институцијата. За најважен чекор во управувањето со знаење во образовната институција се смета споделувањето на знаење, а за најзначаен фактор за управувањето со знаење во образовните институции ја сметаат мотивацијата за креирање и споделување на знаење. За добар дел или околу 78% од испитаниците знаењето го сметаат *секогаш* или *често* за клучен ресурс во унапредување на работата. По прашањето за задоволството или не задовлството од процесите кои се одвиваат во високо-образовните институции ставот на најголемот број испитаници е делумно здоволство (58%), но предупредувачки е процентот со кои укажуваат на незадовлство ако се земат во предвид двата става *недоволно* и *воопшто не сум задоволен*, каде процентот заеднички изнесува околу една петтина од вкупната бројка на испитаници.

Различни ставови во атрибутивните искази помеѓу испитаниците од државните и приватните институции добиени се во пет од вкупно седум индикатори со кои се добиени информации во истражувањето за посветеност и управување со знаењето во високо-образовните институции. Заеднички став имаат околу чекорите во управуањето со знаење, т.е., испитаниците од двата суппримероци на испитаници за најважен чекор го сметаат споделувањето на знаење, а одма после овој став приоритет му даваат на користење и идентификацијата од потреба на знаење. Разлики не се забележани и околу најзначајните фактори за упаравување со знаење, за што најголемот борј испитанци од двата суп примероци или процентуално околу половината сметаат дека мотивацијата за креирање и споделување на знаењето претставува најзначаен фактор. Различни ставови забележани се околу посветеноста на институцијата кон стекнувањето со знаење, вештини и способности, за што иако најголемиот број на испитаници од двата суппримероци се со став дека секогаш институцијата доволно посветува внимание, процентуално ставот на испитаниците од државните и приваните институции се разликува. Имено околу една третина од испитаниците во државните институции го поддржуваат ваквиот став (*секогаш институцијата доволно е посветена*), испитаниците од приватните институции двојно повеќе или околу 69% даваат поддршка на истиот став. Исто така и за значајноста на човечкиот ресурс во образовните институции, испитаниците од приватните институции со поголема поддршака за значајноста на човечкиот ресурс, а обратно кон процесите кои се случуваат и технологиите, за што процентуално во споредба со испитаниците од државните институции им придаваат помало значење. Околу местото каде најчесто се наоѓа знаењето во образовната институција, процентуално испитаниците од

државните институции во споредба со испитаниците од приватните институции со поголема доверба кон меморијата на луѓето и процентуално помала доверба кон трудовите на хартија и меморијата на компјутерите. За знаењето дали во образовната институција претставува клучен ресурс за унапредување во работата, со различни ставови испитаницит од двата суппримероци. Околу една третина од испитаниците во државните институции го поддржуваат ставот *секогаш* знаењето во образовните институции претставува клучен ресурс, за што испитаниците од приватните институции со далеку поголема поддршка од над половина од испитаниците, а со една петтина од испитаниците го подржуваат ставот *понекогаш* во споредба со испитаниците од приватните институции кои само незначително даваат поддршка на ваквиот став. Разлики во ставовите помеѓу испитаниците од двата суппримероци и околу задоволството од процесите кои се одвиваат во образовните институции. Една петтина од испитаниците во државните институции со став за *целосно задоволство* наспроти една третина кај испитаниците од приватните институции и *недоволно* и *воопшто не сум задоволен* кај испитаниците од државните институции, за што се изјасниле повеќе од една петтина, наспроти приватните институции каде што го поддржуваат ваквиот став незначителен број на испитаници.

Атрибутивните индикатоир во истражувањето за вреднувањето и оценувањето на знењето во високо-образовните институции укажува дека не секогаш е на потребното ниво. Имаќи ги во предвид добиените резултати од извршеното истражување на очекувањата кај испитаниците за нивото на стеканти знаења во високо-образовните институции иако најголеми број (47%) се изјасниле дека *во целост* ќе им овозможат стекнување на потребните знаења е недоволен, бидеќи исто така голем процент на испитаници (45%) се со став дека само *делумно* ќе ги задоволат нивните очекувања, односно се стекнат со потребните знаења. На прашањето за поврзаноста на докимологијата како наука со другите мерливи категории најчесто ја поврзуваат со оценувањето. Стандардите кои се користат за оценување најголем број испитаници или нешто над половината сметаат дека само *делумно* се усогласени со светските и се земени во предвид искуствата од други земји. За добиените оценки за знаењето со кое се располага, разочарувачки е процентот од 15% на испитаниците кои се со став дека *секогаш* добиената оценка е правилен одраз на знењето. Наредниот индикатор само го потврдува претходниот, загрижувачки процент од 36% на испитаници укажуваат дека само понекогаш применетите инструменти објективно и реално го мерат квалитетот и квантиетот на стекани знаења. Иако најголем број на испитаници се изјасниле дека *често* преку применетите инструменти во оценувањето се добива целосен увид во знаењето, ставот *секогаш* од 15% на испитаници е многу низок за да ја оправда применливоста на инструментите кои се во функција на мерење на знаењето.

Различни ставови во атрибутивните искази помеѓу испитаниците од државните и приватните институции добиени се во четири индикатори од вкупно пет применети, со кои се објаснува дел од просторот на вреднување и оценување на знаењето во високо-образовните институции. Имено идентичен став имаат испитаниците околу поврзаноста на докумологијата како наука со основните компонентите кои ја карактеризираат, поготово оценувањето и вреднувањето на знаење. Меѓутоа различни ставови имаат околу очекувањата за нивото на знаење со кое можат да се стекнат на високо-обрзовните институции. Далеку поголеми се очекувањата на испитаниците од приватните институции во споредба со државните за можностите за стекнување со

потребни знаења, каде што двојно повеќе се со став (72% наспроти 36%) и можност за целосно стекнување со знаење. Обратни се резултатите за очекувањата во вториот став *делумно*, каде што двојно повеќе испитаниците од државните институции (53% наспроти 26%) го делат мислењето за она што можат да им го овозможат високо-образовните институции, т.е., можност за делумно стекнување со потребни знаења. Исто така различни се во размислувањата и околу усогласеноста во стандардите за оценување со светските и искуствата од други земји. Над една петтина од испитаниците во државните институции сметаат дека не постои усогласеност со светските стандарди и не се земаат во предвид искуствата од други земји, во споредба со испитаниците од приватните институции каде што процентот е незналителен, а исто така доста поголем број на испитаници од приватните институции даваат поддршка на првите два ставови (*делумно* и *во целост усогласени*). Евидентни разлики забележани се и во четвртиот атрибутивен индикатор за вреднувањето и оценувањето на знаењето со кои се сака да се утврди дали добиените оценки се правилен одраз на знаењето. Најчуствителни се последнте два става (*многу ретко 28%* и *никогаш 16%*) на испитаниците од државните институции со кои укажуваат на слабостите во оценувањето на знаење со кое се располага. И во последниот петти атрибутивен индикатор евидентни разлики помеѓу испитаниците. Поточно најголемиот број на испитаници од приватните институции сметаатт дека *често* преку прменетите инструменти за оценување се има увид во знаењето и објективно и реално го мерат квалитетот и квантитетот на стекнати знаења, наспроти ставот на најголемиот број на испитаници од државните институции кои сметаат дека само понекогаш е тоа можно. И повторно ако се анализаираат последните два става (*понекогаш 36%* и *ретко 22%)* од испитаниците во државните институции може да се забележи дека повеќе од половината (56%) имаат негативен став кон примената на испитните инструменти, односно не ја одобруваат примената на ваквите испитни инструменти и ценат дека не реално го мерат квалитетот и квантитетот на стекнати знаења.

Спорд добиените квантитативни (нумерички) индикатори кои укажуваат за состојбите од просторот за управување и посветеност кон знаењето, може да се забележи дека добиените вредности се движат во границите од 3,47 во првиот индкатор *„Интелектуалните вредности во образовните институции се признаваат и вреднуваат"*, до 4,18 во седмиот индкатор *„Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење"*, односно нивото од добиени вредности во сите индикатори се движи од средно кон високо ниво (помеѓу понекогаш и често). Добиените вредности укажуваат дека генерално во образовните институции интелектуалните вредности се признаваат, знаењето го сметаат за клучно стратешко средство и дека постои доверба во институциите како даватели на знаење. Во образовните институции постои свесност и одговорност за потребата од проактивно управување со знаењето, и институциите во целост се посветени на управувањето со знаење. Раководствата во високо-образовните институции управувањето со знаење го сметаат за важен дел од деловните стратегии, преку кое институцијата ги исполнува очекувањата за добиените знаења. Анализите од добиените резултати во истражувањето укажуваат дека постои доволна посветеност и внимателност кон клиентите, т.е., кон студентите за да можат да се стекнат со потребното знаење, а давателите на знаење (профеорите/ наставниците) ги сметаат за најдоговорни за ефектите од интеракцијата во наставниот процес. Воедно довербата во давателите на

знаење (професори/ наставници) е оценето со високо ниво, што на одреден начин позитивно влијае врз процесот на учење.

Различни ставови од анализираните квантитативните (нумеричките) показатели со кои се објаснува дел од просторот за управување и вреднување на знаењето во високо-образовните институции добиени се во сите десет индикатори помеѓу приватните и државните институции. Разлики во изнесените ставови евидентирани се во индикаторите кои укажуваат дека во образовните институции интелектуалните вредности се признаваат, а знаењето се смета за клучно стратешко средство, како и во индикаторот кои укажува на довербата која постои во институциите како даватели на знаење. Извршените проценки за признавање на интелектуаните вредности во образовните институции во државните институции е помеѓу понекогаш и често (3,35), со поголема тенденција кон три односно понекогаш, во споредба со приватните институции каде што е помеѓу често и понекогаш, со тенденција кон четири односно често, што од друга страна упатува на поголемата доверба кај испитаниците од приватните институции околу признавањето и вреднувањето на интелектуалните вредности. Евидентни се разликите и околу индикаторот кој укажува дека знаењето се смета за клучно стратешко средство, каде што испитаниците од приватните институции се со повисок просек на проценка од 4,34 во споредба со приватните од 3,70 или со став често дека знаењто претставува клучно стратешко средство. За проценките во петтиот индикатор, за довербата во институцијата како давател на знаење сличен став помеѓу испитанците од двата суппримероци како и во претходниот, т.е., испитаниците од приватните со повисока доверба во институцијата како давтел на знаење. Разлики во дадените проценки помеѓу испитаниците од приватните и државните институции забележани се во сите индикатори кои укажуваат на потребата од управување со знаењето (*свесноста за проактивно управуање со знаењето, препознавањето на управувањето од страна на раководството на институцијата, како и целосната посветност на институцијата во управување со знаење*), каде што во сиве овие индикатори нивото на проценки од страна на приватните институции се повисоки или со поголема доверба во споредба со државните институции и во сите индикатори генерално со застапено ниво на проценка од над четири или *често* (од 4,09 до 4,40). Околу исполнетоста на очекувањата, посветеноста на вниманието за да можат да се стекната студентите со потребното знаење, одговорноста за ефектите од интеракцијата и довербата кон давателите на знаење разлики во дадените проценки помеѓу испитаниците. Во сите овие индикатори со повисоко ниво на проценка кај испиганиците од приватните институции (од 4,15 до 4,54), во споредба со државните (од 3,46 до 3,90), што значи дека испитаниците од приватните институции се со поголеми очекувања, поголема посветеност во давањето на знаење и поголема доверба кон давателите на знаење.

Според добиените вредности во интеркорелационата матрица за меѓусебната поврзаност помеѓу индикаторите кои дефинираат дел од просторот на посветеност и управување со знаењето во високо-образовните институции постои корелација од средно и високи позитивно ниво. Воедно ваква поврзаност од средно и високо позитивно ниво забележано е помеѓу трите индикатори кои ја претставуваат посветоноста на знаењето со применетиот пакет на индикатори, претставници на управувањето со знаење. Највисока поврзаност на показателот кој укажува за посветеноста на институцијата кон знаењето, осмиот индикатор (*VAR00008-Институцијата во целост е посветена на унапредување со знењето) е утврдена* со

петтиот индикатор *(VAR00005- Постои доверба во Нашата институција како давател на знење)*, со корелација од високо позитивно ниво (r= ,556, N= 302, p= ,000). Највисока поврзаност на показателот кој укажува за посветеноста кон клиентите, деветиот индикатор (*VAR00009- Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знење*) е утврдена со третиот индикатор (*VAR00003- Знаењето се смета за клучно стратешко средство*), со корелација од високо позитивно ниво (r= ,615, N= 302, p= ,000). Највисоката поврзаноста на показателот кој укажува за исполнетост на очекувањата, десеттиот индикатор (*VAR00010- Во институцијата исполнети се очекувањата од добиените знења*) е утврдена со првиот индикатор (*VAR00001- Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат),* со корелација од високо позитивно ниво (r= ,602, N= 302, p= ,000).

Помеѓу применетиот систем (пакет) од предикторски индикатори за управување со знаењето и критериум за посветеност на институцијата кон знењето (*VAR00008- Институцијата во целост е посветена на унапредување со знењето*) утврдено е високо статистички значајно ниво на поврзаност со коефициент на корелација од R= .714, а коефициентот на предикција изнесува R^2= .509, што значи дека заедничкиот варијабилитет се објаснува е околу 51%. Покрај заедничката поврзаност на применетиот системот и влијанието (предикцијата) кое го има истиот, поединечно статистички значајно влијание врз критериумот забележано е од страна на четири индикатори. Поединечно позитивно ниско статистички значајно влијание врз истиот е утврдено со првиот и третиот индикатор *VAR00001- (Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат; VAR00003- Знаењето се смета за клучно стратешко средство)*, додека поединечно позитивно средно влијание утврдено е од страна на петтиот и седмиот индикатор (*VAR00007- Постои доверба во Нашата институција како давател на знење; Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење*).

Помеѓу применетиот систем (пакет) од предикторски индикатори за управување со знаењето и критериум за посветеност на институцијата кон клиентите (*VAR00009- Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знење)* утврдено е високо статистички значајно ниво на поврзаност со коефициент на корелација од R= .746 и коефициент на предикција кој изнесува R^2= .557, што значи дека заедничкиот варијабилитет кој се објаснува е околу 56%. Покрај заедничката поврзаност на применетиот системот и влијанието (предикцијата) кое го има истиот, поединечно статистички значајно влијание врз критериумот забележано е од страна на шест индикатори. Поединечно позитивно ниско статистички значајно влијание врз истиот утврдено е од страна на вториот, четвртиот и седмиот индикатор *(VAR00002- Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција; VAR00004- Ракводството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија*; *VAR00007- Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење),* додека поединечно позитивно средно статистички значајно влијание врз истиот утврдено е од страна на првиот, третиот и петтиот индикатор *(VAR00001- Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат; VAR00003- Знаењето се смета за клучно стратешко средство; VAR00005- Постои доверба во Нашата институција како давател на знење).*

Помеѓу применетиот систем (пакет) од предикторски индикатори за управување со знаењето и критериум за исполнетост на очекувањата од добиени знаења (*VAR00010- Во институцијата исполнети се очекувањата од добиените знења)* утврдено е високо статистички значајно ниво на поврзаност со коефициент на корелација од R= .719 и коефициент на предикција кој изнесува R^2= .517, што значи дека заедничкиот варијабилитет се објаснува е околу 52%. Покрај заедничката поврзаност на применетиот системот и влијанието (предикцијата) кое го има истиот, поединечно статистички значајно влијание врз критериумот забележано е од страна на пет индикатори. Поединечно позитивно ниско статистички значајно влијание врз истиот утврдено е од страна на вториот, третиот, четвртиот и петтиот индикатор (*VAR00002- Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција; VAR00003- Знаењето се смета за клучно стратешко средство; VAR00004- Раквoдството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија; VAR00005- Постои доверба во Нашата институција како давател на знење*), додека поединечно позитивно средно статистички значајкно влијание утврдено е од страна на првиот индикатор (*VAR00001- Интелектуалните вредности во образовните инситуции се признаваат и вреднуваат*).

Според добиените (нумерички) показатели кои укажуваат за состојбите во дел од просторот за оценување и вреднување на знењето, може да се забележи дека вредностите се движат во границите од 3,44 до 3,96, што значи дека се нешто над средната вредност. Најниски вредности се добиени во осмиот индикатор *„Добиениот просек во оценувањето во високо-образовните институции како критериум, предвиден во законските регулативи на дражавата, ги става во нерамноправна положба луѓето при нивното вработување“,* додека највисоки во петтиот индикатор *„Постојат разлики во студирњето помеѓу приватните и државните високо-образовни институции во државата“.* Од добиените вредности може да се збележи дека во институциите постои систем на вреднување, а преку процесот на оценување се добива одредена претстава за работата на институцијата, нивниот напредок и нивните постигања, воедно се добиваат показатели и за напредокот и постигањата на студентите и нивните професори. Евидентно е и тоа дека постојат разлики во студирањето на високо-образовните институции, што го истакнуваат испитаниците и од приватните и државните институции. Според проценките на испитаниците применетата скала со која се мери знаењето често дава реални показатели или чест реално го отсликува знаењето кај студентите, меѓутоа применетите критериуми за вреднување помеѓу високо-образовние институции се различни, т.е., постојат различни критериуми на вреднување, од што може да се забележи дека различно се вреднува и оценува знаењето во државата, односно постојат разлики во вреднувањето и оценувањето во државните и приватните високо-образовни институции. Евидентен е и ставот кај испитаниците дека критериумите кои се вградени во законските регулативи од просекот во студирање често ги става во нееднаква положба испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции, како при нивното вработување исто така и во нивниот натамошен кариерерн и професионалне напредок и развој.

Разлики од анализираните квантитативните (нумеричките) показатели со кои се објаснува дел од просторот за вреднување и оценување на знаењето во високо-образовните институции помеѓу испитаниците од државните и прватните институции

добиени се во пет (*првиот, вториот, третиот, четвртиот и седмиот*) од вкупно девет индикатори. Различни во даденит проценки се испитаниците во првиот индикатор, што значи дека поголем оптимизам за вреднувањето на знаењето постои кај испитаниците од приватните високо-образовни институции. Според добиените резултати, разлики во извршените проценки постојат и во ценетоста или ставот и мислењето за лицата кои располагат со интелектуални знаења, т.е., вториот индикатор, за што испитаниците од приватните институции се со проценка од повисоко ниво (4,20) или мислат дека *често* се ценети, во споредба со испитаниците од државните институции кои според проценките (3,73) се со став и тенденција дека само понекогаш или кај одредени лица интелектуалните знаења посебно се ценат. Воедно со различно ниво на проценка испитаниците од двата суппримероци и околу процесот на оценување, преку кој може да се добие слика за напредокот и постигањата на студентите, професорите па и целокупната институција. Според добиените вредности од проценката испитаниците од приватните институции со повисоко ниво на проценка, со што се става до знаење дека овие испитаници имаат поголема доверба во процесот на оценување. Идентичен став кај испитаниците се има и околу скалата на вреднување на знаењето. Имено испитаниците од приватните институции повеќе и веруваат на постоечакта скала на проценки (5-10). Нивото на извршена проценка од 4,09 укажува дека доста реално го отсликува знаењето кај студентите, во споредба со испитаниците од државните институции кај кои нивото на проценка е значително пониско (3,55) или со тенденција од често кон понекогаш, што значи дека кај испитаниците од државните институции се има поголема резерва кон постоечката скала на вреднување. Интересен е ставот од извршената проценка кај испитанците од двата суппримероци во седмиот индикатор, со кои се сака да се види дали различно се вреднува и оценува знаењето во државните и приватните високо-образовни институции. Едногласи се дека постои различно вреднување, меѓутоа според нивото на проценки значително се разликуваат. Испитаниците од државните институции со високо ниво на проценка од 4,02, кои укажуваат на постоење чести разлики во вреднувањето на знаење, додека испитаниците од приватние институции со проценка од многу високо ниво од 4,54 кои укажува на постоење од драстични разлики кои редовно се присутни во вреднувањето и оценувањето на знаењето помеѓу приватните и државните високо-образовни институции. Ваквата неусогласеност и различен приод на вреднување и оценување на знаењето ги става во целосна нерамноправна положба безмалку сите (*студенти/ наставниците/ професори*) како при вработувањата и извршувањето на работните задачи и обврски, исто така и при нивниот натамошен професионален и кариерен развој, за што во наредните (последните) два индикатори испитаниците од двата суппримероци на испитаници имаат идентичен став.

Според добиените вредности во интеркорелационата матрица за меѓусебната поврзаност помеѓу индикаторите кои објаснуваат дел од просторот за вреднување и оценување на знаењето и постигањата во високо-образовните институции постои корелација од ниско, средно и високи позитивно ниво. Поврзаност од ниско и средно позитивно ниво забележано е помеѓу двата индикатори кои ги претставуваат постигањата, натамошниот развој и напредок, со останатите индикатори, односно пакетот на индикатори кои го дефинираат вреднувањето и оценувањето на знаење. Највисока поврзаност на показателот кој укажува за нерамноправноста при вработувањата, осмиот (*VAR00008- Добиениот просек од оценувањето во високо-*

образовните институции како криетриум, предвиден во законски регулативи на државата, ги става во нерамноправа положба луѓето при нивното вработување) утврдена е со седмиот индикатор *(VAR00007- Постои доверба во Нашата институција како давател на знење)*, со корелација од средно позитивно ниво (r= ,379, N= 302, p= ,000). Највисока поврзаност на другиот показател кој укажува за нерамноправноста во напредокот, деветтиот индикатор (*VAR00009- Поставените критериуми на вреднување и оценување на постигањата, студентите и професорите од државните и приватните високо-образовните институции ги става во нерамноправна положба при нивното натамошно напредување)* утврдена е исто со седмиот индикатор (*VAR00007- Постои доверба во Нашата институција како давател на знење)*, со корелација од средно позитивно ниво (r= ,382, N= 302, p= ,000).

Помеѓу применетиот систем (пакет) од предикторски индикатори за вреднување и оценување на знаењето и критериум кој укажува за нерамноправноста при вработувањата (*VAR00008- Добиениот просек од оценувањето во високо-образовните институции како криетриум, предвиден во законски регулативи на државата, ги става во нерамноправа положба луѓето при нивното вработување)* утврдено е статистички значајно ниво на поврзаност со коефициент на корелација од R= .46 и коефициент на предикција кој изнесува R^2= .219, што значи дека заедничкиот варијабилитет се објаснува е околу 22%. Покрај заедничката поврзаност на применетиот системот и влијанието (предикцијата) кое го има истиот, поединечно позитивно средно статистички значајно влијание врз критериумот забележано е од страна на седмиот индикатори (*VAR00007- Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции)*.

Помеѓу применетиот систем (пакет) од предикторски индикатори за вреднување и оценување на знаењето и критериумот кој укажува за нерамноправноста при напредокот и постигањата (*VAR00009- Поставените критериуми на вреднување и оценување на постигањата, студентите и професорите од државните и приватните високо-образовните институции ги става во нерамноправна положба при нивното натамошно напредување),* утврдено е статистички значајно ниво на поврзаност со коефициент на корелација од R= .475 и коефициент на предикција кој изнесува R^2= .225, што значи дека заедничкиот варијабилитет се објаснува со околу 23%. Покрај заедничката поврзаност на применетиот систем и влијанието (предикцијата) кое го има истиот, поединечно статистички значајно влијание врз критериумот забележано е од страна на четири индикатори. Поединечно позитивно ниско статистички значајно влијание утврдено е од страна на вториот и третиот индикатор (*VAR00002- Лицата кои располагаат со интелктуални знења се посебно ценати во нашата институција; VAR00003- Преку процесот на оценување се отсликува напредокот и постигањата на студентите, професорите и целокупната образовна институција)* и поединечно ниско негативно статитички значајно влијание од страна на петтиот индикатор *(VAR00005- Постојат разлики во студирањето помеѓу приватните и државните Високо-образовни институции*). Додека поединечно позитивно средно статистички значајно влијание утврдено е од страна на седмот индикатор (*VAR00007- Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции*).

7. Заклучни согледувања

Значајноста на овој проект може да се согледа преку неколку теоретски и практични сознанија и аспекти.

Теоретското значење се согледа во потврдата на заклучоците од бројни научни студии (дел наведени во нашата теоретска разработка и рамка) кои укажуваат на значењето за посветеноста и менаџментот на знаење и вреднувањето и оценување на знаењето кое всушност претставува појдовна основа за натамошни достигања и напредокот на луѓето. Досегашните истражувања поточно ја нагласуваат значајноста на самите процеси кои се одвиваа во високо-образовните институции, случувањата, промените, иновациите и следењето на светските образовни трендови.

Практичното значење во овој проект може да се согледа во непосредната примена на податоците до кои се дојде во текот на истражувањето. Во новите сознанија, нивната потврда и компарирања на добиените резултати со претходните и постоечките, поврзаноста и влијанието на одредени случувања и иновации кои директно или индиректно вршат промени во начинот на работа на институциите, а со тоа и во достигањата, напредокот и натамошниот развој, како на самите институци исто така и индивидуално на нивните корисници, организатори, даватели на знаење и сите останати. Добиените резултати од истражувањето ни дадоа можност да откриеме дел од случувањата во одредени високо-образовни институции во Р. С. Македонија. Изнесените ставови, дадените искази, тврдења и извршените проценки во истражувањето детерминираа неколку заклучоци кои ги карактеризираат состојбите и процесите во високо-образовните институции и тоа:

- Генерално за посветеноста кон знаењето и стекнувањето со потребните вештини и способности во високо-образовните институции може да се каже дека е на задоволително ниво, иако постојат разлики во изнесените ставови помеѓу испитаниците од приватните и државните институции. Поголемо задоволство за посветеноста кон знаењето присутно е во приватните високо-образовни институции;

- За најзначаен чекор во процесот на управување (менаџирање) со знаењето се смета дека е споделувањето на знаење, а за најзначаен фактор мотивацијата;

- Човекот претставува најважниот ресурс во образовните институции, каде најчесто се смета дека се наоѓа и знаењето на образовната институција, или поточно во меморијата на луѓето од тие институции. Одреден број на испитаници од државните високо-образовни институции, на технологиите и процесите кои се случуваат им даваат голема значајност;

- Знаењето во основа претставува клучен ресурс за унапредување во работата, иако кај одреден број на испитаници постои одредена резерва. Испитаниците од државните високо-образовни институции не го делат во целост мислењето дека секогаш знаењето е клучно за унапредување во работата;

- Околу процесите кои се одвиваат во високото-образование институции постои делумно задоволство. Значителен број на испитаници од државните високо-образовни институции укажуваат на незадоволство од процесите кои се одвиваат, што

несомнено го отвара прашањето за преиспитување на досегашната работата и секако преземање на нови чекори кон воведување на промени и иновации кои треба да бидат во прилог на подобрување и задоволување на потребите и очекувањата на корисниците;

- Интелектуалните вредности во високо-образовните институции генерално се признаваат, знаењето се смета за клучно стратешко средство и постои доверба во нив како даватели на знаење. Во сиве овие индикатори кои на некој начин ја карактеризираат високообразовната институција утврдени се разлики во извршените проценки помеѓу испитаниците од државните и приватните институции. Постои поголема доза на доверба од страна на испитаниците од приватните институции.

- Исполнителноста на очекувањата од знаењата се темели врз основа на целосната посветеност кон менаџментот на знаење, за што постои целосна свесност од проактивно управување со знаењето, кое пак се сметаат за важен и значаен дел од деловната стратегија. Воедно и во овие индикатори утврдени се разлики во извршените проценки помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции, со повисоко ниво кај приватните, што му даваат поголемо значење на управувањето и менаџментот на знаење во остварување на постигањата и очекувањата во институциите;

- Давателите на знаење (профсори/ наставници) се сметаат како најодговорни за ефектите во интеракцијата од наставниот процес, што им овозможува на клиентите (студентите) да се стекнат со потребните знаења. Воедно стекнатата доверба во давателите на знаење се очекува да овозможи оленување на процесот на учење. Од анализите утврдени се статистички значајни разлики во извршените проценки помеѓу испитаниците од државните и приватните високо-образовни институции, од што може да се заклучи дека постои поголема доверба кај испитаниците од приватните високо-образовни институции во даватлите на знаење (професори/ наставници), сметаќи ги за најодговорни за ефектите во наставниот процес;

- Според корелациската анализа утврдена е поврзаноста од средно и високо статистички значајно ниво помеѓу применетите индикатори со кои се објаснува посветеноста на знаењето со применетите индикатори кои го дефинираат процесот на управување и менаџмент со знаење;

- Од добиените анализи за применетиот систем на предиктори (*индикаторите со кои се објаснува просторот за управување со знаењето*) врз критериумот (*индикаторите кои го објаснуваат просторот за посветеност на знаењето*) утврдено е дека применетиот систем значајно влијае врз истиот.

- Покрај влијанието што го има применетиот систем на предиктори, поединечно влијание врз еден од критериумите (*Посветеноста на институцијата кон унапредувањето со знаење)* утврдено е од страна и на четири независни индикатори кои со своето делување можат да предизвикаат одредени промени врз истиот (*Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат; Знаењето се смета за клучно стратешко средство; Постои доверба во*

Нашата институција како давател на знење и Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење).

- Кон другиот критериум (*Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знаење*) покрај влијанието што го има применетиот систем на предиктори, поединечно влијание утврдено е од страна на шест независни индикатори, кои исто така со своето делување можат да предизвикаат одрредени промени кон истиот (*Интелектуалните вредности во образовнте инситуции се признаваат и вреднуваат; Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција; Знаењето се смета за клучно стратешко средство; Ракводството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија; Постои доверба во Нашата институција како давател на знење и Довербата во давателот на знење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење).*
- Кон последнот или третиот критериум (*Во институцијата исполнети се очекувањата од добиените знења*) покрај влијанието што го има применетиот систем на предиктори, поединечно влијание утврдено е од страна на пет независни индикатори, кои исто така со своето делување можат да предизвикаат одрредени проомени кон истиот (*Интелектуалните вредности во образовните инситуции се признаваат и вреднуваат; Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знење во нашата институција; Знаењето се смета за клучно стратешко средство; Ракводството го препознава упаравувањето со знаење како важен дел од деловната стратегија и Постои доверба во Нашата институција како давател на знаење).*

- За вреднувањето и оценувањето на знаењето утврдено е дека не секогаш и во сите институции е на потребното ниво. Според очекувањата на испитаниците за нивото на знаења со кои можат да се стекант во високо-образовните институции, генерално истите се недоволни. Утврдените разлики помеѓу испитаниците од приватните и државните институции упатуваат дека кај испитаниците од приватните институции очекувањата за нивото на знаење се поголеми.

- Постои неусогласеност на сандардите на оценување со светските, а многу малку од високо-образовните институции ги имаат во предвид искуствата од други земји. Занчителна поголема поддршка на ваквиот став присутен е кај испитанците од државните институции.

- Добиените оценки од процесот на вреднување и оценување не се во целост правилен одраз на знаењето. Применетите инструменти за оценување не овозможуваат целосен правилен увид во знаењето, што значи дека не го мерат во целост реално квалитетот и квантитетот на стекнатите знаења. Испитаниците од државните институции со понагласен став околу слабостите во оценувањето и примената на испитните инструменти.

- Во високо-образовните институци постои систем на вреднување, каде што преку воспоставениот процес на оценување се добива одредена претстава за работата, напредокот и постигањата и на институцијата како колектив, воедно и за

индивидуалните постигања и напредокот на професорите, студентите и останатите вработени и корисници. Кај испитаниците од приватните институции постои поголема доверба во вреднување на знаењето и интелектулните способности во високо-образовните институции во споредба со државните.

- Присутни се разлики во студирањето помеѓу приватните и државните високо-образовни институции.

- Постојат разлики во критериуми за оценување и вреднување на знаењето помеѓу приватните и државните институции, а со тоа постои и различно вреднување и оценување на знаењето помеѓу државните и приватните високо-образовни институции.

- Применетата скала на оценување од 5-10, генерално доволно реално го отсликува знењето. Кај испитаниците од прватните институции постои поголема доверба во оценувањето во споредба со државните институции.

- Применетите критериуми вградени во законските регулативи од просекот на студирање во државните и приватните високо-образовни институции предизвикуваат нееднаквност и нерамноправност при вработувањето и натамошинот кариерен и професионалн развој и напредок.

- Постои поврзаност од ниско и средно позитивно ниво помеѓу индикаторите кои го дефинирааат напредокот, постигањата и натамошниот развој со процесот во кој се вреднува и оценува знаењето.

- Според анализите од применетиот систем на предиктори (*индикаторите со кои се објаснува просторот на вреднување и оценување*) врз критериумот (*индикаторите со кои се објаснува напредокот, постигањата и натамошнот развој)* утврдено е дека применетиот систем значајно влијае врз истиот.

\- Покрај влијанието што го има применетиот систем на независни индикатори (предиктори), поединечно влијание врз едниот зависен индикатор односно критетиум (*Добиениот просек од оценувањето во високо-образовните институции како криетриум, предвиден во законски регулативи на државата, ги става во нерамноправа положба луѓето при нивното вработување*) утврдено е од страна на седмиот индикатор, кои со своето делување може да предизвика одредени промени врз истиот (*Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции*).

\- Покрај влијанието што го има применетиот систем на независни индикатори (предиктори), поединечно влијание врз другиот зависен индикатор односно критериум (*Поставените критериуми на вреднување и оценување на постигањата, студентите и професорите од државните и приватните високо-образовните институции ги става во нерамноправна положба при нивното натамошно напредување*) утврдено е од страна на четири индикатори кои со своето делување можат да предизвикаат одредени промени врз истиот (*Лицата кои располагаат со интелктуални знења се посебно ценати во нашата институција*; *Преку процесот на оценување се отсликува напредокот и постигањата на студентите,*

професорите и целокупната образовна институција; *Постојат разлики во студирањето помеѓу приватните и државните Високо-образовни институции*; *Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции*).

8. Библиографија

1. Andrilović, V. i Obradović, M., Č. (1996). *Psihologija učenja u nastave*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Bezhani, I. (2010). *Intellectual capital reporting at UK universities*". Journal of Intellectual Capital, 11(2), 179-207.
3. Birgeneau, R. (2016). Foreword: The Role of the University and Basic Research in the New Economy. In G. Jones, P. McCarney & M. Skolnik (Ed.), *Creating Knowledge, Strengthening Nations: The Changing Role of Higher Education (pp. ix-xvi).* Toronto: University of Toronto Press. https://doi.org/10.3138/9781442673564-001
4. Black, P. & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in education: principles, policy and practice, 5*(1).
5. Bloom, B., S., (Ed.) Engelhart, M., D., Furst, E., J., Hill, W., H., Krathwohl, D., R. 1956. *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. Handbook 1: Cognitive domain. New York: David McKay
6. Brookhart, S. (2008). *How to give effective feedback*, Chapter 1, 2. Feedback: An Overview, ASCD Learn, Teach, Lead.
7. Casanueva, C. and Gallego, A. (2010). *Social capital and individual innovativeness in university research networks*. Innovation: Management, Policy and Practice, 12(1), 105-117
8. Chappuis, J. (2012). How am I doing? *Educational leadership, 90*(1), 36– 41.
9. Corcoles Y. R., Penaver J. S. and Ponce A. T. (2011). *Intellectual capital in Spanish public universities: stakeholders' information needs", Journal of Intellectual Capital*, 12(3), 356-376
10. Delgado-Verde M., De Castro M. and Amores-Salvadó J. (2016). *Intellectual capital and radical innovation: Exploring the quadratic effects in technology-based manufacturing firms*. Technovation, 56, 35-47.
11. European Commission (2006), "Ricardis: Reporting intellectual capital to augment research, development and innovation in SMEs. Report to the Commission of the High Level" ExpertGroup on Ricardis. Available at: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/2006-2977_web1.pdf
12. Good, T., L., Brophy, J. (1984). *Teacher behavior and student achievements*. The Institute for Research on teaching, Michigan State University.
13. Goode, K., Kingston, T., Grant, Millar, J., Munson, L. (2010). *Assessment for learning*. ETFOVoice.
14. Gojkov, G. (2009). *Dokimologija*. Vršac: Viskoa škola strukovih studija za obrazovanje vaspitača „Mihajlo Pupin".
15. Đorđević-Bojanović, J. (2009). *Menadžment znanja*. Beograd: Data status.
16. Janusheva, V., Pejchinovska, M. (2011). Formative assessment in the teaching practice through the prism of the teachers. Proceedings form the International science conference: ,,Educational technologies", 19: 71–76. Bulgaria: Announcements of Union of Scientists – Sliven.
17. Јанушева, В. (2011). Оценување на процесните вештини кај учениците. *Зборник на трудови од меѓународната конференција: Оценување за учење во 21 век*, 240 – 247. USAID, PEP.
18. Kong, E., Prior, D. (2008). *An intellectual capital perspective of competitive advantage in nonprofit organisations*. International Journal Nonprofit Voluntary Sector Marketing, 13, 119-128.
19. Leitner, K.-H. (2004). *Valuation of intangibles. Intellectual capital reporting for universities: conceptual background and application for Austrian universities*. Research Evaluation, 13(2), 129-40.
20. Leitner, K.-H. and Warden, C. (2004). *Managing and reporting knowledge-based resources and processes in research organizations: specifics, lessons learned and perspectives*, Management Accounting Research, 15(1), 33-51.

21. Linn, R., L., & Miller, M., D. (2005). *Measurement and assessment in teaching* (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
22. Lönnqvist, A.& Mettänen, P. (2011). Criteria of sound intellectual capital measures. Available at https://www.researchgate.net/publication/228920489_Criteria_of_sound_intellectual_capital_measures.
23. MERITUM (2002), Canibano, L. Garcia Ayuso, M. Sanchez, P. Chaminade, C (Eds) Guidelines for managing and reporting on intangibles (Intellectual Capital Report), Airtel-Vodafone Foundation, Madrid. Available at: http://www.pnbukh.com/files/pdf_filer/MERITUM_Guidelines.pdf
24. Митревски, В. Значењето на менаџментот на знаење за успешноста на образовните институции. Во *зборник на трудови* „Современите менаџерски предизвици и организациските науки", Битола: Петта меѓународна научна конференција, 2018, стр. 355-363.
25. Митревски, В., Стојановска, В. (2020). Поврзаноста на интелектуалните вредности со знаењето. *Зборник на трудови, Втора интернационална научна конференција Надарените и Талентираните Креатори на Прогресот* организиран од Универзитетот св. Климент Охридски Битола, Педагошки факултет, Битола 28 Октомври, 2020 CIP – Каталогизација во публикација Матична и универзитетска библиотека ,,Св. Климент Охридски", Битола. 376.54 (063). стр. 269-274.
26. Mouritsen, J., Thorbjørnsen, S., Bukh PN, Johansen, MR. (2004). *Intellectual capital and new public managemen*t. The Learning Organisation, 11(4/5), 380-392.
27. Nitko, A., J. (2004). *Educational assessment of students*, Chapter Nine Notes.
28. Pintrich, P., Schunk, D. (1996). *The role of expectancy and self-efficacy beliefs. Motivation in education: theory, research & applications*, Ch. 3. Englewood Cliffs, NJ: Prentice
29. Поповски, К. (2005). Училишна докимологија: следење, проверување и оценување на постигањата на учениците. Скопје: Китано.
30. Rafee, M., Mosavi, M., Amirzadeh, R. (2010). *Formulating and elaborating a model for the recognition of intellectual capital in Iranian universities*. World Applied Sciences Journal, 10(1): 23-28.
31. Ramírez, Y. (2010). *Intellectual capital models in Spanish public sector*. Journal of Intellectual Capital, 11(2), 248- 264.
32. Ramírez, Y., & Gordillo, S. (2014). Recognition and measurement of intellectual capital in Spanish universities. Journal of Intellectual Capital, 15(1), 173-188.
33. Ramírez, Y., Lorduy, C., Rojas, JA. (2007). *Intellectual capital management in Spanish Universities*. Journal of Intellectual Capital,8(4), 732-748.
34. Sanchez, P., Elena, S. and Castrillo, R. (2009). *Intellectual capital dynamics in universities: a reporting model*, Journal of Intellectual Capital, 10(2), 307-324
35. Secundo, G., Elena-Perez, S., Martinaitis, Ž. and Leitner, K.-H. (2015). *An intellectual capital maturity model (ICMM) to improve strategic management in European universities*: *A dynamic*
36. *Approach.* Journal of Intellectual Capital, 16(2), 419-442
37. Secundo, G., Margheritam, A., Elia, G. and Passiante, G. (2010). *Intangible assets in higher education and research: mission, performance or both?* Journal of Intellectual Capital, 11(2), 140-157.
38. Талевски, Ј. и Јанушева. (2015). *Аспекти на оценувањето*. Битола: Педагошки факултет.
39. Warden, C. (2003). *Managing and Reporting Intellectual Capital: New Strategic Challenges for HEROs.IP Helpdesk Bulletin,* 8. Available at: http://www.ipr-helpdesk.org/newsletter/8/pdf/EN/N08_EN.pdf

40. Wiggins, G. (1990). The case for authentic assessment. *Practical assessment, research & evaluation, 2*(2).
41. Šoramz, G. (2018). Implementacja menadžmenta u obrazovanju kao klučni factor razvoja i efikasnost obrazovnih institucija (*doktorska disertacija*). Novi Sad: Fakultet za ekonomiju i inžinerski menadžment.
42. Šoramz, G., Trisić, M. and Anohelić, S. QUALITY MENAGEMENT IN EDUCATION. Naučno stručna konferencija sa medjunarodnim učesčem „TRENDOVI U POSLOVANJE 2020“, Kruševac, IX, 2020.

9. Прилози

Педагошки факултет Битола

Почитувани,

Целта на оваа Наша анкета е добивање на одредени информации од областа на управувањето и вреднување на знењето.

Напоменуваме дека анкетниот прашалник е анонимен и дека, собраните податоци нема да се прикажуваат никаде поединечно, односно само како агрегатни податоци наменети за изработка на мини студија од наведената тема. На тој начин Вашата анонимност е гарантирана, па според тоа Ве замолуваме да ни помогнете во дадените одговори, искази и тврдења.

I). Лични податоци за испитаникот

ПРВ ДЕЛ
Во овој дел означете го одгворот кој се однесува на личните податоци

Институција
Универзитет:
____

Високообразовна институција (факулет/ висока школа):
____

Работна позиција:
а) Професор; б) Наставник в) Студент

Студент на:
а) Додипломски; б) Магистерски в) Докторски

Возраст:
а) До 30 години б) Од 31 до 50 години в) Над 51 година

Работно искуство:
а) Од 0 до 10 години б) Од 11 до 20 години в) Над 21 година

Пол:
а) Машки б) Женски

II) Посветеност и управување со знаењето

ВТОР ДЕЛ – квалитативни индикатори
На анкетните прашањата под реден број 1 - 7 заокружете еден од понудените одговори односно означете го исказот што мислите дека е најсоодветен според Вашата перцепција.

1). Во Наштa институција доволно се посветува внимание кон стекнувањето со знаење, вештини и способности?

а) Секогаш
б) Често
в) Понекогаш
г) Ретко

2). За најважен ресурс во образовните институции (факултетите/ училиштата) сметаме дека е:

а) Човечкиот ресурс
б) Процесите кои се случуваат
в) Технологиите

3). Каде најчесто се наоѓа знаењето во образовните институции?

а) Во меморијата на луѓето
б) Во трудовите на хартија
в) Во меморијата на компјутерите
г) На друго место (наведи) ____________________________________

4). Кои од чекорите во управувањето (менаџментот) со знаење сметате дека е најважен во образовната институција?

а) Идентификација на потребните знења
б) Систематско собирање на знењето
в) Организирање на знаењето
г) Споделување на знаењето
д) Адаптирање на знењето
ѓ) Користење на знењето

5). Кои од наведените фактори сметате дека е најзначаен за управувањето (менаџмент) со знаење во образовните институции?

а) Природата на знаењето
б) Мотивацијата за креирање и споделување на знењето
в) Можностие и условите за креирање и споделување на знењето
г) Културата во средината и институцијата

6). Во образовните институции знаењето преставува клучен ресурс за унапредување во работата.

а) Секогаш
б) Често
в) Понекогаш
г) Ретко

7). Дали сте задоволни од процесите кои се одвиваат во образовните институции?

а) Во целост сум задоволен
б) Делумно
в) Недоволно
г) Воопшто не сум задоволен

ВТОР ДЕЛ – Квантитативни индикатори
На дадените тврдења под реден број 1 до 10 извршете проценка на скала од еден до пет, односно означете го нивото (заокружи) кое мислите дека е најсоодветно според Вашата перцепцоија.

Р. Бр.	Искази/ тврдења	Проценка на скала од 1 до 5 (1-не; 2-ретко; 3-понекогаш; 4-често; 5-

		секогаш)				
1	Интелектуалните вредности во образовните институции се признаваат и вреднуваат	1	2	3	4	5
2	Свесен/ на сум за потребата од проактивно управување со знаење во нашата институција	1	2	3	4	5
3	Знаењето се смета за клучно стратешко средство	1	2	3	4	5
4	Раководството го препознава упаравувањето со знење како важен дел од деловната стратегија	1	2	3	4	5
5	Постои доверба во Нашата институција како давател на знаење	1	2	3	4	5
6	Давателите на знење (професор/ наставник) се најодговорни за ефектите на интеракција во наставниот процес	1	2	3	4	5
7	Довербата во давателот на знаење (професор/ наставник) го олеснува процесот на учење	1	2	3	4	5
8	Институцијата во целост е посветена на унапредување со знаењето	1	2	3	4	5
9	Во Нашата институција на клиентите (студентите) им се посветува доволно внимание за да можат да се стекнат со потребното знаење	1	2	3	4	5
10	Во институцијата исполнети се очекувањата од добиените знаења	1	2	3	4	5

III) Вреднување и оценување

ТРЕТ ДЕЛ – Квалитативни индикатори
На анкетните прашањата под реден број 1 - 5 заокружете еден од понудените одговори односно означете го исказот што мислите дека е најсоодветен според Вашата перцепција.

1). Според Вашите очекувања, дали високообразовната институција (факултетот) ќе Ви овозможи да се стекнете со потебните знења?

а) Во целост
б) Делумно
в) Недоволно
г) Не

2). Според Вас со кои од долу наведените основни категории е гледате поврзаноста на докимологијата?

а) Оценување
б) Мерење
в) Вреднување
г) Евалуација

3). Сметате ли дека поставените стандарди за оценување се во согласност со светските, односно се земени во предвид искуствата од други земји?

а) Во целост се усогласени
б) Делумно
в) Не
г) Не су м запознат

4). Дали добиените оценки се правилен одраз на знењето со кое се располага?

а) Секогаш   в) Многу ретко

б) Понекогаш   г) Никогаш

5). Дали преку применетите испитни инструменти во оценувањето се добива поцелосен увид во знењата, односно применетите инструменти објективно и реално го мерат квалитетот и квантиетот на стекнати знења?

а) Секогаш   в) Понекогаш

б) Често   г) Ретко

ЧЕТВРТ ДЕЛ – Квантитативни индикатори

На дадените тврдења под реден број 1 до 9 извршете проценка на скала од еден до пет, односно означете го нивото (заокружи) кое мислите дека е најсоодветно според Вашата перцепцоија.

Р. Бр.	Искази/ тврдења	Проценка на скала од 1 до 5 (1-не; 2-ретко; 3-понекогаш; 4-често; 5-секогаш)				
1	Во Нашата институција се вреднува знаењето	1	2	3	4	5
2	Лицата кои располагаат со интелектуални знаења се посебно ценети во нашата институција	1	2	3	4	5
3	Преку процесот на оценување се отсликува напредокот и постигањата на студентите, професорите и целокупнава образовна институција	1	2	3	4	5
4	Скалата на вреднување на знењето (5-10) во Високо-образовните институции во државата реално го отсликува знаењето кај студентите	1	2	3	4	5
5	Постојат разлики во студирањето помеѓу приватните и државните Високо-образовни институции	1	2	3	4	5
6	Постојат различни критериуми во вреднувањето на знаењето (оценувањето) помеѓу Високо-образовните институциите во државата	1	2	3	4	5
7	Различно се вреднува (оценува) знаењето во државните и приватните Високо-образовни институции	1	2	3	4	5
8	Добиениот просек од оценувањето во високо-образовните институции како критериум, предвиден во законски регулативи на државата, ги става во нерамноправа положба луѓето при нивното вработување	1	2	3	4	5
9	Поставените критериуми на вреднување и оценување на постигањата, студентите и професорите од државните и приватните високо-образовните институции ги става во нерамноправна положба при нивното натамошно напредување	1	2	3	4	5